

Sport&Strategie

VOOR EXECUTIVES IN DE SPORT, BIJ OVERHEID, BEDRIJVEN & MEDIA



PARIJS 2024: SPELEN MET DE FRANSE SLAG?

PAGINA 8, 9 EN 13



CULTUURHISTORICUS LÉON HANSSEN: "IS VOETBAL NOG SPEL?"

PAGINA 10, 11 EN 13



DEBAT: SPORTSWASHING

PAGINA 18 TOT EN MET 25



KNLTB: VAN MONOPOLIST NAAR VERBINDER

PAGINA 26 EN 27



GIVEMES, VOOR MEER BEWEGING OP VMBO'S

PAGINA 28 EN 29

"Verhoog de zichtbaarheid, zodat vrouwensport normaal wordt"

Women's Sport Trust geeft vrouwelijke sporters stem en focus

Voor Tammy Parlour waren de Olympische Spelen in Londen in 2012 een eyeopener. Niet eerder zag ze de media vrouwelijke atleten zo op een voetstuk plaatsen. "Sportvrouw zijn voelde ineens maatschappelijk geaccepteerd." Ze besloot zich in te zetten voor de positie van vrouwen in de sport en richtte Women's Sport Trust op. Wat begon als een liefdadigheidsorganisatie die sportende vrouwen praktisch te hulp schoot, is uitgegroeid tot de meest invloedrijke vrouwensportorganisatie in Groot-Brittannië. Een alom gewaardeerde, onafhankelijke organisatie die niemand uitsluit. Doel: een nieuw en opwindend beeld van vrouwensport neerzetten en daar zo veel mogelijk partijen warm voor maken, zodat het potentieel van vrouwensport en vrouwelijke sporters optimaal benut wordt.

DOOR FRANS OOSTERWIJK



TAMMY PARLOUR: "ZO ZIE IK MIJN ROL ALS CEO: VROUWEN HELPEN ZICHZELF TE LEREN KENNEN, TE GROEIEN EN HUN VOLLE POTENTIE TE ONTDEKKEN."

"Toen ik elf jaar was, werd mijn vader overgeplaatst en verhuisden we naar Amerika. Ik groeide op in Chicago. Daar begon ik ook met martial arts. Mijn rolmodel was een Koreaanse hapkido-grootmeester. Op mijn twintigste keerden we terug naar England en ben ik in Londen mijn eigen hapkido-school begonnen. Maar als je op jonge leeftijd in een andere cultuur terechtkomt én later weer terugverhuist, blijf je je vaak afvragen: *Waar hoor ik thuis?*"

Het antwoord op die vraag kwam in 2012, bij de Olympische Spelen in haar eigen Londen. Spelen die voor Engeland onvergetelijk werden, mede door de gouden medailles van vrouwen als zevenkampster Jessica Ennis-Hill, bokser Nicola Adams en taekwondoka Jade Jones.

Een andere manier van vrouw-zijn

Tammy Parlour (52): "Die Spelen hebben mijn leven veranderd. Ik kreeg tickets voor een paar events, allemaal vrouwenwedstrijden. Daarvoor had ik nog nooit vrouwentopsport gezien. Ja, een beetje gek is dat wel, als je zelf een vrouwelijke atleet bent. Maar ik beschouwde sport als een plek van mannen, voelde me als hapkido-atleet en -leraar eigenlijk ook niet echt een sportvrouw. In Londen begon ik, en met mij heel Engeland, anders naar vrouwen en vrouwensport te kijken. Ik zag vrouwen sterk en competitief zijn en het voelde heel bijzonder

om de media vrouwelijke atleten te zien promoten en sport uitgedragen te zien worden als zijnde een *alternative way to be a woman*. Ik voelde me ineens gewaardeerd voor wat ik deed en realiseerde me dat ik dat daarvoor nooit zo had gevoeld. Ik ben nogal groot en gespierd en had me altijd een beetje geschaamd voor mijn lichaam en mijn passie voor martial arts. Bij de Spelen zag ik ineens overal grote en sterke vrouwen. Sportvrouw zijn voelde maatschappelijk geaccepteerd."

Ze besepte hoe afwezig vrouwensport in de media en in haar persoonlijke leven was geweest. "En als je je iets realiseert, dan kun je het je niet meer niet realiseren. Ik voelde mijn zelfwaarde toenemen, het leek alsof ik letterlijk groeide. Ik wilde dat nieuwe zelfvertrouwen en geloof in mezelf niet verliezen. De Spelen in Londen hadden iets in gang gezet en ik voelde dat ik hiermee verbonden moest blijven en iets moest doen. Dat is waarom we een paar maanden na de Spelen Women's Sport Trust hebben opgericht."

Lekke band

We, dat waren Tammy Parlour en mede-initiatiefneemster Jo Bostock, eigenaar van een consultancybureau gespecialiseerd in diversiteit en inclusie. Ze startten

Lees verder op pagina 5

“Verenigingsleven is in gevaar door toenemend gebrek aan vrijwilligers”

Geen sportvereniging kan zonder vrijwilligers. Geen vrijwilligers kunnen vinden of behouden, heeft impact op wat verenigingen hun leden kunnen bieden – in het uiterste geval betekent het zelfs het einde van de club. Een trieste conclusie: het unieke Nederlandse verenigingsleven is in gevaar door het toenemende gebrek aan vrijwilligers.

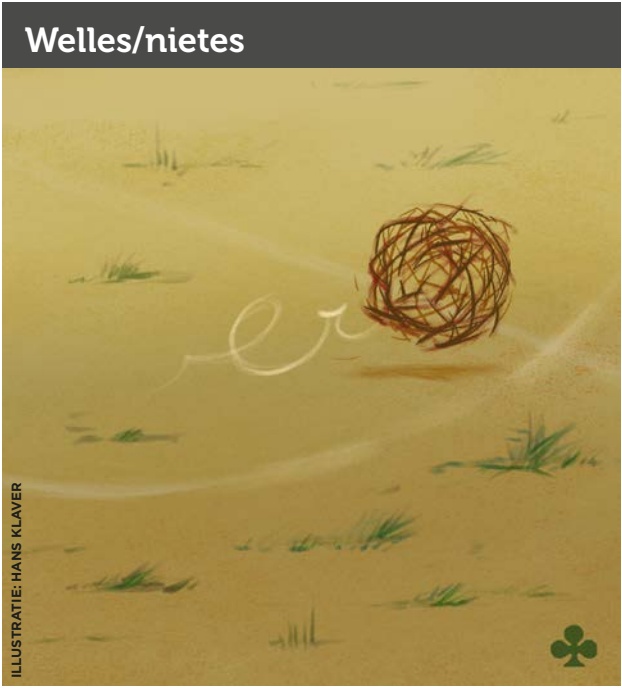
DOOR MARK VAN DER HEIJDEN

Cody Keet, voorzitter en penningmeester van de onlangs noodgedwongen opgeheven turnvereniging WIK Den Hoorn

“Als je ouders vraagt een keer iets bij een wedstrijd te doen, willen ze dat allemaal wel. Maar iets blijvends, waarmee je een paar uur per week bezig bent, is een ander verhaal. Dat hoor ik van alle verenigingen in de buurt en van andere turnverenigingen. De turnvereniging in Schipluiden kampt met een gebrek aan trainers, een vereniging in Delft idem. Bij een korfbal- of voetbalvereniging kun je ouders nog wel eens vragen een training te doen. Bij turnen kan dat niet, daarvoor heb je iemand met een opleiding nodig. Vaak kregen we te horen: ‘Ga samenwerken!’ Maar wie wil samenwerken met een andere vereniging als je zelf al een tekort aan leiding hebt? Ontzettend spijtig dat WIK zo is geëindigd, want ik heb er zo’n veertig jaar voor gewerkt. Ik kan mezelf hierin echter niets verwijten.”

Janine van Kalmthout, onderzoeker bij Mulier Instituut

“In gevaar, dat weet ik niet, maar het verenigingsleven staat zeker onder druk. Samen met de aanwas van leden is het vinden van vrijwilligers de grootste zorg van verenigingen. Vooral tijdens corona zijn leden weggelopen en die komen niet makkelijk terug. Dat heeft ook effect op het aantal vrijwilligers. Daarnaast is het percentage van de Nederlandse bevolking dat maandelijks of vaker vrijwilligerswerk voor een sportvereniging doet, tussen 2012 en 2020 gedaald van elf naar negen procent. En het percentage dat incidenteel voor een vereniging werkt, nam af van elf naar acht procent. Toch is het lastig te zeggen dat men geen vrijwilligerswerk meer wil doen. De druk op mensen neemt ook toe. Tijdens corona hebben we boodschappen voor de burens gedaan, veel mensen



doen aan mantelzorg, en dan willen we zelf ook nog sporten. We moeten ook niet vergeten dat er nog heel veel vrijwilligers zijn; zeventien procent van de Nederlanders doet vrijwilligerswerk, in en buiten de sport. Misschien moeten verenigingen nu iets meer moeite doen om mensen bij de club te betrekken. Als ze er energie van krijgen, komen en blijven de vrijwilligers vanzelf.”

Stef Drenth, voorzitter voetbalvereniging VAKO in Vries

“Het verenigingsleven dreigt niet verloren te gaan, het wordt wel steeds moeilijker mensen te vinden die de kar trekken. Vooral de jonge generatie ouders heeft minder

binding met een vereniging. Een flink deel daarvan vindt het leuk dat hun kinderen op voetbal zitten, komt kijken bij wedstrijden, maar verder zie je ze nooit. Enkele jaren terug volgden we een cursus bij SportDrenthe over hoe we in korte tijd meer vrijwilligers kunnen vinden. Het idee is taken te verdelen in kleine taken. We hebben daarna in twee belavonden alle ouders en leden gebeld: ‘Zou je iets voor de vereniging willen doen?’ Zo kwamen we tot een paar honderd mensen die wilden bijdragen. Daar opvolging aan geven, is moeilijk. Dat moet je weer coördineren, goed bijhouden wat iemand wil doen. De tijd die dat kost, verdien je weer terug, maar het blijft lastig. Toch ben ik tevreden. Onze sleutel tot succes is dat we als vereniging een zichtbare, sociale rol hebben en dat we veel waardering hebben voor de vrijwilligers. En we houden sinds vorig jaar per team bijeenkomsten voor ouders, om te laten zien hoe de vereniging werkt.”

Edith Frijlink van SportSparkz, traint verenigingen in het vinden en behouden van vrijwilligers

“Ik geloof niet dat mensen minder bereid zijn vrijwilligerswerk te doen. Maar hun tijd is beperkt en er zijn veel opties voor vrijwilligerswerk. Wat niet werkt, is ergens een briefje ophangen of een oproep plaatsen op social media. Mensen voelen zich dan niet aangesproken. In mijn workshop leg ik de nadruk op contact maken met de leden en hun ouders. Niet om direct wat van ze te vragen, maar om ze duidelijk te maken dat ze deel uitmaken van iets gezamenlijks. Vertel wat er binnen een vereniging gebeurt, welke bijdrage ouders leveren en maak duidelijk dat je een vereniging vormt met elkaar. Als je dan een vacature hebt, landt een oproep beter en is de kans dat iemand toezegt groter.” ●

Column

Geef topsport een beter hrm-beleid



INEKE DONKERVORT

De rijksoverheid heeft er in 2005 met de nota *Tijd voor Sport* voor gekozen om de doelstelling van NOC*NSF om met topsport tot de beste tien landen ter wereld te behoren, te ondersteunen. De argumenten daarvoor: de bijdrage van topsport aan Holland-promotie, innovatie, nationale trots en als voorbeeldfunctie van wat met ambitie en doorzettingsvermogen bereikt kan worden. Geaccepteerd werd dat voor de toptienpositie professionalisering en focus nodig waren. Daarvoor stelde NOC*NSF regels. Alleen die takken van sport die het predicaat internationale topsport hadden en het niveau om op WK’s medailles te halen, kwamen in aanmerking voor subsidie. Aanvullende eisen waren onder andere het bieden van fulltimeprogramma’s voor de atleten, programma’s voor talenten, en de aanstelling van technisch directeurs. Ook werd geïnvesteerd in de ontwikkeling van kennis en innovatie. Voor atleten werd het beoefenen van topsport een vak! Het had succes. Nederland haalt sinds 2014 bij WK’s en Olympische Spelen gemiddeld inderdaad de toptienpositie. De nadruk op het winnen van medailles bleek de afgelopen jaren ook negatieve kanten te hebben. Na onderzoek bij de gymnastiekunie, hockeybond, triatlonbond en de roeibond bleek dat een deel van de atleten een onveilig sportklimaat heeft ervaren. Oorzaken: trainers en coaches die vooral werken vanuit een machtspositie, geen aandacht voor klachten, geen inbreng van atleten in trainingsprogramma’s, weinig respect, onduidelijke selectiecriteria.

Deze klachten gecombineerd met gevallen van doping en matchfixing zijn volgens minister voor Sport Conny Helder een bedreiging voor de waardering van de topsport. Daarom stelt ze in haar brief aan de Tweede Kamer van 24 juni 2022 dat de aandacht in het topsportbeleid niet meer alleen zou moeten gaan naar het winnen van medailles, maar ook naar andere waarden van topsport. Zij laat daarom breed onderzoek doen naar de topsportcultuur in Nederland, met vragen als: Zijn er cultuurverschillen tussen binnen- en buitensporten? Tussen team- en individuele sporten? Wat gebeurt er met een land waar een gouden medaille wordt gezien als hoogste sportambitie? Volgens Charles van Commenée, als trainer, coach en technisch directeur betrokken bij vele topsportsuccessen in zowel Nederland als het Verenigd Koninkrijk, vragen resultaten in topsport om een topsportcultuur met eigen normen, waarden en regels. Zijn visie daarop heeft hij vastgelegd in *High performance cultuur als basis voor succes*. Elementen zijn onder andere: ambitieuze doelen stellen, de wil om te winnen, de beste mensen in de begeleiding, regelmatig monitoren, willen leren en ontwikkelen, geen excuses, verantwoordelijkheid nemen, elkaar aanspreken, en weerbaarheid kweken. Die elementen komen terug in een interview van NLroeier met Dirk Uittenbogaard, lid van de gouden dubbelvier in Tokio. Het succes van de ploeg schrijft hij toe aan de menselijke aanpak in het project: “Het project was van ons, althans zo voelde het. Doordat we niks mooier maakten dan het was en er duidelijkheid gegeven werd over het traject dat we moesten bewandelen, hebben

we een diepe band met elkaar kunnen opbouwen. We durfden eerlijk te zijn naar elkaar – als roeiers onderling maar ook tussen roeiers en coaches – en dat is voor mij de crux geweest richting goud.” Daarbij zijn de mentale en fysieke grenzen flink opgezocht. “Ik heb in de winter geregeld moeten huilen van vermoeidheid en heb meerdere keren aan stoppen gedacht. Dat is voor de buitenwereld niet te snappen en vraagt om goede begeleiding. Het past niet dat er meer over roeiers wordt gesproken dan met roeiers. Waarom niet een halfjaarlijks gesprek over hoe het gaat en dan niet alleen over fysieke vorderingen, maar ook over sociaal emotionele factoren? Waarom niet meer empathie voor de veranderingen bij vrijwillig of gedwongen stoppen?” Als deze opmerkingen representatief zijn voor een groot deel van de topsporters, is de vraag of de ervaren gevoelens van onveiligheid niet opgelost kunnen worden met een gedegen hrm-beleid van bondswege. Als topsport een vak is, waarom zo’n beleid dan wel in bedrijven voeren en niet in de topsport? Het bieden van een veilige sportomgeving, in al zijn aspecten, is essentieel voor de maatschappelijke waardering van topsport, weet ook de minister. Dan is aandacht voor hrm al een belangrijke stap in de goede richting. Niet alles op de kop zetten, maar naast een technisch directeur ook een hrm-directeur benoemen. Wel zo praktisch. ●

Ineke Donkervoort is ex-topsporter, sportbestuurder, organisatie-deskundige en eigenaar van ID management & advies (www.idmanagementenadvies.nl).

Editorial

Steekje los



FRANS OOSTERWIJK

Louis van Gaal heeft er vertrouwen in, zo liet hij vorige maand optekenen na de Nations League-wedstrijden tegen Polen en België. Hij wordt bij het WK in Qatar, waar Oranje het in de poulefase opneemt tegen Senegal, Ecuador en het gastland, waarschijnlijk de eerste coach met prostaatkanker die zijn ploeg naar de wereldtitel probeert te leiden. Van Gaal heeft niet het idee dat hij in Qatar gehinderd zal worden door zijn gezondheid. Een kwestie van management, aldus de coach. “In principe heb ik er geen last van, maar dat heeft ook met energie te maken. Ik krijg energie van de jongens.” Hij moet zijn definitieve selectie nog bekendmaken, maar denkt op basis van de interlands die Oranje het afgelopen jaar onder zijn leiding heeft gespeeld, dat Oranje een gevaarlijke outsider kan zijn. “Qua individuele kwaliteit zijn landen als Engeland, Duitsland, Frankrijk en Spanje verder. Maar ik probeer van deze ploeg het beste team te maken. Als we allemaal aan hetzelfde touwtje trekken, denk ik dat we best een kans maken. De spelers willen er in ieder geval alles aan doen, daar heeft die ziekte van mij misschien ook wat aan bijgedragen.”

Van Gaal maakte voorafgaand aan de wedstrijd tegen Polen ook weer een nummer van zijn specialiteit. Volstrekt onnodig en onredelijk kregen bij een van zijn persconferenties journalisten weer onder uit de zak.

Het is een beproefde techniek van Van Gaal, die behalve door de strategische behoefte om een gezamenlijke vijand te creëren, ook ingegeven lijkt door een karakterologisch defect. Van Gaal kan het gewoon niet laten af en toe iemand te kleineren. Confrontatie, de lust daartoe, is nu eenmaal zijn ding. Het zit ingebakken in zijn temperament en Van Gaal is die confrontatiedrang onmiskenbaar als wapen gaan hanteren. Het is zijn manier om anderen en zichzelf te testen en onder druk te zetten. En om zijn terrein af te grenzen, zoals een kat met het sproeien van urine zijn territorium afbakent.

Toen Ajax nog in De Meer speelde, kreeg schrijver dezes van toenmalig jeugdtrainer Spitz Kohn toestemming een week mee te lopen bij de jeugdopleiding van Ajax, om zo met eigen ogen te kunnen zien hoe Ajax dat toch deed, altijd weer nieuwe pareltjes voortbrengen. Ook Van Gaal, toen voor het tweede jaar hoofdcoach, had ingestemd met een gesprek. Een paar weken eerder had hij Bryan Roy publiekelijk de wacht aangezegd (hij zou aan het eind van dat seizoen roemloos vertrekken naar Foggia). De enkele vraag die ik stelde over de voormalige publiekslieveling schoot bij Van Gaal finaal in het verkeerde keelgat. “Jij bent hier helemaal niet voor een verhaal over de jeugdopleiding, jij bent hier voor een stuk over Bryan Roy!”, brieste hij. Elk woord ging vergezeld van een priemende vinger en het kostte veel moeite duidelijk te maken dat Roy een product was van de jeugdopleiding van Ajax en dat diens terugval dus ook iets zei over de kwaliteit van de opleiding. Even plotseling en raadselachtig als de storm was opgekomen, ging hij ook weer liggen. “Moet je een cola?”, vroeg Van Gaal en hij stommelde naar de drankautomaat op de gang.

Het knappe aan Van Gaal is dat zijn wantrouwen en confrontatielust zijn vakmanschap nooit hebben overheerst. Altijd en overal boetseerde hij met geduld en brille kampioenselftallen. “Zijn landen als Argentinië, Brazilië en Frankrijk afhankelijk van de vorm van de grote spelers, bij ons zit de doorslaggevende factor op de bank met een blocnote op zijn knieën”, zo omschreef Henk Spaan onlangs in zijn zaterdagse voetbalrubriek in *Het Parool* de grootheid van Van Gaal.

De bondscoach balanceert niettemin op een dun koord. Eén wedstrijd, één afgang, kan een team in een ravijn van ellende storten, zoals Ajax overkwam na de ontluisterende nederlaag tegen Napoli. Weg gedroomd bouwwerk, weg wereldtitel.

Welke middelen grijpt Van Gaal in Qatar aan om een noodsituatie te voorkomen of te verhelpen? Het zou sneu zijn als in het zicht van de grootst mogelijke triomf zijn explosiviteit wél aan de haal gaat met zijn vakmanschap. ●

Inhoud

COVER

Tammy Parlour: “Verhoog de zichtbaarheid, zodat vrouwensport normaal wordt”1

ACTUEEL

Welles/nietes 2
Column: Geef topsport een beter hrm-beleid. 2
Hollands Kwartiertje 4

INTERVIEW

IOC-lid Pierre-Olivier Beckers-Vieujant: “Parijs 2024 zal niet met de Franse slag worden georganiseerd”... 8
Cultuurhistoricus Léon Hanssen over Johan Huizinga, het WK voetbal in Qatar en het gebrek aan subculturen in het voetbal 10
Robert Jan Schumacher (KNLTB): “De KNLTB wil niet langer monopolist zijn, maar een verbinder van alle belanghebbenden in tennis en padel” 26
GiveMe5 strijdt voor meer beweging tijdens de vmbo-schooldag 28

SPORT & SOCIETY

Sociale veiligheid: Afdwingen of stimuleren?16
De clubscheids straft niet: een publiek geheim ontrafeld16
Jonge vrouwen in voetbalbesturen: Warm onthaald? .17
Column: Toekomstperspectief.17

DEBAT

Sportwashing: Hoe sportwetenschappelijk om te gaan met landen als Qatar, Rusland, China en Saoedi-Arabië?.....18

WETENSCHAP & ONDERZOEK

Lessen uit vijftien jaar buurtsportcoach 30
Column: Beweegambities halen? Richt je op de samenwerking tussen de zorg- en beweegsector31

EN...

The American Way14
Sportgeschiedenis..... 32
De column van Bert Wagendorp 32
De sport volgens TRIK..... 32

Colofon

ARKO SPORTS MEDIA

Sport & Strategie is een uitgave van Arko Sports Media en verschijnt zes keer per jaar. Het volgende nummer verschijnt medio december.

Hoofredactie

Frans Oosterwijk
E-mail: foosterwijk@chello.nl

Eindredactie

Janeke de Zeeuw

Met redactionele bijdragen van:

Robert Barreveld, Dorine Collard, Ineke Donkervoort, Frank van Eekeren, Mark van der Heijden, Pieter van der Meer, Mats Meijerhof, Micha Peters, Isa Ringelberg, Wikke van Stam, Hans Vandeweghe, Pieter Verhoogt, Daan Verkaik en Bert Wagendorp

Uitgever

Michel van Troost
E-mail: michel.van.troost@sportsmedia.nl

Redactie-adres/Lezersservice

Arko Sports Media
Wiersedreef 7
3433 ZX Nieuwegein
Tel. 030 707 30 00
E-mail: info@sportsmedia.nl

Advertentie-exploitatie

Voor meer informatie over partnerships en/of adverteren kunt u contact opnemen met Wendy Coppers. Advertorials vallen buiten de verantwoordelijkheid van redactie en uitgever.
E-mail: wendy.coppers@sportsmedia.nl

Opmaak en realisatie

www.pageturner.design

Fotografie en illustraties:

ANP Foto, Facebook, Fotostudio Red Green Blue, GiveMe5, Instagram, Hans Klaver, KNLTB, Shutterstock.com, SportNXT, TMRW Sports, TRIK, Twitter, Wikimedia Commons/CC Nationaal Archief en Women's Sport Trust

Druk

Damen Drukkers, Werkendam

Bijdrage Wetenschap & Onderzoek

Onder redactie van Mulier Instituut
E-mail: info@mulierinstituut.nl

Lidmaatschap Sport & Strategie

De prijs van een jaarabonnement op *Sport & Strategie* bedraagt € 262,50. Eventuele opzeggingen graag minimaal zes weken van tevoren schriftelijk doorgeven.

Studentenlidmaatschap

Studenten aan het hoger beroepsonderwijs (hbo) en wetenschappelijk onderwijs (wo) kunnen zich opgeven voor een studentenlidmaatschap. Een jaarlidmaatschap voor studenten kost € 166,50. Voor dit tarief hebben studenten recht op het totale aanbod met uitzondering van de netwerkbijeenkomsten.

Prijzen zijn inclusief 9% btw en verzend- en administratiekosten.

© 2022 Arko Sports Media

Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, in fotokopie of anderszins gereproduceerd door middel van boekdruk, foto-offset, fotokopie, micro-film of welke andere methode dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.



HOLLANDS KWARTIERTJE

Door Mark van der Heijden

Net nu verenigingen **corona** met al het gedoe, verlies van leden en terugloop aan inkomsten **achter de rug** hebben, is daar ineens een **energiecrisis** die de **kosten de pan uit** doen rijzen.

De **eerste signalen** dat de energieprijzen problemen gingen opleveren, waren er al **in februari** – de sportaccommodaties waren na de laatste lockdown net weer geopend. **NOC*NSF opende een meldpunt**. “Bij de eerste vijftig meldingen die we van clubs kregen, bleek dat zij **gemiddeld honderd procent meer** moesten gaan betalen na het afsluiten van een **nieuw energiecontract**”, zei de woordvoerder van het sportkoepel in **NRC**.

De politiek reageerde enkele maanden later. **PvdA-kamerlid Mohammed Mohandis** diende in juli een **motie** in die vroeg om **steun voor sportverenigingen en sportaccommodaties** die door de gestegen energielasten **in de problemen** dreigen te komen. Alle partijen, op de SGP na, steunden deze motie.

De regering nam de vaste afsluiter van een motie **“en gaat over tot de orde van de dag”** wel heel letterlijk. **Er gebeurde namelijk niets**. Ook buiten Den Haag leek het onderwerp niet echt op de agenda te staan – we hadden natuurlijk ook een **zomer met recordtemperaturen** – tot begin september onder meer de Koninklijke Nederlandse Zwembond (KNZB) en de Koninklijke Nederlandsche Schaatsenrijders Bond (KNSB) **aan de bel trokken**.

Liefst **een derde van de zwembaden en ijsbanen** dreigt namelijk voor het einde van het jaar **om te vallen** door de inmiddels enorm **gestegen energieprijzen**. Zij komen niet weg met de thermostaat een graadje lager zetten (of juist hoger) en besteden een groot deel van hun inkomsten aan energie. Zo zijn ijsbanen **normaal al vijftien tot twintig procent** van hun budget kwijt aan de **kosten voor energie**.

Dat dreigt veel meer te worden nu dit jaar voor 200 van de 637 openbare zwembaden en voor zes tot acht van de 22 schaatsbanen het **vaste energiecontract afloopt**. Deze baden en banen vrezen dat ze nu de **helft van hun begroting kwijt** gaan zijn **aan energiekosten**, wat het **faillissement** zou betekenen.

De resterende sportaccommodaties moeten **volgend jaar** ook een **nieuw en waarschijnlijk veel duurder energiecontract** afsluiten. In totaal zullen de lasten voor gas en elektriciteit met **378 miljoen euro** stijgen. Daar kan geen duurder toegangskaartje tegenop.

Marc van den Tweel, algemeen directeur van NOC*NSF, ziet de gevaren. “Als **accommodaties noodgedwongen moeten sluiten**, zelfs al is dat maar tijdelijk, kunnen verenigingen hun leden niets meer bieden. De **coronacrisis** heeft geleid tot **ernstige vermindering van sportdeelname** en daarmee **beweegarmoede**, met alle gevolgen van dien. We kunnen ons **niet permitteren** dit te laten gebeuren.”

En al zijn de **zwembaden en ijsbanen** waarschijnlijk de **zwaarst getroffen** accommodaties, ze zijn **lang niet de enige**. Ook bij een deel van de **sportscholen** is het probleem **“minstens zo acuut”**, zegt Lodewijk Klootwijk, directeur van het Platform Ondernemende Sportaanbieders, in het *Algemeen Dagblad*. “Deze ondernemers hebben vaak hun **privévermogen al aan moeten spreken** en zij kunnen in principe nog niet rekenen op steun vanuit de overheid.”

Ook **andere sportverenigingen** komen **in de problemen**. Voet- en korfbalvereniging RKSV Prinses Irene uit het



HET IS HET SCHRIKBEELD VAN VEEL SPORTBESTUURDERS: NA ALLE CORONAPERIKELEN OPNIEUW DE DEUREN VAN HET SPORTCOMPLEX OF DE KANTINE MOETEN SLUITEN, MAAR NU VANWEGE ONBETAALBARE ENERGIEREKENINGEN.



UITGEBREID DOUCHEN IS ER VOORLOPIG NIET MEER BIJ, MAAR DAT WIL NIET ZEGGEN DAT DE DERDE HELFT MET ALLE VOETBALMATEN IN DE KLEEDKAMER GESCHRAPT HOEFT TE WORDEN.

Brabantse Nistelrode vraagt de leden in mei **zuinig aan** te doen. **“Niet langer douchen** dan strikt noodzakelijk.” Voldoende is dat niet, want in augustus heeft de vereniging kapitalen en vele uitroptekens nodig om de boodschap over te brengen: **“ENERGIEKOSTEN SLAAN GAT IN DE BEGROTING!!!!”** Het tekort is opgelopen tot 40.000 euro, een bedrag dat de vereniging niet heeft: **“Bij ongewijzigd beleid betekent dit dat we de contributie met honderd procent moeten verhogen** om tot een sluitende begroting te komen.”

Het Parool spreekt met Julius Egan, voorzitter van voetbalvereniging ASV De Dijk uit Amsterdam. “Het is **zorgelijk**”, zegt hij. “De **huidige energierekening** van 20.000 euro wordt vermoedelijk twee keer, maar we vrezen **drie keer zo hoog**. Dat is een fors deel van onze begroting. Nog zo’n jaar en we zijn een aanzienlijk **deel van ons eigen vermogen kwijt**. Ik ken collega-voorzitters die hun leden hebben **verboden te douchen** en waar de **kantine gesloten** blijft, maar dat zijn geen clubs in Amsterdam. Wij gaan nu zorgen dat het bij ons zo ver niet komt. We doen wel al de gangbare dingen: de **thermostaat een graadje lager** en een verzoek om niet te lang te douchen.” De Dijk heeft de **contributie al met tien procent verhoogd** en de vrees is dat het daar niet bij blijft.

Reden voor Mohandis om begin september **opnieuw aan de bel** te trekken in de Tweede Kamer – virtueel overigens, want het PvdA-kamerlid liep tijdens het voetballen een achillespeesblessure op en werkte tijdelijk vanuit huis. “Als we niks doen, dan **dreigt zich een ramp te voltrekken**. Het kabinet moet daarom **snel in actie** komen om de sportverenigingen die dreigen om te vallen, te helpen.” **Wachten kan niet meer**, aldus Mohandis. “Het kabinet moet **niet toekijken**, maar snel in actie komen met een **noodfonds**.”

Ook lokaal laten politici van zich horen. In Groningen bijvoorbeeld, waar het CDA pleit voor het **collectief aankopen van zonnepalen** voor sportverenigingen en **hulp bij verduurzaming** van de sportaccommodaties. “Wij willen **voorkomen** dat de stijgende energierekeningen ervoor gaan zorgen dat **sport onbetaalbaar wordt** voor Groningers met een minder grote portee-



ONT UIT OPEINDE WAS ER GELUKKIG OP TIJD BIJ. DE VOORZITTER VAN DEZE VOETBALVERENIGING RIEP AL BEGIN 2020 ANDERE CLUBS OP OM ENERGIE TE BESPALEN EN ZONNEPANELEN TE NEMEN.



ONDANKS DE ZONNEPANELEN OP HET DAK VAN THIAFV VERKEERT HET IJSSTADION, NET ALS VELE ANDERE IJSBANEN IN NEDERLAND, IN ZWAAR WEER DOOR DE TORENHOGE ENERGIEKOSTEN.

monnee”, zegt CDA-fractievoorzitter Jalt de Haan. “Wij vragen het college om nu in actie te komen en **niet te wachten tot de rekening gepresenteerd wordt**.”

In Vijfheerenlanden, een gemeente waarvan onder meer Leerdam en Vianen deel uitmaken, stelt de PvdA een **lokaal noodfonds** voor. “De maatregelen die Den Haag nu neemt, zijn voor huishoudens”, zegt fractievoorzitter Kemal Koyuncu. “Niet voor verenigingen en dorpshuizen. Zij moeten het **markttarief betalen**. Dat kan problemen opleveren, terwijl de **voorzieningen een belangrijke rol** spelen bij de **leefbaarheid** van onze kernen.”

In Gorinchem willen de fracties van PvdA, CDA, D66 en Democraten Gorinchem dat er met spoed een noodfonds komt voor **“sociale ontmoetingsplaatsen”** als sportverenigingen. Wethouder Fatih Polatli vond de motie **“sympathiek”**, maar wil wachten op wat het Rijk doet.

Kunnen de verenigingen hopen op een **vlotte oplossing uit Den Haag**? Eind september gaf **sportminister Helder eindelijk antwoord** op de motie van Mohandis: onbekend is nog hoe het **tariefplafond** gaat werken in praktijk; ook komt er nog een onderzoek naar een andere maatregel. Helder hoopt “Kamer hier **in november over te kunnen informeren**”.

Niet gek dat verenigingen zich **niet gehoord** voelen door de politiek. De vermaarde vereniging Kampong in Utrecht wil **niet wachten op een landelijke oplossing**. “Ik wil niet zeggen dat ze gelijk geld moeten geven,” zegt voorzitter Diederik Kersten van Stichting Facilitair Bedrijf Kampong tegen RTV Utrecht, “maar **er moet wel iets gebeuren**. En niet alleen voor Kampong, maar ook voor andere verenigingen, want er zijn er **heel veel die hiermee worstelen**.”

Het wordt een **lange winter**. ●

Vervolg van pagina 1

Women’s Sport Trust (WST) als een liefdadigheidsorganisatie, vertelt Parlour. “Er waren in die tijd veel verhalen over vrouwelijke sporters met financiële problemen. Er was één verhaal dat ons bijzonder trof, over een atlete die geen geld had om een leuke band van haar auto te laten repareren. Ik dacht: *Als ik tien pond doneer en ik vind tien andere personen die dat ook doen, dan kunnen we een nieuwe band voor haar kopen.* Dat was het begin: praktische hulp bieden, zodat vrouwen hun sport konden blijven beoefenen.”

Al snel realiseerden Parlour en Bostock zich dat dergelijke noodhulp niets verandert aan het grotere plaatje van ongelijkheid in de sport en dat een verandering in benadering noodzakelijk was. “Er waren enkele zaken fundamenteel verkeerd in de Engelse sportindustrie, ten nadele van de vrouwensport. Het grootste probleem was wel dat mensen niet met elkaar praatten. Atleten klaagden over bonden, bonden over media en het bedrijfsleven en vice versa – iedereen zat in zijn eigen hoekje en vanuit zijn eigen gelijk te praten. Dus de focus van WST verschoof al snel van liefdadigheid naar de vraag: Hoe kunnen we vrouwen en de vrouwen-sport helpen hun potentieel te vervullen?”

In overleg met het bestuur van WST, voor het merendeel bestaande uit vooraanstaande (ex-)sporters, werd besloten de aandacht voortaan te richten op de absolute topsport en op het creëren van meer vrouwelijke rolmodellen. “Onze focus op topsport werd mede ingegeven door de gedachte dat je alleen met topatleten veranderingen in de industrie kunt afdwingen en het denken van het publiek kunt beïnvloeden. Bovendien geloof ik heilig dat het zichtbaar maken van vrouwen-sport en van vrouwelijke topsporters óók leidt tot meer participatie van meisjes en vrouwen in de breedtesport. Als je andere vrouwen succes ziet behalen, ga je zelf ook denken: *Het is ook oké voor mij om te gaan sporten.* ‘Verhoog de zichtbaarheid, zodat vrouwensport normaal wordt’, dat werd in een notendop de doelstelling van WST.”

Ingenieur

Om dat doel te realiseren begon WST met het organiseren van “denktankbijeenkomsten” waarin alle mogelijke partijen uit de sportindustrie – organisaties, clubs, bonden, bedrijven, media et cetera – werden samengebracht. “Onze slogan was: *‘Moving women sports from worthy to irresistible.’* Dus van *something that is right and honourable* naar *something that is entertaining and commercially viable*. Op onze bijeenkomsten stelden we vragen als: ‘Waarom gaan de dingen zoals ze gaan? Waarom doen jullie de dingen zoals jullie ze doen? Waarom steek je geld in mannensport en niet in vrouwensport?’ Doel was een nieuw en opwindend beeld

“Ik geloof heilig dat het zichtbaar maken van vrouwensport en van vrouwelijke topsporters óók leidt tot meer participatie van meisjes en vrouwen in de breedtesport”

Tammy Parlour

van vrouwensport neer te zetten en daar zo veel mogelijk partijen warm voor te maken. We wilden mensen en organisaties uitdagen anders te denken en ze laten begrijpen dat verandering alleen mogelijk is als we het allemaal samen doen. Ik ben de dochter van een ingenieur, ik houd ervan te weten en te begrijpen hoe een systeem werkt. Want alleen als je weet hoe alles in elkaar grijpt, kun je wat veranderen. Je kunt wel revolutionaire ideeën hebben, maar je kunt de werkelijkheid niet ontkennen. Wie dat doet, raakt gefrustreerd en dan moet je ook nog met je eigen frustratie zien te leven. Veel vrouwen vonden dat WST harder en uitgesprokener moest zijn. Maar het zit niet in mijn persoonlijkheid om negatief te zijn. Ik heb een ingebouwd geloof dat we allemaal een betere, rechtvaardiger wereld willen. Misschien is dat naïef, maar in mijn beleving wil iedereen zijn best doen. Niemand staat ’s ochtends op met het idee: *I want to do my worst*. Niemand wil gemeen zijn en mensen uitsluiten. Soms gebeurt het, vanwege de omgeving of andere obstakels en barrières. Mijn benadering is: laten we die obstakels begrijpen, want alleen dan kunnen we ze verwijderen of overstijgen en een betere situatie creëren.”

Juist die benadering heeft WST ver gebracht, dat weet ze zeker. “Wat de industrie het meest aan ons waardeert, is dat we onafhankelijk zijn en niemand uitsluiten. Daarom wil iedereen met ons praten en naar ons luisteren. Kom je te veel in een bepaalde hoek terecht, dan verandert je stem en waarschijnlijk ook de manier waarop er naar je gekeken wordt.”

Data gap

Daarnaast begon WST op eigen initiatief data te verzamelen die bewezen dat er een groeiende vraag was bij een groeiend publiek naar vrouwelijke topsport. Parlour: “We zagen al snel dat er een enorme *data gap* was in de industrie. Data als: Hoeveel mensen kijken naar vrouwensport? Wat zijn de *demographics* van het publiek? Hoe vaak wordt vrouwensport door de media gecoverd?

We gingen de *media coverage* monitoren, maakten onze gegevens publiek, maar gebruikten ze ook om, achter de schermen, mediaorganisaties te helpen om de juiste beslissingen te nemen. Dan zeiden we: ‘Dit is wat we waarnemen. Wat houdt je tegen om daar je programmering op aan te passen? Hoe kunnen we je helpen?’ Op grond van onze data hebben sportorganisaties in de loop der tijd hun strategie ten aanzien van vrouwensport veranderd en uitzendorganisaties de manier waarop ze vrouwensport uitzenden. Reclamebureaus zijn onze data gaan gebruiken om vrouwensport ook commercieel aan de man te brengen en bedrijven en merken over te halen om sponsor van vrouwensport te worden. Inmiddels verzamelt de industrie die data zelf en dat doet men beter en gedetailleerder dan wij dat ooit zouden kunnen. Maar WST heeft de *gap* ontdekt, het gat gevuld met data en is zo rechtstreeks van invloed geweest op de aandacht die *broadcasters* aan vrouwensport zijn gaan geven en op wat ze wel of niet gingen uitzenden. Zo hebben we de industrie kunnen pushen en media doen inzien dat vrouwen-sport en vrouwelijke topsporters een geweldige markt zijn om in te investeren.”

“Met de data die wij hebben verzameld, hebben we de industrie kunnen pushen en media doen inzien dat vrouwensport en vrouwelijke topsporters een geweldige markt zijn om in te investeren”

Tammy Parlour

Gouden hart

De doorbraak volgde in 2014, toen betaalzender BT Sport besloot volop in vrouwensport te investeren en media-partner te worden van Women’s Sport Trust. Sindsdien schoten de aandacht en de zendtijd voor vrouwensport omhoog en ontwikkelde WST zich tot de meest invloedrijke vrouwensportorganisatie in Groot-Brittannië. Parlour: “Dat hadden we bij de start nooit kunnen vermoeden. Terugkijkend is het vooral een zaak geweest van *‘being in the right place at the right time’*. Het publiek hongerde naar meer vrouwensport en wij hebben die vraag naar voren kunnen brengen. Zo is ook de commerciële kracht van vrouwensport ontdekt – op dit moment is het de sportsector met de grootste groeipotentie.”

Ze is nog steeds stomverbaasd hoe makkelijk het was om met alles en iedereen in de sportindustrie in contact te komen. “De eerste die met WST in zee ging, was roeister Anna Watkins, die bij de Spelen van 2012 goud had gewonnen in de dubbel twee, samen met Katherine Grainger, een van Englands grootste olympiërs ooit. Anna werd onze eerste beschermvrouw, gevolgd door onder meer Tanni Grey-Thompson, een van onze meest gedecoreerde paralympiërs. Ik was bijna geschokt dat ze überhaupt met mij, *a nobody*, wilden praten! Toen Jo en ik bijeenkomsten gingen organiseren, stuurden we allerlei mensen gewoon een uitnodiging. En ze kwamen! Zoals Clare Balding van BBC Sport, Judy Murray, de moeder en trainer van tenniskampioen Andy Murray, en allerlei toppers uit de businesskant van sport.”

Vanwege het succes van de Olympische Spelen was iedereen in 2012 “dorstig naar contact en inspiratie”, analyseert Parlour. “Daardoor kregen we al snel de wind in de rug. Ook stonden we al snel bekend als een organisatie die niet uit was op eigen voordeel of zelfpromotie, maar vanuit een gouden hart opereerde. Die oprecht de vrouwensport vooruit wilde helpen, de industrie wilde prikkelen en vrouwelijke atleten een platform wilde geven waar ze trots konden zijn op wat ze deden.”

In bepaalde sporten – tennis, atletiek en turnen – is vrouwensport altijd oké en geaccepteerd geweest, filosofeert ze. “Tennis is voor lesbiennes altijd dé sport



TAMMY PARLOUR: “SPORTEN ALS VOETBAL, CRICKET, RUGBY EN BOKSEN ZIJN ALTIJD HET EXCLUSIEVE DOMEIN VAN MANNEN GEWEEST. DAAROM IS DE EUROPESE TITEL VAN DE ENGELSE VOETBALVROUWEN VAN AFGELOPEN ZOMER OOK ZO’N BELANGRIJKE DOORBRAAK. ALSOF DE SPORT IN ENGELAND EEN NIEUW TIJDPERK BETRAD!”

Lees verder op pagina 7

WAAR HEEL
NEDERLAND WINT



NEDERLANDSE
LOTTERIJ



Een lot met alleen maar winnaars.

Met de spellen van Nederlandse Loterij maak je kans op enorm veel prijzengeld. Ook steun je de Nederlandse sport. Én de gezondheid van miljoenen Nederlanders! Want het geld dat we niet aan prijzen uitkeren, dragen we af aan de Nederlandse sport, aan 18 goede doelen op het gebied van gezondheid en bewegen en aan de maatschappij. Bedankt voor je steun. En veel geluk.

SPEEL BEWUST 18+

Nederlandseloterij.nl



Vervolg van pagina 5

geweest om zich als zodanig te manifesteren. Mijn rol-model vroeger was Martina Navrátilová, die altijd als ‘manly’ werd beschouwd omdat ze gespierd was en lesbisch. Maar sporten als voetbal, cricket, rugby en boksen zijn altijd het exclusieve domein van mannen geweest. Daarom is de Europese titel van de Engelse voetbalvrouwen van afgelopen zomer ook zo’n belangrijke doorbraak. Alsof de sport in Engeland een nieuw tijdperk betrad! Mannensport is nog altijd de norm en het kost nog steeds moeite om vrouwensport commercieel goed te verkopen. Verschil is wel dat mensen nu de mogelijkheden zien, terwijl ze vrouwensport voorheen negeerden!”

“WST staat bekend als een organisatie die oprecht de vrouwensport vooruit wil helpen, de industrie wil prikkelen en vrouwelijke atleten een platform wil geven waar ze trots kunnen zijn op wat ze doen”

Tammy Parlour



TIJDENS HET SPORTNXT-CONGRES OP 30 SEPTEMBER JONGSTLEDEN VERTELDE TAMMY PARLOUR OP ZOEK TE ZIJN NAAR EEN BEDRIJF OF MERK DAT WOMEN'S SPORT TRUST IN STAAT STELT MET BEHOUD VAN ONAFHANKELIJKHEID DE VLEUGELS UIT TE SLAAN.

Gender balance

En hoewel er van *equal visibility* nog lang geen sprake is, is er anno 2022 veel meer vrouwensport op televisie te zien dan tien jaar geleden. Parlour: “Je ziet steeds meer vrouwelijke gasten in de studio en de waarde van vrouwensport wordt alom erkend. Wel zijn er nog steeds veel te weinig vrouwelijke trainers, coaches en bestuurders. En in veel bonden en organisaties maken mannen nog steeds de dienst uit. ‘Bij ons vind je wel 50/50 *gender balance*’, wordt er soms trots gezegd. In de praktijk blijken mannen dan vaak bovenin de organisatie te zitten en vrouwen onderin. Mannen zijn CEO, vrouwen zetten thee. De vraag is: Waarom? Want we missen zo heel veel potentieel. Hoe diverser een organisatie is, hoe succesvoller en beter berekend ze is op haar taak – dat is uit onderzoek al vaak genoeg gebleken.”

Een paar jaar geleden liet WST onderzoek doen naar de commerciële waarde van vrouwensport. “Daar kwam uit dat de waarde van vrouwensport in Engeland ieder jaar met een miljard pond toeneemt en dat de totale waarde in 2030 zal zijn verdriedubbeld”, vertelt Parlour. “Maar ook dat er nog veel gedaan moet worden om dat waar te maken. Mede daarom is de EK-titel van de voetbalvrouwen van zo veel waarde. Bij Olympische Spelen en wereldkampioenschappen krijgt vrouwensport vaak volop aandacht. Zijn die evenementen voorbij, dan daalt de aandacht vaak weer dramatisch. Bij het EK voetbal waren de kijkcijfers geweldig, in het

stadion en thuis voor de buis. We moeten natuurlijk nog zien hoe het zich gaat ontwikkelen, maar mijn gevoel zegt dat er iets definitief is veranderd.”

Is het ook gelukt om mannen voor vrouwensport te interesseren?

“Nu denken mannen: *O jee, dit is een kans, dit gaat groot worden, ik wil daar een deel van.* Maar in het begin was het heel moeilijk om mannen bij WST te betrekken. Behalve als ze een bepaalde achtergrond hadden, zwart, gehandicapt, omdat die uit persoonlijke ervaring weten wat het is om uitgesloten te worden en de ervaring van vrouwen met uitsluiting begrijpen. Veel witte mannen vinden het moeilijk uitsluiting te begrijpen, omdat ze dat zelf nooit hebben ervaren.”

Lintje

Eind oktober bestaat WST tien jaar. De stichting drijft nog steeds op de inzet van vrijwilligers en (schaarse) subsidiëring vanuit Sport England en een paar andere publieke instellingen. “We helpen organisaties in de sportindustrie om commercieel levensvatbaar(der) te worden, maar verdienen er zelf niets aan”, merkt Parlour fijntjes op. Haar sportschool zorgt nog steeds voor het brood op de plank. “Ik geef nog altijd les, maar minder dan voorheen. Ik heb nu iemand die helpt, zodat ik meer tijd aan WST kan besteden.”

Prima om zo te functioneren in Engeland, vindt ze. “Die onbaatzuchtigheid, het feit dat we er niets aan verdienen, heeft er wel voor gezorgd dat we zo ver hebben

kunnen komen.” Maar WST heeft grote ambities en wil zich ook Europees en wereldwijd gaan manifesteren. En daar is geld voor nodig. “Ik zou graag een bedrijf of merk vinden dat in ons gelooft en ons in staat stelt onze vleugels uit te slaan. Een bureau is op zoek naar sponsors en partnerships. Zodat we, met behoud van onafhankelijkheid, ons werk kunnen blijven doen.”

In 2019 kreeg zowel Parlour als Bostock een lintje voor haar inzet voor meer *gender equality* in de sport (beiden mogen MBE achter hun naam zetten). Datzelfde jaar stapte Bostock uit WST om zich weer volledig aan haar consultancywerk te kunnen wijden. Sindsdien is Parlour, inmiddels ook benoemd tot ‘*non-executive director*’ van AFC Wimbledon Ladies, in haar eentje CEO van WST. “Als martial arts-instructeur probeer ik mensen

“De waarde van vrouwensport in Engeland neemt ieder jaar met een miljard pond toe en de totale waarde zal in 2030 zijn verdriedubbeld”

Tammy Parlour

“Mannensport is nog altijd de norm. Verschil is wel dat mensen nu de mogelijkheden zien, terwijl ze vrouwensport voorheen negeerden!”

Tammy Parlour

de beste versie van zichzelf te laten worden. Zo zie ik ook mijn rol als CEO: vrouwen helpen zichzelf te leren kennen, te groeien en hun volle potentie te ontdekken.”

Begin oktober was Parlour een van de sprekers op het SportNXT-marketingcongres in stadion GelreDome. “Geen rol die me van nature goed ligt. Ik ben introvert van aard en sta niet graag in de aandacht. Maar het was heel prettig om in Arnhem te zijn, uit te leggen wat WST is en doet en met egards behandeld te worden. Bovendien: als je zichtbaarheid voor vrouwen wilt, moet je zelf ook zichtbaar durven zijn.” ●

UNLOCKED

Sinds 2019 draait WST jaarlijks het scholingsprogramma ‘Unlocked’, uitsluitend bestemd voor dertig à veertig streng geselecteerde vrouwelijke atleten van internationaal topniveau, atleten die uitkomen voor hun land en blijk geven van een bredere horizon dan alleen hun persoonlijke sportprestaties. Tammy Parlour: “In dat programma geven we sporters tijd en ruimte om na te denken over zichzelf en de issues die hen aan het hart gaan en waarop ze na hun sportcarrière van betekenis willen zijn. Dat kan van alles zijn: racisme in de sport, zaken die in hun eigen tak van sport zouden moeten veranderen. Maar iemand mag ook een passie voor katten hebben en daar haar sterke punt van willen maken. Vervolgens helpen we om hun denken te ontwikkelen en te verdiepen. We organiseren webinars, geven social media-training, maken ze wegwijs in de sport- of media-industrie, en ga zo maar door. Als laatste onderdeel koppelen we ze aan iemand in de sportindustrie, iemand uit het enorme netwerk dat WST inmiddels heeft opgebouwd, die de rol van mentor op zich neemt en deuren kan openen in het veld waarin ze van betekenis willen zijn. Zo helpen we topatleten om ook buiten de sport hun stem te ontwikkelen, vertrouwen te krijgen in wat ze willen aankaarten en hun netwerk uit te breiden. Unlocked heeft altijd een dubbel effect: het helpt de atleet, maar ook de mentor in de industrie, die zo de kans krijgt vrouwelijke atleten beter te begrijpen.”

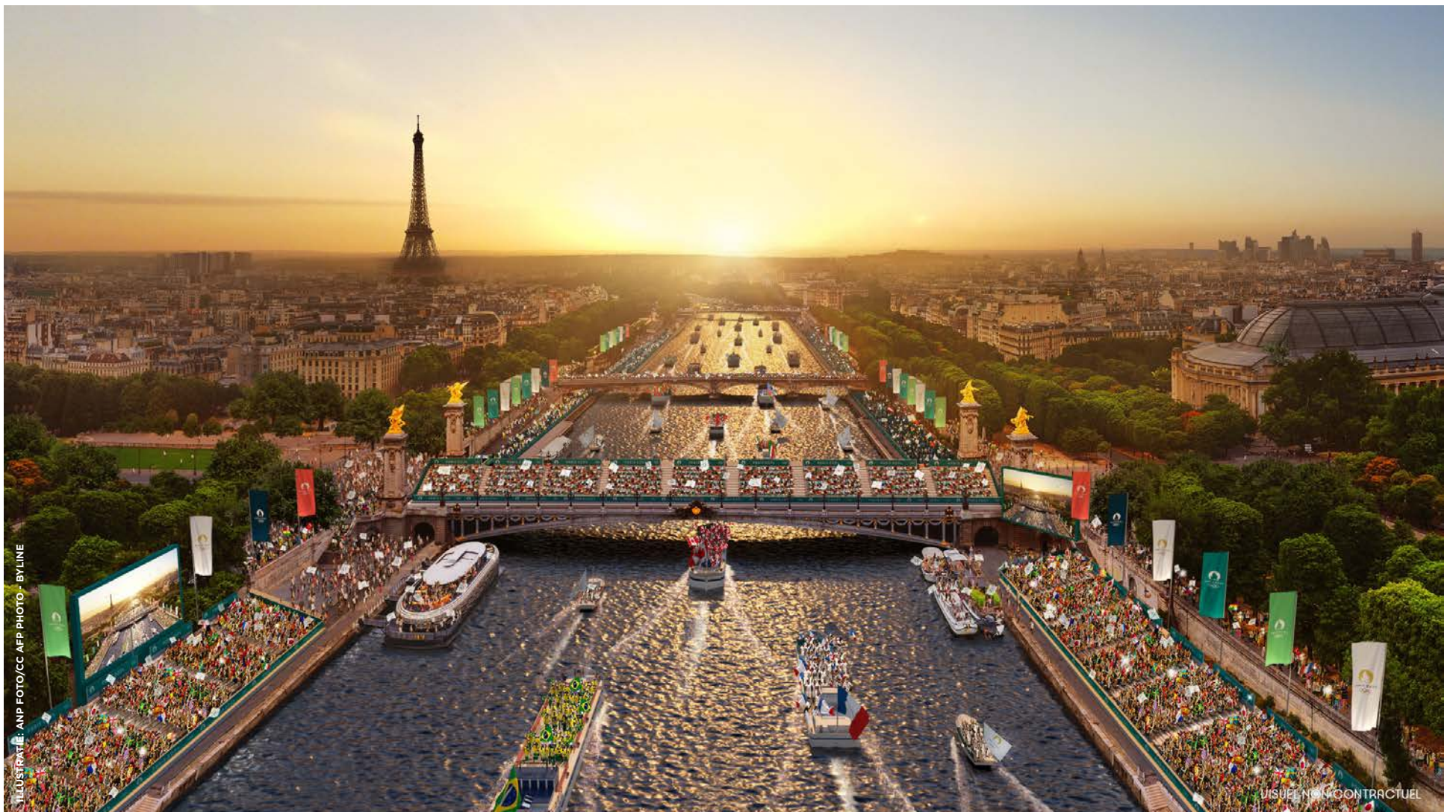
Het programma heeft inmiddels drie keer gedraaid. “Meer dan honderd gepassioneerde en inspirerende atleten uit 27 verschillende sporten – van voetbal, rugby, boksen, cricket, volleybal en surfen tot allerlei paralympische sporten – hebben eraan meegedaan. Een kwart van hen bekleedt inmiddels zelf een leidende positie. Zij zitten in besturen, leiden diversie- en inclusie-werkgroepen of zijn met steun van WST een platform, bedrijf of organisatie begonnen. Ik ben daar erg trots op. Niet alleen omdat dit het succes van Unlocked bewijst, maar vooral omdat deze atleten een immense *talent pool* vormen voor de sportindustrie om actuele kwesties en vraagstukken te tackelen en verandering te creëren.”

“Parijs 2024 zal niet met de Franse slag worden georganiseerd”

Gesprek met IOC-lid Pierre-Olivier Beckers-Vieujant, voorzitter van de IOC-coördinatiecommissie voor de Spelen van Parijs 2024

Zo dicht bij Nederland waren de Olympische Spelen in geen honderd jaar, maar ze lijken nog zo ver. Over de voorgaande edities, Rio 2016 en Tokio 2020-2021, werd opvallend meer en vroeger bericht dan over Parijs 2024. Minder dan twee jaar voor een erg gedurfde openingsceremonie op de Seine maakt *Sport & Strategie* een eerste stand van zaken op met het Belgisch IOC-lid dat de werkzaamheden van Parijs namens het Internationaal Olympisch Comité overziet.

DOOR HANS VANDEWEGHE



DE GROOTSTE STUNT VAN PARIJS 2024 WORDT DE OPENINGSCEREMONIE OP DE SEINE, WAAR IN EEN GEMIDDELD OLYMPISCH STADION ZO'N 60.000 TOESCHOUWERS HET OLYMPISCH FEEST KUNNEN BIJWONEN, MIKKEN ZE IN DE FRANSE HOOFDSTAD OP TIEN KEER MEER TOESCHOUWERS. MEER DAN 160 BOTEN MET SPORTERS EN OFFICIALS AFKOMSTIG UIT MEER DAN 200 LANDEN ZULLEN OVER EEN PARCOURS VAN ZES KILOMETER DWARS DOOR PARIJS VAREN.

Tot vorig jaar september was Pierre-Olivier Beckers-Vieujant ook voorzitter van het Belgisch NOC. Eerder was hij veertien jaar lang CEO van de supermarktketen Delhaize Groep. In 2013 maakte hij plaats voor de Nederlander Frans Muller, die samen met Dick Boer enkele jaren later de fusie tussen het Belgisch-Amerikaanse Delhaize en het Nederlandse Ahold NV zou doorvoeren.

In 2012 was de Belgische bedrijfsleider door toenmalig IOC-voorzitter Jacques Rogge gevraagd om IOC-lid te worden. Dat de voorzitter van het NOC van het thuisland van de IOC-voorzitter een lidmaatschap krijgt aangeboden, is een stilzwijgend verworven recht. Toch

werden enkele wenkbrauwen gefronst, toen Rogge de aanstelling van Beckers in het laatste jaar van zijn voorzitterschap forceerde.

In 2013 werd jonkheer Beckers ook baron en in datzelfde jaar voegde hij inmiddels ook het wel klinkende Vieujant (zijn moeders naam) toe aan zijn eigen naam. Volgens officiële bronnen deed hij dat onder meer omdat hij het zat was te worden verward met het Nederlandse Beckers, van de frikandel.

Het Belgisch NOC beleefde onder zijn zeventienjarig voorzitterschap geen hoogdagen. Als Franstalig voor-

zitter uit de Brusselse bourgeoisie/noblesse in het ingewikkelde land België een topsport aansturen die gedomineerd wordt door Vlaanderen, was geen geschenk. Hij slaagde er niet in om zijn organisatie een grotere rol te laten spelen dan die van olympische brievenbus.

Herdershond

Als IOC-lid maakt hij alvast een betere indruk. In die functie is hij nu voorzitter van de IOC-auditcommissie en overziet hij de Spelen in Parijs, anderhalf uur met de hogesnelheidstrein van waar hij woont in de Brusselse deelgemeente Ukkel.

“Er is maar één voordeel aan de huidige economische toestand en dat is de stijgende waarde van de dollar. Onze mediarechten en sponsoringcontracten zijn afgesloten met dollarcontracten”

Pierre-Olivier Beckers-Vieujant

Pierre-Olivier Beckers-Vieujant: “De coördinatiecommissie zelf bestaat uit twaalf leden, meestal leden van het IOC, aangevuld met één vertegenwoordiger van de Paralympische Spelen en Christophe Dubi, de IOC-directeur voor de Olympische Spelen. De commissie komt twee keer per jaar samen en, net wat u zegt, dat is niet overdreven veel. De rol van de commissie is voor de helft die van herdershond, Parijs helpen met de kennis die het IOC heeft opgedaan, en voor de andere helft die van waakhond, controleren of Parijs de kandidatuur wel uitvoert zoals voorzien in het contract. Rond die commissie draait een hele groep van technici die natuurlijk veel intensiever bezig zijn met die Spelen. Ikzelf probeer als voorzitter voor verbinding te zorgen. Parijs 2024, dat zijn 2.500 verschillende projecten die op tijd in elkaar moeten haken en klaar moeten zijn. Elke bouwwerf kan een maand te laat worden opgeleverd, maar niet op de Spelen. Die timing is strikt. Ik heb wekelijks vergaderingen en als het nodig is, neem ik de Thalys, maar mijn werk bestaat er vooral in relaties te onderhouden en eventuele akkefietjes op te lossen. Zo heb ik in augustus en september actief gelobbyd tussen de internationale basketbalbond FIBA en Parijs 2024.”

Dat was een van die schaarse hick-ups, toen bleek dat de hal niet voldeed en men naar Lille zou uitwijken.

“In 2020 had de FIBA hal 6 van het Centre des Expositions aan de Porte de Versailles nog goedgekeurd. Dit jaar vond de FIBA die plots niet meer geschikt, want te laag en te weinig licht. ‘Geef ons het Palais Omnisports van Bercy’, zei de basketbalbond. Dat kon dus niet, want daar zat het gymnastiek al in. Een extra zaal bouwen lukte ook niet meer en strookte niet met de plannen van hergebruik. Vandaar de oplossing om alle wedstrijden voorafgaand aan de kwartfinale naar het Stade Pierre-Mauroy in Villeneuve d’Ascq [voorstad van Lille, HV] te verhuizen. Vanaf de kwartfinales gaat alle basketbal door in Bercy als het gymnastiek dan klaar is.”

Toen Jacques Rogge Sydney 2000 overzag, viel hem op dat in die vergaderingen niks werd gezegd. Wel in de contacten vooraf of achteraf, of per mail en toen nog fax.

“Dat was toen ongetwijfeld waar en wellicht ook nog tot en met Tokio, omdat de meeste Spelen in Azië plaatsvinden en daar is de cultuur van discussie minder direct. Rio was dan weer apart, want daar heeft het IOC de boel in het laatste halfjaar gerund. In Parijs praten we veel voorafgaand aan de grote plenaire vergaderingen, zodat we op die grote meetings meteen met een oplossing kunnen komen. Dat ik op anderhalf uur met de hogesnelheidstrein van Parijs woon en dezelfde taal spreek, maakt het makkelijk voor iedereen. Helemaal in contacten met de Franse autoriteiten. Ik heb een cultureel nabuurschap met de Fransen, ik kan tussen de regels lezen en ik begrijp hen als ze een discrete boodschap overbrengen.”

Zoals die keer dat ze begonnen over hun budgettaire problemen en dat het IOC moest helpen.

“Ja bijvoorbeeld. Dat was zo’n vergadering waarin alle partijen elkaar duidelijk hebben gemaakt wat ze verwachten. Die inflatie van acht procent speelt de organisatie parten. Dat betekent op 4 miljard euro minstens een overschrijding met 300 miljoen. ‘Of het IOC nog wat kon bijdragen’, werd mij gevraagd. Ik heb geantwoord dat het IOC flexibel zal zijn en mild als ze tegen het lastenboek ingaan en aan besparingen willen denken, maar dat we die 1,7 miljard euro uit de tv-rechten en wereldwijde sponsoring niet kunnen oprekken. Dat hebben ze goed begrepen en daar kwam een eerlijk antwoord op van Amélie Oudéa-Castéra, minister van

Sport en de Olympische en Paralympische Spelen: het is een collectieve verantwoordelijkheid om hier uit te komen en dat zal ook gebeuren. Dat hoorde ik graag.”

Er zijn nog gaten in de lokale sponsoring.

“Die raken stilaan gevuld. Carrefour was de laatste die heeft getekend, maar dat is prima op tijd om alles rond te krijgen. LVMH [Louis Vuitton Moët Hennessy, HV] komt wellicht binnenkort aan boord. Er is maar één voordeel aan de huidige economische toestand en dat is de stijgende waarde van de dollar. Onze mediarechten en onze sponsoringcontracten zijn afgesloten met dollarcontracten.”



IOC-LID PIERRE-OLIVIER BECKERS-VIEUJANT: “ALS JE MIJ EEN PAAR JAAR GELEDEN ZOU HEBBEN GEVRAAGD OF HET FRANSE GEMIS AAN STRENGHEID EN DISCIPLINE EEN GEVAAR ZOU ZIJN VOOR EEN GOEDE OLYMPISCHE ORGANISATIE, DAN HAD IK JA GEANTWOORD. VANDAAG BEN IK EEN STUK GERUSTER.”

Inmiddels heeft het IOC zo veel ervaring met die Spelen, dat een organisatiecomité niet elke vier jaar het wiel hoeft uit te vinden.

“Klopt helemaal. Uit die ervaring ontstond in 2018 ‘The New Norm’, een set maatregelen die een beetje ondergewaardeerd is gebleven, maar wel erg belangrijk was. Het gaat om 118 organisatorische ingrepen, waarvan er meer dan tachtig kostenbesparend zijn zonder de Spelen in gevaar te brengen. Dat omhelst de grootte van de venues, optimaliseren van het transport en de infrastructuur en nadenken over bestaande en tijdelijke competitieplaatsen. De eerste drie jaar na de toewijzing wordt nagedacht en gepland. De volgende vier jaar dienen om het project te realiseren. Alles begint bij een veel betere relatie tussen het IOC en het organisatiecomité COJO [Comité d’Organisation des Jeux Olympiques, HV]. Vroeger speelde het IOC de rol van franchiser: ‘Wij hebben het merk, wij hebben het lastenboek, wij geven u de licentie en u organiseert zoals wij willen.’ Vanaf de aanwijzing eind 2017 van Parijs als host city is samengewerkt; Parijs zit voortdurend in Lausanne en Lausanne zit vaak in Parijs. De hogesnelheidsverbinding tussen Parijs en Genève helpt uiteraard.”

Dat zal een stuk lastiger werken worden met Los Angeles in 2028.

“Ja en nee. De organisatie daar heeft twee immense voordelen: ze hoeven niks nieuws te bouwen en ze hebben geld genoeg. De overheden moeten niet bijpassen en sponsors staan daar nu al te dringen, heeft Casey Wasserman, voorzitter van LA28, laten weten.

Ik was er in 2019 en wat ik daar heb gezien aan mogelijkheden, breekt toch alle records.”

Wat is het DNA van Parijs 2024?

“Los van hun plannen om enkele dingen apart te doen, zetten zij in op twee grote objectieven. Ten eerste willen ze de hele bevolking bij de Olympische Spelen betrekken en niet alleen de mensen die een duur ticket kopen. Sinds 2018 organiseren ze tal van events voor de bevolking. Voor het eerst zullen ook tijdens de Spelen massa-activiteiten plaatsvinden, zoals een volksmarathon nadat de olympische marathon is gelopen of een fietstocht op het parcours waar de profs hebben gekoerst. De bevolking kan lid worden van Club 2024 en die had deze zomer al meer dan één miljoen leden. Een tweede aspect van dat DNA is het organiseren van tal van competities in de stad. Londen deed het al met onder meer paardrijden en triatlon, maar Parijs zal beachvolley organiseren op de Champ de Mars met de Eiffeltoren als achtergrond, boogschieten aan Esplanade des Invalides, waar Napoleon en andere grote Fransen begraven liggen. Dé stunt is het compleet afsluiten van de Place de la Concorde tussen de Champs Élysées en het Louvre. Daar zullen vier competities in straatsporten

worden afgewikkeld: BMX, skateboarden, 3x3 basketbal en breaking, ofwel breakdance, nieuw op de Spelen. Hun grootste stunt wordt die openingsceremonie op de Seine. In een normaal stadion is plaats voor 60.000 mensen die een ticket hebben gekocht, nu mikken ze op tien keer meer toeschouwers over een parcours van zes kilometer. De bovenste rij zal gratis kunnen kijken of op grote schermen. Wie beneden op de kades wil zitten, zal een ticket moeten kopen.”

600.000 toeschouwers lijkt moeilijk te managen.

“Dat was ook onze opmerking, maar als ze dat willen en alle autoriteiten – van de eerste minister, de president tot de prefect van de Parijse politie – ons garanderen dat ze het veilig kunnen houden, dan gaan wij daarin mee.”

“Vroeger speelde het IOC de rol van franchiser: ‘Wij hebben het merk en u organiseert zoals wij willen.’ Nu wordt er meer samengewerkt”

Pierre-Olivier Beckers-Vieujant

“Telkens als kinderen een bal pakken en gaan voetballen, is er weer spel”

Cultuurhistoricus Léon Hanssen over de ‘spelende mens’ van Johan Huizinga, het WK voetbal in Qatar en het gebrek aan subculturen in het voetbal

Waarom voetballen we? Is er in tijden van hyperprofessionalisme nog wel plaats voor plezier? Is voetbal nog spel? De vragen die historicus Johan Huizinga stelde in zijn meesterwerk *Homo Ludens*, zijn nog onverminderd actueel, vind emeritus hoogleraar en cultuurhistoricus Léon Hanssen. Vooral nu volgende maand het beladen wereldkampioenschap voetbal in Qatar losbarst. Op 7 december, de 150^{ste} geboortedag van Huizinga, midden in het WK, organiseert Hanssen samen met collega’s een debat in Leiden over de betekenis van Huizinga’s werk en diens vraagtekens bij voetbal als spel. De voetbalwereld ontbreekt helaas. Alle bekende voetbalprominenten die Hanssen benaderde, lieten het afweten. “Kennelijk is er een soort omerta bij trainers en spelers die maakt dat zij niet kritisch reflecteren op hun voetbalwereld. Dat is jammer, want voetbal is naast sport ook een heel sterke culturele kracht in onze samenleving.”

DOOR FRANS OOSTERWIJK

Johan Huizinga waarschuwde in *Homo Ludens* dat door de technische en wetenschappelijke professionalisering van de sport “de eigenlijke stemming van het spel teloor dreigt te gaan”. Een kleine eeuw later zien we de gevolgen. (Top)sport is volop in het nieuws, vanwege het spel, maar ook vanwege de schaduwzijden, de commercie, de schandalen, het bestuurlijke gekonkel. In geen enkel spelregelboekje wordt melding gemaakt van matchfixing, doping en grensoverschrijdend gedrag, maar vandaag de dag zijn het elementen die onverbreekbaar met sport zijn verbonden.

Van alle sport is voetbal in alles onbetwist de overtreffende trap. De sport is inmiddels uitgegroeid tot ’s werelds grootste entertainmentindustrie en piekt om de vier jaar bij de strijd om de wereldtitel tot een nieuw hoogtepunt. Dat zal in Qatar niet anders zijn. Maar het toneel oogt grimmig ditmaal. Met het gastheerschap gekocht met corruptie en in voetbalpaleizen letterlijk gebouwd over de rug van duizenden gastarbeiders, lijkt in Qatar een nieuwe fase betreden in de door Huizinga geconstateerde “verernstiging” van het spel. Voetbal is een spel op leven en dood, op en buiten het veld. Wat zegt het over de staat van het voetbal dat het WK van 2022 uitgerekend daar, in die context, plaatsvindt?

Marionetten

“In *Homo Ludens*, geschreven in 1938, neemt Huizinga al afscheid van de gedachte dat de moderne sport nog een vorm van spelen is”, neemt Léon Hanssen ons mee in het gedachtegoed van de in Groningen geboren historicus. “Voor Huizinga is het spel een bezigheid met een bepaalde autonomie. Zoals kinderen spelen, zonder dwang, niet vooropgezet, met een bepaalde mate van spontaniteit. Het is, heel belangrijk, ook een bezigheid die aanleiding geeft tot gemeenschapszin, verbondenheid en waardering. Je leert accepteren dat je de tegenstander nodig hebt om überhaupt tot sportprestaties te komen. Ook Huizinga ziet dus ethische elementen in het spel: door te spelen leer je te verliezen en je verlies te accepteren, leer je met je tegenstander tot een bepaalde vorm van verzoening te komen en in te zien

dat je tegenstander ook een medestander en medespeler is. Zo geeft het spel aanleiding tot rechtvaardigheid, rechtschapenheid en sportief gedrag. Zijn vraag is dan: Zijn die aspecten nog aanwezig in de moderne sport? Daar had hij grote twijfel over. Door de toenemende mate van professionalisering, technologisering en disciplineren, heeft ernst de overhand gekregen en is het pure spelplezier in sterke mate in het gedrang gekomen.

Huizinga zet dus twee elementen tegenover elkaar: spel en ernst, waarbij ernst feitelijk de grote kapotmaker is van het spel. Als de ernst zo groot wordt dat trainers helemaal gaan doordenken hoe het spel tactisch gespeeld moet worden en hoe je de spelers als marionetten moet inzetten om de overwinning te behalen, dan gaat het ludieke element, de vrolijkheid, het genot van het spel, verloren. In de moderne sport, het voetbal voorop, heeft zich inmiddels zo’n sterke mate van ernst, commercie, doordachtheid en tactiek genesteld, dat je volgens Huizinga moet zeggen dat het geen vorm van spelen meer is.”

“Als sport is voetbal verweven geraakt met tactiek en controledwang, met commercie en machinaties, als structuur en organisatie verkeert ze in de greep van het kapitaal”

Léon Hanssen

Bij die ernst op het veld heeft zich in de moderne tijd de dominante rol van geld en kapitaal gevoegd, welke leidt tot een niet-aflatende stroom topevenementen,



LÉON HANSSEN: “IN DE MODERNE SPORT, HET VOETBAL VOOROP, HEEFT ZICH INMIDDELS ZO’N STERKE MATE VAN ERNST, COMMERCIE, DOORDACHTHEID EN TACTIEK GENESTELD, DAT JE VOLGENS HUIZINGA MOET ZEGGEN DAT HET GEEN VORM VAN SPELEN MEER IS.”

commercieel nog beter doordachte competities en toernooien, nóg beter betaalde spelers. Hanssen: “Huizinga was daar heel streng in: spel mag niet met financiële bedoelingen gepaard gaan. Als hij een blik zou kunnen werpen op het huidige voetbal, zou hij zeggen dat de sport ver verwijderd is geraakt van waar ze vandaan komt. Namelijk dat het eenvoudigweg leuk en leerzaam is om te voetballen.”

Non-sport

Huizinga sportte zelf ook. “Met enkele collega-hoogleraren maakte hij in zijn tijd deel uit van een Leids roeiclubje, de Proffen-vier”, vertelt Hanssen. “In een brief aan zijn leerling de historicus Jan Romein antwoordde hij deze activiteit met verwijzing naar het gezegde ‘*Mens sana in corpore sano*’ – ‘Een gezonde geest in een gezond lichaam.’” Ook was Huizinga tot in de oorlogstijd lid van het Leidse wandelclubje ‘De Beentjes’, waarvan enkele Leidse professoren en hun vrouwen deel uitmaakten.

“Vanuit die beleving zou Huizinga de hedendaagse topsport waarschijnlijk onverbiddelijk afwijzen als non-sport, een wereld waarin de factor spel is afgestorven. Als sport is voetbal verweven geraakt met tactiek en controledwang, met commercie en machinaties, als structuur en organisatie verkeert ze in de greep van het kapitaal. Spelers denken dat het om hen gaat, maar zij zijn slechts pionnen in het spel van heel andere machten en belangen, speelbal van clubs, sjeiks, Russische oligarchen, wedkantoren of van nog vreemdere geldschietters en machten waarvan niemand enig benul heeft. Hoewel spelers veel geld verdienen, zijn het eigenlijk loonslaven. Je kunt niet zeggen dat de autonomie van



de sport, wat Huizinga zo’n belangrijke waarde vond, in het voetbal nog overeind staat.”

Juist die strijd om behoud van autonomie maakt sport, en voetbal in het bijzonder, tot zo’n interessante en veelzeggende activiteit, vindt Hanssen. “Huizinga zei al dat we in de hedendaagse cultuur, ook buiten de sport, niet goed meer weten waar en wanneer we spelen. Daarop voortbordurend zou ik bijna willen concluderen dat we inmiddels in een vorm van ‘spelvergetenheid’ zijn gekomen. We zijn de band met het echte spel, spelen in de zin van onbevangen zijn, plezier hebben, zonder ons te bekommeren om winst en verlies, kwijtgeraakt. We lijken het hele idee van spelen wel vergeten te zijn. Juist in het voetbal.”

Kippenvel

Moeten de disciplineren van het voetbal en de rol van het kapitaal zo zwaar wegen, dat je voetbal niet meer als spel kunt zien? Zo streng moet je niet zijn, vindt Hanssen. “Tot in de hoogste regionen van het profvoetbal wordt er op allerlei momenten nog wel degelijk gespeeld en plezier gemaakt. Maradona die op muziek van *Live is Life* de bal hooghoudt, dat is volkomen authentiek spelplezier! Wat hij doet, is een heel elementaire vorm van spelen met die bal, een *memé*, die door fans over de gehele wereld is opgepakt, nagespeeld en onderling doorgegeven, met toevoeging van nieuwe trucs en spelelementen.

Ik was in mijn jeugd groot fan van Coen Moulijn, de linksbuiten van Feyenoord. Als je Coen Moulijn zijn pas-seerbeweging en versnelling zag maken... In die subtiele bewegingen zat zo veel bevrijding, zo veel authenticiteit en spelvertoon – ik ervoer het telkens als een toppunt van genot.

Je zult in het voetbal altijd weer momenten zien die aanleiding geven tot bewondering en kippenvel. Momenten waarop het pure spel als uit een barst tevoorschijn komt, waarbij mensen hun longen kunnen vol ademen met genot en authenticiteit en er sprake is van een wederopstanding van de idealen die Huizinga voor ogen stond. Dat mensen het gevoel hebben: *Dit is echt, dit is iets om te bewonderen en na te doen*.

En zelfs in de meest theatrale en onsportiefste wedstrijden blijven de aloude spelelementen aanwezig. Al is de tegenstander vooraf tot doodsvijand verklaard, na afloop geef je elkaar een hand. Want de tegenpartij is ook de vriend die je nodig hebt om te kunnen spelen. Trainers schudden elkaar de hand, terwijl ze elkaars bloed wel kunnen drinken. Dat heeft te maken met het aloude idee dat spel moet leiden tot eendracht en verbroedering. En dat je moet kunnen leven met een nederlaag. Zo wordt het vijanddenken weer gekanteld en zijn er allerlei mechanismen actief die de ijzeren logica die volgens Huizinga leidt tot het failliet van voetbal als spel, afremmen en corrigeren.”

Context

In 1936 bleken de Olympische Spelen van Berlijn een makkelijk vehikel voor Hitlers nationaalsocialisme. Ook nadien kregen Olympische Spelen of WK’s voetbal vaak een politieke lading en context. Dat is bij het aanstaande WK in Qatar niet anders. Naast de wereldtitel staan in Qatar ook de mensenrechtenreputatie en geopolitieke ambities van het gastland op het spel.

“In het voetbal heeft het model van commercie en berekenbaarheid zo sterk de overhand gekregen, dat de kans om een tegenmodel te ontwikkelen praktisch nul is”

Léon Hanssen

Hanssen: “Een beladen context betekent niet per definitie dat er niet meer gespeeld wordt. Ook in Qatar gaan we straks weer grootse momenten van authen-



NAAST DE WERELDTITEL STAAN IN QATAR OOK DE MENSENRECHTENREPUTATIE EN GEOPOLITIEKE AMBITIES VAN HET GASTLAND OP HET SPEL.

tiel spel en puur spelplezier zien, van grote rivaliteit maar ook van grote verbondenheid tussen strijdende partijen. Tegelijk kan er op centraal niveau, in de regiekamers van het voetbal, wel degelijk sprake zijn van zo veel ernst, kwade ernst, dat je moet zeggen: ‘Dit tast de spelauthenticiteit van het voetbal in al zijn aspecten en regionen dermate aan, dat de conclusie niet anders kan zijn dan: het spel is kapot.’ Die twee aspecten, het spel en de context waarin het wordt gespeeld, moet je voortdurend van elkaar onderscheiden.”

Mannelijkheid

Op 7 december, de 150^{ste} geboortedag van Huizinga, organiseert Hanssen met enkele (ex-)collega’s van de universiteit van Leiden een debat over de betekenis van spel. “Het aanstaande wereldkampioenschap is een mooie aanleiding om na te denken over wat spel in de hedendaagse samenleving betekent en of we nog spelen zoals Huizinga zich dat voorstelde.” Voor dit debat probeerde hij gezaghebbende figuren uit de voetbalwereld bereid te vinden om te reflecteren op de vraag of het voetbal nog spel te noemen is. Tevergeefs, niemand wil komen! Hanssen: “Kennelijk is de voetbalwereld een gesloten wereld en heerst er een soort omerta die kritisch ingaan en reflecteren op deze en andere vragen rond het voetbal onmogelijk maakt.”

Naar de oorzaken ervan kan hij slechts gissen. “Huizinga noemde spelers al ‘de gevangenen van de systematiek’. Kennelijk heeft het voetbal trainers en spelers zo in de greep, dat ze moeilijk buiten de codes en gedragsvormen van de sport kunnen treden. Of zijn ze daar zo mee vergroeid, dat het moeilijk wordt om zelfs maar in gedachten dis-loyaal te zijn. Laat staan kritisch na te denken over je in veel opzichten zeer bevoorrechte voetbalbestaan. Spelers komen zelfs na hun carrière maar moeizaam tot relativering of kritiek op het voetbalbestaan. Dat is jammer, want voetbal is een sterke culturele kracht en voetballers hebben een belangrijke voorbeeldfunctie. Het beeld van mannelijkheid en succes dat voetballers uitdragen, stoer en egoïstisch, is heel dominant en populair.

Voetbal heeft daarnaast een sterk mimetisch karakter, in die zin dat kinderen de neiging hebben om het gedrag van de grote namen te imiteren. Niet alleen in haardacht of kleding, maar ook in spelgedrag. Dramatisch naar de grond vallen, doen alsof je gevloerd bent, de schwalbe, schoolvoorbeelden van spelvervalsing krijgen zo veel navolging, dat ze op den duur een heel kwalijke factor kunnen worden en het spel zodanig aantasten dat je moet zeggen: ‘Hier wordt niet meer gespeeld, hier wordt spel geveinsd.’ ”

Het voetbal, met al zijn theater op het veld en zijn bijna anachronistische opvattingen over mannelijkheid, kan best een frisse wind gebruiken, vindt Hanssen. Maar je moet de kritiek op het voetbal niet verabsoluteren of zo ver doorvoeren dat je het licht niet meer in het water ziet schijnen. “ ‘*There’s a crack in everything, that’s where the light gets in*’, zingt Leonard Cohen.

Elke keer dat kinderen een bal pakken en gaan voetballen, is zo’n barst en dan is er weer spel.”

Subculturen

Dezelfde lichtstraal breekt door elke keer als Hanssen zijn favoriete sporter, wielrenner Mathieu van der Poel, aan het werk ziet. “Ik ben een groot fan van hem, omdat ik hem, al is hij wat ernstiger geworden, een heel speelse sportman vind. Speels, onbezonnen en vol avontuur.” Volgend jaar is in Valkenburg een wereldbekerwedstrijd mountainbiken waaraan ook Van der Poel deelneemt, en ijs en weder dienende zal Hanssen daarbij aanwezig zijn. “Dan trek ik met mijn vrouw eropuit, kamperen we in de buurt en bezoeken de wedstrijd. Zo zijn we ook al enige tijd geleden naar een World Cup-wedstrijd in de Vogezen geweest. Geweldig om mee te maken en naar te kijken: de prestaties van deze atleten, hun plezier, de onderlinge sportiviteit. Bovendien speelt het zich allemaal af in de natuur, voor ons ook een belangrijke factor.”

“Een toernooi dat van de zomer naar de winter wordt verplaatst; stadions midden in de woestijn, waar alleen airconditioning voor verlichting kan zorgen, gebouwd ten koste van heel veel mensenlevens... Iedereen met gezond verstand zegt: ‘Daar moet je niet naartoe’ ”

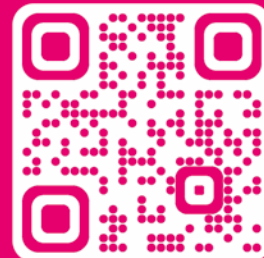
Léon Hanssen

Zijn bewondering voor Van der Poel is des te groter nu hij weet dat zijn held dezelfde weg heeft bewandeld als hijzelf. “Van der Poel was in zijn jeugd een harts-tochtelijk voetballer en ging pas later fietsen. Ik ook, zij het op een heel ander niveau. Dat ik niet tot de besten behoorde, was voor mij het signaal om met voetbal te stoppen. Sindsdien zit ik op de fiets. Ik doe momenteel veel aan gravelbiken. Afgelopen mei heb ik de Tuscany Trail gereden, zo’n 460 kilometer offroad in de Toscaanse heuvels. Trail hardlopen doe ik ook graag. Ik ben fysiek gelukkig nog in beste conditie.”

Wat hem in het wielrennen erg bevalt, zijn de vele varianten en subculturen. “Het voetbal is een moloch met eigenlijk maar één format: de wedstrijd van twee keer 45 minuten. De sport is een dichtgespijkerd geheel van



content
stadium



Content creatie is nog nooit zo makkelijk geweest!

Met Content Stadium creëer en publiceert u eenvoudig social media visuals, animaties en video's. In een paar clicks en altijd volgens de brand guidelines. Hiermee vergroot u de kracht van het merk, terwijl u tijd en geld bespaart.

in



f



Meer dan 150 klanten in de sport gingen je voor:



NOS
sport

TEAM
JUMBO
VISMA



KN
ISB



KNLTB



media
dpg

www.contentstadium.com

regels, met alleen voor kinderen her en der wat aanpassingen. Op zaal- en pleintjesvoetbal na zijn er geen vertakkingen, geen subculturen met een bepaalde mate van eigenheid en authenticiteit. Kennelijk verdraagt het voetbal geen tegencultuur, het heeft in elk geval niet de neiging die te produceren.”

Het wielrennen is zo veel gevarieerder en avontuurlijker. “Je hebt de mountainbikecultuur, het veldrijden en het gravelbiken, het BMX’en, noem maar op, met veel gemeenschapszin en sportiviteit onder de beoefenaars. Het zijn kleine community’s, waar de ontmoeting en de verbondenheid met de natuur een hoofdrol spelen. Het gaat meer om het plezier dan om de prestatie. In het hardlopen zie je dezelfde trend: mensen die willen terugkeren naar de zuiverheid van de natuur en naar plezier als bron en oorsprong van sportbeoefening.”

Dictatoriaal

In schril contrast daarmee staat de “hyperernst” van het voetbal, waar de factor geld elke andere waarde platgewalst lijkt te hebben. “Transferbedragen hebben alleen nog symbolische waarde. 100, 150, 200 miljoen, je komt er met je verstand niet meer bij en dat is waarschijnlijk ook de bedoeling. De bedragen hebben een bijna afschrikwekkende functie gekregen, waardoor spontaniteit – voor Huizinga een heel belangrijke waarde van het spel – in het voetbal bijna uit den boze is. Iedere



COEN MOULIJN IN ACTIE VOOR FEYENOORD TEGEN TELSTAR, 18 MEI 1969. VOLGENS LÉON HANSSSEN EEN SCHOOLVOORBEELD VAN ONBEVANGENHEID EN AUTHENTIEK SPEL.

minuut, iedere seconde van de wedstrijd telt en is geregisseerd en uitgedacht. In het voetbal heeft dat model van commercie en berekenbaarheid zo sterk de overhand gekregen en is het zo dictatoriaal geworden, dat de kans om daarin een tegenmodel te ontwikkelen, zoals in het fietsen en de atletiek, praktisch nul is.”

Tijdens een reis door Ghana zag hij hoe diep het internationale topvoetbal zich heeft ingevreten in de haarvaten van alle landen. “Vooral de Champions League wordt aanbeden. In Ghana zag ik *in the*

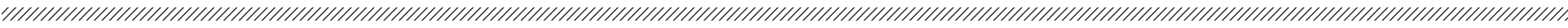
middle of nowhere een jongetje in een shirt van Barcelona en met een cap van Manchester United spelen. ‘Zo kan ik nooit verliezen’, verklaarde hij.”

Alleen vanuit dat dictatoriale model van exploitatie en commercieel gewin is te verklaren waarom het aanstaande WK zich afspeelt in Qatar. “Iedereen met gezond verstand zegt: ‘Daar moet je niet naartoe.’ Een toernooi dat van de zomer naar de winter wordt verplaatst; stadions midden in de woestijn, waar alleen airconditioning voor verlichting kan zorgen,

gebouwd ten koste van heel veel mensenlevens. Puur het feit van het WK in dat land is al een teken aan de wand dat er iets niet deugt. Zoals de Spelen van 1936, in dát land, in die constellatie, ook niet deugden. Maar daarmee is natuurlijk niet het hele spel, de hele sport, de hele cultuur kapot.”

Vrouwenvoetbal

Misschien kan het vrouwenvoetbal een structurele tegenbeweging op gang brengen die het voetbal weer terugbrengt naar het spel zoals Huizinga het bedoelde, mijmert Hanssen. “Vrouwen naaien elkaar geen gele kaart aan en liggen niet kermend op de grond, terwijl er niets is gebeurd. Vrouwen spelen gewoon. Vrouwen hebben in het algemeen een heel belangrijke culturele en sociale functie, in die zin dat ze een element toevoegen dat zuiverend werkt op de disciplineren en instrumentalisering in het mannenvoetbal, waar de wingedachte centraal staat die maakt dat spelers zich als slechte toneelspelers gedragen. Vrouwen zijn daar authentieker in, laten zich ook niet zo makkelijk tot dat soort gedrag verleiden en brengen sterker waardes naar voren die berusten op eensgezindheid en het delen van dingen met elkaar. Zo kunnen ze het voetbal misschien weer wat meer terugbrengen naar zijn oorsprong. Het is belangrijk dat het harde egoïsme dat in de voetbalcultuur zo’n grote rol speelt, wordt afgezwakt en dat het spel weer menselijke trekken krijgt.” ●



Vervolg van pagina 9

Hoe zit het met de duurzaamheid?

“Sommige vernieuwde stadions zijn met negentig procent gerecycleerd afbraakmateriaal opgeknapt. Van witte olifanten, infrastructuur die na de Spelen niet meer wordt gebruikt, is geen sprake. Alles wordt hergebruikt en aan de gemeenschap teruggegeven. 85 procent van de competitieplaatsen zijn bestaand of tijdelijk. Wat wordt nieuw gebouwd? Het olympisch dorp en het zwemstadion, allebei dicht bij het Stade de France, in Seine-Saint-Denis, de noordelijke voorstad van Parijs [bekend als departement met kenteken 93, HV]. Nieuwe infrastructuur is daar op zijn plaats en een zwembad hadden ze daar al helemaal niet. De helft van de jongeren onder de achttien in dat gebied kan niet zwemmen. Iets verderop richting centrum wordt aan de Porte de la Chapelle nog een kleinere sporthal gebouwd en daarmee hebben we het gehad. Andere competities gaan door in tijdelijke *venues*, bestaande zalen of aangeklede tentoonstellingshallen.”

Wat kost dat allemaal?

“Het budget van COJO is berekend op 4 miljard euro. Door de inflatie wordt dat 4,3 miljard, maar men wil nog een besparingsronde doorvoeren. Het budget van de olympische bouwmaatschappij Solideo draait rond de 3,5 miljard. Daarmee zou Parijs 2024 uitkomen op iets minder dan 8 miljard. Nog steeds enorm, maar een stuk minder dan de voorgaande Spelen.”

Wat zijn de zwakheden van het dossier Parijs 2024?

“De Franse politieke structuren. Ik dacht dat ik als Belg in een ingewikkeld land leefde, maar Frankrijk lijkt op een lasagne, met al die verschillende lagen. Je hebt de nationale staat, daaronder de regio,

vervolgens de departementen, de economische structuur Grandes Métropoles en dan pas de steden en gemeentes. Kwam daar nog eens bij dat Macron als president werd herkozen en de burgemeester van Parijs ook, wat voor stabiliteit zorgde. Uitgerekend die burgemeester, Anne Hidalgo, en de president van de regio Île-de-France, Valérie Pécresse, waren de voornaamste uitdagers van Macron en hebben zwaar verloren. Ik verwachtte een lastige samenwerking, maar dat loopt voorlopig op rolletjes. Het blijft wel een punt van aandacht, zo heb ik het IOC gewaarschuwd. Ander heikel punt is de macht van de vakbonden. Dat de Champions League-finale van mei dit jaar in het honderd is gelopen, was onder meer het gevolg van een staking van de openbaarvervoersmaatschappij RATP, waardoor de voetbalfans moeilijk vanuit de verschillende stations in het Stade de France konden geraken. Olympische Spelen, dat is drie weken lang zeven dagen op zeven werken. Gelukkig heeft Parijs 2024 vanaf het begin in 2017 de vakbonden mee opgenomen in de bestuursorganen.”

De media hebben nu al schrik voor het olympisch transport. Twee cruciale metrolijnen zijn weggefallen.

“De lijnen 16 en 17 zullen inderdaad niet klaar zijn. Dat wordt een stukje traject met de bus. Zelfde verhaal voor de Charles de Gaulle Express die van de luchthaven naar de stad had moeten lopen. De Olympic Lanes zullen maar in beperkte mate in de binnenstad worden vrijgehouden. Anderzijds kan veel onder de grond gebeuren, omdat Parijs een uitgebreid metronetwerk heeft. In Tokio heeft men taxi’s ingezet met vouchers onder meer voor de media, maar dat zou ook kunnen voor toeschouwers. Daardoor worden ook de

“Parijs 2024 wil de hele bevolking bij de Olympische Spelen betrekken en niet alleen de mensen die een duur ticket kopen”

Pierre-Olivier Beckers-Vieujant

haast ontelbare Parijse taxi’s bij het olympisch gebeuren betrokken.”

In Nederland bestaat de uitdrukking ‘met de Franse slag’. Dat staat voor slordig, nonchalant, half werk.

“Als je mij een paar jaar geleden zou hebben gevraagd of het Franse gemis aan strengheid en discipline een gevaar zou zijn voor een goede olympische organisatie, dan had ik ja geantwoord. Vandaag ben ik een stuk geruster. De finale van de Champions League was natuurlijk geen perfecte organisatie, maar uiteindelijk hebben ze dat event maar een paar maanden voordien toegewezen gekregen. De Spelen zullen beter georganiseerd zijn en ze hebben geleerd uit wat daar in mei is gebeurd. Alles wat veiligheid aangaat – van leger tot privébewaking – valt onder één commando. De oplevering van de gebouwen verloopt volgens schema en het zwemstadion ligt zelfs voor op de planning. Solideo is een ware oorlogsmachine. De mensen die ik ontmoet, bij het COJO of Solideo, zijn top.”

Duurzaam, gecentraliseerd in de stad en al die andere beloftes, maar waarom gaat het golfsurfen dan door in Teahupo’o, op Tahiti, 15.000 kilometer van Parijs?

“Het is ver, heel ver zelfs, maar dat project verbindt Frankrijk met hun overzeese

gebieden, die zich altijd achtergesteld voelen. Het is ook politiek handig om daar heen te gaan. Vergeet niet dat Nieuw-Caledonië nog maar pas een onafhankelijkheidsreferendum heeft gehouden. Het ‘nee’ was overweldigend, maar het heeft het Élysée aan het denken gezet. De Fransen willen die gebieden, zoals ook Tahiti in Frans-Polynesië, absoluut niet afstaan. De Franse overheid subsidieert zelfs vliegtickets naar die eilanden in de Stille Oceaan. Bovendien is er een sportieve logica in het spel: daar ben je verzekerd van golven in juli en augustus. In Biarritz kun je ook prima surfwedstrijden organiseren, dat is helemaal juist, alleen pas in november. Ik heb geen enkele surfer horen klagen. En er is nog een extra argument aan dat verhaal. Tot voor kort mochten vrouwen daar niet surfen. De golven van Teahupo’o waren *men only*: te gevaarlijk voor de vrouwen, was de uitleg. De Spelen maken een einde aan die ongelijkheid.”

De Spelen zijn geslaagd als de media vinden dat ze geslaagd zijn.

“Dat klopt. En als de Fransen goede resultaten halen. Tokio 2021 was niet super voor de Fransen en ik heb Macron daarop gewezen. Hij keek nogal op van zo veel brutaliteit, maar enkele weken later sprak hij in het parlement over hoe de sportieve resultaten absoluut beter moesten.” ●

THE AMERICAN WAY

Turbulentie in de golfwereld

De professionele golfwereld kent een wereldwijd strijdtoneel, met circuits en toernooien op zes van de zeven continenten. Het zwaartepunt van de sport ligt in Noord-Amerika, waar het sterkste circuit (PGA Tour), de belangrijkste organisaties (PGA en PGA Tour), vele topspelers en diverse toonaangevende sponsors hun thuisbasis hebben. De Amerikaanse golfwereld is momenteel in rep en roer. Een nieuwe, concurrerende profleague houdt de gemoederen flink bezig.

DOOR PIETER VERHOOGT

Op 10 april 1916 werd in New York de Professional Golfers' Association of America (PGA) opgericht. Deze bond had tot doel de spel- en gedragsregels in de golf-sport te bewaken en de populariteit van de sport te vergroten. In oktober van dat jaar organiseerde de PGA ook zijn eerste nationale kampioenschap: het PGA Championship.

Naast dit eigen toernooi zijn sindsdien vele zelfstandige toernooien ontstaan die onder auspiciën van de PGA worden georganiseerd. Deze toernooien vormen samen de PGA Tour.

De PGA heeft momenteel ruim 29.000 leden, voornamelijk clubprofessionals. Inmiddels organiseert het naast het jaarlijkse PGA Championship ook het Women's PGA Championship en het Senior PGA Championship.

Frictie

Met de groeiende populariteit van de sport en vooral de introductie van televisie-uitzendingen vloeyde er eind jaren zestig aanzienlijk meer geld naar de golf-sport. Dit leidde tot frictie binnen de PGA. Waar de bond van mening was dat toernooiorganisatoren de extra inkomsten moesten inzetten om de sport verder te ontwikkelen, eiste een deel van de leden, de rondreizende ('touring') professionele golfspelers, een verhoging van het prijzengeld. Bovendien ergerden deze rondreizende broodspelers zich aan de aanwezigheid van lokale golfprofessionals, die bij toernooien trachtten een graantje mee te pikken uit 'hun' prijzenpot.

Dit leidde in augustus 1968 tot een scheuring. De rondreizende profs maakten zich los van de bond en richtten American Professional Golfers (APG) op. Na maandenlang overleg tussen beide organisaties werd de APG in december omgedoopt tot de zelfstandige PGA Tournament Players Division.

In het midden van de jaren zeventig werd deze naam vervangen door de PGA Tour. De PGA Tour is de belangrijkste organisatie in de professionele golfwereld. Zij organiseert de (Amerikaanse) PGA Tour, de wereldwijde tour van het hoogste niveau waar veel van de sterkste toernooien deel van uitmaken.

LIV Golf Invitational Series

Op 16 maart van dit jaar werd het hoofdkantoor van de PGA Tour getroffen door een bliksemschicht. Althans, zo moet dat



LIV Golf staat voor snellere en kortere wedstrijden, beter overzicht over het deelnemersveld en vernieuwende spelvormen

hebben gevoeld bij de organisatie die decennialang ongestoord op haar golf-troon zat. Op die dag werd gelijktijdig in Londen en Palm Beach (Florida) de lancering bekendgemaakt van de LIV Golf Invitational Series.

De bekendmaking betrof in eerste instantie de introductie van een nieuwe serie golfevenementen, maar de organisatie achter het initiatief maakte direct duidelijk de intentie te hebben om de golfwereld flink op te schudden. De serie van acht toernooien (van juni tot oktober) moet daarvoor de toon zetten. De initiatiefnemers zijn van mening dat de golf-sport baat heeft bij snellere en kortere wedstrijden, beter overzicht over het deelnemersveld en vernieuwende spelvormen. Dat vertaalt zich naar minder deelnemers, wedstrijden over slechts drie rondes, ofwel 54 holes (LIV refereert aan het Romeinse getal 54), en gelijktijdig starten op alle holes.

De LIV Golf Invitational Series bestaat uit zeven toernooien en een Team Championship-finale. Vier wedstrijden vinden plaats in Amerika, drie elders in de wereld en de finale wordt dit jaar gespeeld op de Trump National Doral in Miami. Er wordt gespeeld met twaalf teams van vier spelers. Voorafgaand aan elk toernooi worden

de teams samengesteld door middel van een draft, waarbij de (vaste) teamcaptains hun drie medespelers voor dat evenement selecteren.

Om de topspelers van de PGA Tour te verleiden heeft LIV een prijzengeld beschikbaar van maar liefst 255 miljoen dollar. Dit bedrag is opgebouwd uit 25 miljoen voor de eerste zeven toernooien – 20 miljoen daarvan is te verdelen onder alle deelnemers en 5 miljoen is bestemd voor de drie beste teams. Na de serie van zeven wedstrijden mogen de drie beste spelers van de serie samen 30 miljoen verdelen. Bij het afsluitende Team Championship wordt de resterende 50 miljoen verdeeld.

In juni werd bekendgemaakt dat de wedstrijdenreeks in 2023 transformeert tot de LIV Golf League, een competitie met veertien wedstrijden en 48 gecontracteerde spelers in twaalf vaste teams met een vaste teamcaptain en eigen teamnamen, zoals we dat kennen uit de grote Amerikaanse sportcompetities. In de verte gloort het idee dat deze teams op termijn als zelfstandige 'franchises' zouden kunnen worden verkocht aan investeerders. In juli werd nog gemeld dat aan het eind van elk seizoen de vier laagst geplaatste spelers 'degraderen' en worden vervangen. De

league zal van start gaan met een prijzengeld van 405 miljoen dollar.

'Vision 2030'

De LIV Golf Invitational Series en de LIV Golf League zijn eigendom van LIV Golf Investment, een recent opgericht bedrijf met kantoren in Amerika, Engeland en binnenkort ook in Azië.

De meerderheid van de aandelen van LIV Golf Investment is in handen van Public Investment Fund (PIF), het staatsinvesteringsfonds van Saoedi-Arabië. Dit staatsfonds beschikt over vrijwel onuitputtelijke financiële reserves en speelt een belangrijke rol bij het realiseren van 'Vision 2030', het toekomstplan voor het land dat is opgesteld door kroonprins Mohammed bin Salman, door velen gezien als de operationele leider van het land.

'Vision 2030' draait om de ambitie om Saoedi-Arabië minder afhankelijk te maken van olie-export. Eén van de onderdelen van het plan betreft het ontwikkelen van een "vibrant society", waarbij sport wordt gezien als het ideale instrument om dit te bereiken. Vandaar de toenemende Saoedische interesse voor, en investeringen in, aansprekende sportteams, -competities en -evenementen zoals Formule 1, tennis, Newcastle United, boksen, wielrennen, et cetera.

Onderdeel van de sportcampagne (en het Public Investment Fund) is ook Golf Saudi, geleid door Yasir Al-Rumayyan, een vriend van Mohammed bin Salman en bestuurder van het PIF. Al-Rumayyan is een groot golfliefhebber en heeft ambitieuze ideeën over de wereldwijde ontwikkeling van de sport en de rol die golf kan spelen voor het koninkrijk. Vanuit het Public Investment Fund beschikt LIV Golf naar schatting over een budget van zo'n 3 miljard dollar.

Vanuit deze ambities heeft Saudi Golf al in 2020 een organisatie opgericht met het doel een nieuwe wereldwijde 'Super Golf League' op te zetten. In 2021 werd dit idee formeel gelanceerd in de vorm van LIV Golf Investment met voormalig golfgrootheid Greg Norman als CEO. Norman is vooral het boegbeeld. Het management bestaat verder uit zakelijke zwaargewichten als Atul Khosla, afkomstig van de Tampa Bay Buccaneers (NFL), Ron Cross, goed voor dertig jaar managementervaring bij de PGA Tour en de Augusta National Golf Club, Will Staeger (ESPN, World Wrestling Entertainment) en Kerry Taylor (Viacom



VOORMALIG PRESIDENT TRUMP, VOORMAN VAN HET SAOEDISCHE PUBLIC INVESTMENT FUND YASIR AL-RUMAYYAN, GOLFGROOTHEID EN CEO VAN LIV GOLF GREG NORMAN EN UITVOEREND DIRECTEUR VAN GOLF SAUDI MAJED AL SOROUR STAAN IN JULI 2022 KLAAR OP HET PODIUM VAN TRUMP NATIONAL GOLF CLUB IN BEDMINSTER, NEW JERSEY, OM DE WINNENDE LIV-SPELERS TE HULDIGEN.

CBS, MTV, Comedy Central en Paramount International). Met de lancering van de LIV Invitational Series beleefde LIV Golf Investment zijn coming-out.

Tegengas

Zoals te verwachten was, reageerde de PGA Tour furieus op de aankondiging van het nieuwe LIV-initiatief. Al snel werd bekendgemaakt dat spelers die zich zouden aanmelden voor een LIV-evenement per direct zouden worden geschorst als lid van de PGA Tour en daarmee niet meer konden spelen in PGA Tour-events. Tegelijk werd het prijzengeld van diverse PGA-evenementen fors opgeschroefd, ontvangen spelers op de PGA Tour nu gegarandeerd 500.000 dollar en werd samen met de Europese PGA Tour een strategische alliantie gesloten om samen te werken aan extra inkomsten en een beter product voor de spelers.

Als reactie op deze weerstand trok LIV Golf Investment de knip nog eens extra open. Diverse toonaangevende spelers werden

direct benaderd en met astronomische bedragen verleid om over te stappen naar het LIV Golf-circuit. Volgens bronnen ontving sterspeler Phil Mickelson maar liefst 200 miljoen dollar voor zijn overstap. Dustin Johnson en Bryson DeChambeau kregen elk 125 miljoen. Brooks Koepka moest het doen met 100 miljoen en Sergio Garcia, Charl Schwartzel en Patrick Reed kwamen er bekaaid af met elk 50 miljoen. De topers Rory McIlroy en Tiger Woods bleven de PGA Tour trouw. Woods heeft daarvoor naar verluidt een bod van 700 miljoen dollar afgewezen.

Het golfpeloton is inmiddels in twee kampen verdeeld en de spanning zit er behoorlijk op. De eerste rechtszaken zijn al aangespannen door overgestapte spelers die de opgelegde schorsingen bevechten.

Technology Golf League

Recent hebben Tiger Woods en Rory McIlroy nog een extra steen in de vijver gegooid. Op 24 augustus presenteerden zij hun TGL (Technology-focused Golf

League), een nieuwe en innovatieve golfleague gebaseerd op een mix van golf, technologie, entertainment, media en fanbeleving. Het concept komt uit de koker van TMRW (Tomorrow) Sports, een recent door Woods, McIlroy en Mike McCarley opgericht sportbedrijf. McCarley is een sportmedia-expert afkomstig van NBC Sports en het brein achter het succesvolle Golf Channel en diverse andere commerciële golfinitiatieven

De TGL is een vijftien weken durende competitie waarin achttien PGA Tour-spelers tegen elkaar uitkomen in zes teams van elk drie spelers. Teams spelen in totaal vijf wedstrijden van achttien holes. De wedstrijden duren slechts twee uur, worden gespeeld op maandagavond (primetime) en vinden plaats in een nog te ontwikkelen speciaal ingericht golfstadion.

De afslagen en slagen vanaf de fairways worden gespeeld op een virtuele baan, wat wil zeggen dat de spelers de baan geprojecteerd zien op een gigantisch video-

scherm. Zij slaan de bal tegen het scherm, waarna middels sensoren en slimme technologie de vluchtbaan en de landingsplek worden berekend en de volgende slag wordt getoond. Zodra de spelers hun bal in de buurt van de hole doen landen, schakelen zij van de virtuele naar de werkelijke wereld: het eindspel rond de bunkers, greens en puts die in het stadion zijn gepositioneerd.

De Technology Golf League levert golf op in een NBA-achtige omgeving, met een spelersopkomst, muziek, lichtshows en publiek dicht op de baan en de spelers

Dit alles levert golf op in een NBA-achtige omgeving, met een spelersopkomst, muziek, lichtshows en publiek dicht op de baan en de spelers. Voor de teams moet de league het gevoel benaderen van de Ryder Cup.

Volgende stap

De initiatiefnemers voorzien in een publiekgericht concept, waarvan de spelers deels eigenaar kunnen worden. Zij kunnen zo meeprofiten van lucratieve sponsor- en televisiedeals. De eerste investeerders in de TGL zijn er al. Naast Woods en McIlroy zijn onder anderen voormalig NFL-ster Larry Fitzgerald en Formule 1 coureur Carlos Sainz financieel betrokken bij het nieuwe initiatief.

De TGL zal niet concurreren met de PGA Tour. Sterker nog: de PGA Tour is partner in het initiatief. Het plan kan dan ook worden gezien als een volgende stap in de strijd met LIV Golf. Een strijd waarvan het einde nog lang niet in zicht is! ●



TIGER WOODS, RORY MCILROY EN MIKE MCCARLEY BIEDEN DE GOLFFAN DE ULTIEME FANBELEVING MET HUN MIX VAN GOLF, TECHNOLOGIE EN ENTERTAINMENT.



SPORT&SOCIETY

OVER SPORT & SOCIETY

Sport & Society is zowel een focusgebied van de Universiteit Utrecht als een landelijk netwerk van onderzoekers dat de maatschappelijke betekenis van sport wil begrijpen en vertaalt naar consequenties voor het bestuur en organisatie van de sport. Meer informatie? Zie www.uu.nl/sportandsociety en www.sportandsociety.nl.

De bijdrage van Sport & Society staat ditmaal in het teken van het scriptieonderzoek op basis waarvan Mats Meijerhof, Daan Verkaik en Isa Ringelberg onlangs het masterprogramma Sportbeleid en Sportmanagement hebben afgerond. Zij volgden het masterprogramma aan het Departement Bestuurs- en Organisatiewetenschap (USBO) van de Universiteit Utrecht.

Sociale veiligheid: Afdwingen of stimuleren?

DOOR MATS MEIJERHOF

Berichten over grensoverschrijdend gedrag in de sport zijn in de afgelopen jaren veelvuldig voorbijgekomen. De hoeveelheid incidenten wijst uit dat er in de sport sprake is van een cultuur die en een systeem dat grensoverschrijdend gedrag onvoldoende tegen weet te gaan. Daarnaast blijkt uit onderzoek van het Mulier Instituut (2021) dat sportverenigingen onvoldoende maatregelen treffen om sociale veiligheid binnen de vereniging te bevorderen. Nog niet de helft van de verenigingen neemt de basismaatregelen als het gaat om sociale veiligheid: het hebben van een vertrouwenscontactpersoon, het aanvragen van VOG's voor vrijwilligers en het werken met gedragsregels. Dit is tegen het zere been van gemeenten, die veel geld in de sport investeren om mensen die nog niet sporten of bewegen juist naar die verenigingen toe te krijgen.

Aanpakken

Maar hoe ga je als gemeente aan de slag met sociale veiligheid binnen de sport? De gemeente Amsterdam heeft in 2021 de basiseisen geïntroduceerd. Alle sportaanbieders waarmee de gemeente Amsterdam een samenwerking heeft, zijn sinds 1 januari 2022 verplicht om de eerdergenoemde basismaatregelen te nemen. De gemeente Amsterdam hoopt op deze manier een sociaal

veiliger klimaat af te dwingen. De gemeente Utrecht richt zich daarentegen meer op het stimuleren en ondersteunen van haar sportclubs. Samen met SportUtrecht is daarom in november 2021 de landelijke campagne 'Blijf je stil of praat je erover?' in Utrecht gelanceerd, om het thema sociale veiligheid onder de aandacht te brengen van de Utrechtse sportclubs en hen voor te lichten over wat je als club allemaal kunt doen om de sociale veiligheid op de club te vergroten.

Beleidsvertaling

In mijn onderzoek heb ik beide beleidsontwerpen naast elkaar gelegd, om erachter te komen hoe dit in de praktijk door de lokale sportclubs wordt vertaald. Uit de gesprekken met bestuurders van sportclubs uit beide gemeenten blijkt dat de verschillen in het beleidsontwerp van de gemeenten leiden tot uiteenlopende uitkomsten. In Amsterdam, waar het beleid van de gemeente dwingend van aard is, is te zien dat de sportclubs in hoge mate voldoen aan de basiseisen, wat leidt tot een uniforme uitkomst binnen de gesproken sportclubs. Tegelijkertijd zetten verschillende bestuurders vraagtekens bij het nut van de basiseisen in het daadwerkelijk tegengaan van grensoverschrijdend gedrag, omdat deze hier volgens hen niet wezenlijk aan bijdragen. Het

beleid van de gemeente Utrecht is daarentegen flexibeler van aard, waardoor sportclubs meer op hun eigen manier aan de slag gaan met sociale veiligheid, en de uitkomsten tussen sportclubs meer uiteenliggen. Dit heeft echter ook tot gevolg dat er sportclubs zijn die weinig tot geen maatregelen nemen om grensoverschrijdend gedrag tegen te gaan.

Lokale universaliteit

Beide beleidsontwerpen kennen daarmee hun sterke en zwakke punten. Een beleidsontwerp waarbij de sterke kanten van beide ontwerpen worden benut, lijkt daarmee een vereiste om alle sportclubs ertoe aan te zetten de benodigde maatregelen te nemen om de sociale veiligheid op de sportclub te vergroten. Hierbij kan een dwingende aanpak ervoor zorgen dat sportclubs een bepaalde minimale inzet plegen om de club sociaal veiliger te maken, waarbij een stimulerende aanpak ervoor moet zorgen dat sportclubs zijn doordrongen van het belang van sociale veiligheid, en dientengevolge ook een passende aanpak creëren om op hun club een sociaal veilig klimaat te verwezenlijken. Een dergelijk beleidsontwerp wordt gekenmerkt door 'lokale universaliteit'; lokaal, doordat sportclubs de ruimte krijgen om het beleid binnen hun eigen context vorm te geven, en universeel doordat er een bepaalde ondergrens ligt die voor alle sportclubs hetzelfde is. ●

Mats Meijerhof werkt bij SportUtrecht als sportclubadviseur in de wijken Leidsche Rijn, Vleuten en De Meern. Hierbij houdt hij zich veel bezig met het thema 'Positieve Sportcultuur'. In de zomer van 2022 is hij cum laude afgestudeerd in Sportbeleid en sportmanagement aan de Universiteit Utrecht.

De clubscheids straft niet: een publiek geheim ontrafeld

DOOR DAAN VERKAIK

Het is een publiek geheim dat veel misstanden op het voetbalveld onvermeld blijven op het wedstrijdformulier. Om dat geheim te ontrafelen en oplossingen aan te dragen heeft Daan Verkaik clubscheidsrechters geïnterviewd.

Uit eerder onderzoek is bekend dat meer dan tachtig procent van de senioren onder de amateursporters heeft aangegeven te stoppen met sporten als ze agressie in de sport meemaken. Naast minder spelplezier zorgt agressie in de sport ook voor lichamelijke en mentale problemen. Ondanks de genoemde negatieve gevolgen van agressie in de sport is het een publiek geheim dat misstanden in het amateurvoetbal niet vermeld worden op het wedstrijdformulier of soms al niet eens bestraft worden tijdens de wedstrijd. Maar hoeveel misstanden worden niet vermeld en welke redenen worden daarvoor gegeven?

Naleving door clubscheidsrechters

Over een héél seizoen gezien geven elf clubscheidsrechters van acht voetbalverenigingen verspreid door heel

Nederland bij elkaar twaalf tot achttien rode kaarten, wat dus neerkomt op iets meer dan één rode kaart per scheidsrechter. Vervolgens is aan dezelfde scheidsrechters gevraagd hoeveel rode kaarten gegeven zouden zijn als ze de opgestelde spelregels van de KNVB strikt hadden gevolgd. Samen zouden ze 59 tot 63 rode kaarten in een seizoen gegeven hebben. Er wordt dus voor maar ongeveer één op de vijf overtredingen waarvoor je rood moet geven, ook daadwerkelijk rood gegeven. Vervolgens moeten de gegeven rode kaarten ook nog doorgegeven worden aan de KNVB. Van de gegeven rode kaarten komt zestien procent niet bij de KNVB terecht. Als de KNVB deze gegeven rode kaarten niet gemeld krijgt, kunnen er ook geen straffen worden uitgedeeld.

Factoren van naleving

De factoren die van invloed zijn op de beslissingen van de clubscheidsrechters waardoor straffen niet gegeven worden of niet gemeld worden bij de KNVB, zijn uiteenlopend. Om deze factoren te achterhalen is aan de scheidsrechters de opgestelde spelregels in bepaalde situaties

rode kaarten niet gemeld of gegeven zijn. De belangrijkste factor is de cultuur van een amateurwedstrijd: de sfeer wordt vaak belangrijker gevonden dan het resultaat. Clubscheidsrechters geven bijvoorbeeld aan dat zij in sommige gevallen van agressie en overtredingen geen rode kaart geven, omdat deze niet met opzet zijn begaan. Daarnaast is er bij amateurwedstrijden ook geen of nauwelijks controle, waardoor er geen druk is voor clubscheidsrechters om de regelgeving strikt te volgen. Andere factoren zijn de administratieve druk van het melden van incidenten en het gebrek aan anonimiteit voor clubscheidsrechters. De anonimiteit van clubscheidsrechters is vooral van invloed bij het melden van incidenten, aangezien spelers straffen kunnen ontvangen aan de hand van de melding van de scheidsrechters.

Oplossingen

Om ervoor te zorgen dat clubscheidsrechters vaker straffen uitdelen tijdens de wedstrijd en deze ook gemeld worden na de wedstrijd, zijn er op basis van dit onderzoek enkele oplossingen geformuleerd:

1. een bewustwordingscampagne, gericht op clubscheidsrechters, over de invloed van beslissingen van clubscheidsrechters op spelplezier en gedrag in het veld;
2. meer duidelijkheid over de daadwerkelijke administratie, die minder tijd kost dan sommige scheidsrechters denken;

- 3. laat beide teams na de wedstrijd aangeven hoeveel straffen er zijn gegeven, dan kan de KNVB het verschil zien tussen wat er is gemeld door de clubscheidsrechters en door de teams;
- 4. maak clubscheidsrechters altijd anoniem bij wedstrijden door geen naam te vermelden bij de administratie in de wedstrijdapplicatie.

Met deze oplossingen wordt, gezien het tekort aan clubscheidsrechters, de druk niet te veel bij hen neergelegd, aangezien zij aangaven dat ze niet graag fluiten met extra controle. De oplossingen zijn vooral gericht op de aanwezige factoren die van invloed zijn op het niet vermelden of geven van straffen. ●

Daan Verkaik is alumnus van de masteropleiding Sportbeleid en Sportmanagement aan de Universiteit Utrecht en heeft dit onderzoek verricht in het kader van zijn masterscriptie. Door eigen ervaringen met het onderwerp heeft hij dit onderzoek met veel enthousiasme uitgevoerd. Mocht je vragen hebben over dit artikel of de gehele scriptie willen lezen, dan kun je mailen naar d.verkaik@hotmail.com.



EEN SPELER IN EEN AMATEURVOETBALWEDSTRIJD KRIJGT EEN RODE KAART VANWEGE RUW SPEL.

Jonge vrouwen in voetbalbesturen: Warm onthaald?

DOOR ISA RINGELBERG

Ondanks verschillende pogingen en interventies van de KNVB om verenigingsbesturen diverser te maken, zijn besturen in de afgelopen veertien jaar niet diverser geworden op het gebied van gender en zijn besturen verder vergrijsd. De gemiddelde leeftijd van verenigingsbestuurders was in 2021 54 jaar en het aandeel jonge bestuurders (tot 36 jaar) is de afgelopen veertien jaar nagenoeg gelijk gebleven. Deze aantallen zijn gebaseerd op een steekproef van verschillende verenigingen in Nederland, waaronder voetbalverenigingen. Binnen het amateurvoetbal waren er dit jaar 390 jonge vrouwelijke bestuurders. Isa Ringelberg onderzocht hoe jonge vrouwelijke bestuursleden hun deelname aan besturen van Nederlandse amateurvoetbalverenigingen ervaren.

Positieve waardering

De verwachting van Isa was dat jonge vrouwen zich niet altijd op hun plek voelen binnen een voetbalbestuur, misschien zelfs als ‘indringers’ van de bestuurlijke ruimte. Dit zou veroorzaakt worden door de afstand tussen jonge vrouwen en relatief oude mannen in een bestuur als gevolg van hun leeftijds kloof en geslacht. Ze interviewde dertien jonge vrouwelijke bestuursleden om deze verwachting te onderzoeken. Haar verwachting bleek niet juist: de meeste jonge vrouwen ervoeren hun bestuursfunctie juist heel positief, voelden zich

welkom binnen hun bestuur en waren blij dat zij iets terug konden doen voor hun vereniging. Wel kregen zij regelmatig te maken met opmerkingen van andere verenigingen of niet-bestuursleden binnen hun eigen vereniging dat vrouwen niet thuis horen in een voetbalbestuur of in het voetbal in algemene zin. Dit zorgde er echter niet voor dat jonge vrouwen zich niet op hun plek voelden binnen het bestuur, omdat het grootste deel van de jonge vrouwen niet te maken kreeg met deze opmerkingen vanuit hun eigen bestuur.

Vrijwilligers

Een mogelijke verklaring is dat alle deelnemers aan het onderzoek een vrijwilligersfunctie vervullen. Voor sportclubs is het aantrekken en behouden van genoeg vrijwilligers van cruciaal belang voor het voortbestaan van de club. Tegelijkertijd is het voor sportverenigingen steeds lastiger om mensen te vinden die zich vrijwillig willen inzetten voor hun vereniging. Jonge vrouwen worden daardoor juist ‘warm onthaald’ door de zittende bestuursleden en leden van de voetbalvereniging: er is ten minste iemand die geïnteresseerd is in de functie. Als een jonge vrouw zich niet welkom voelt in een bestuur, kan zij ervoor kiezen om te stoppen. Voor één participant was dit het geval: zij was op het moment van het interview net twee weken gestopt met

haar bestuursfunctie. De aanleiding hiervoor was dat zij niet serieus werd genomen door andere bestuursleden en die haar niet leken te horen als zij iets zei. Het kan interessant zijn om voor vervolgonderzoek meer jonge vrouwen te benaderen die gestopt zijn met hun bestuursfunctie, omdat de verwachting is dat zij wellicht een negatievere ervaring hebben overgehouden aan hun tijd als bestuurslid.

Natuurlijke bezetters

De succesverhalen van mijn onderzoek bieden perspectief voor een toekomst met meer jonge vrouwen op bestuurlijke functies: niet als indringers van deze besturen, maar als natuurlijke bezetters van de bestuursfuncties binnen voetbalverenigingen. Voetbalverenigingen kunnen op dit gebied een voorbeeld nemen aan studentenvoetbalverenigingen: hun besturen bestaan vaak uit jonge mensen en hebben een redelijk gelijke man-vrouwverdeling. Met hun enthousiasme en hun bestuurssamenstelling kunnen zij andere verenigingsbesturen inspireren en aanzetten tot reflectie over hoe hun eigen bestuurssamenstelling is en wat hieraan veranderd kan worden om ervoor te zorgen dat (jonge) vrouwen zich welkom voelen in voetbalbesturen. ●

Isa Ringelberg rondde met haar onderzoek naar de ervaringen van jonge vrouwen in voetbalbesturen en bijbehorende onderzoeksstage bij de KNVB haar master Organisations, verandering en management aan de Universiteit Utrecht af. Zij koos voor dit onderwerp vanuit haar eigen achtergrond als lid bij één van de grootste voetbalverenigingen op het gebied van vrouwen- en meidenvoetbal, waar desondanks geen jonge vrouwen in het bestuur zitten. Hiervoor studeerde zij Onderwijswetenschappen en inmiddels is zij gestart met een tweede master: Sportbeleid en sportmanagement. Gedurende deze master loopt zij stage bij Gehandicaptensport Nederland.

Column

Toekomstperspectief



FRANK VAN EEKEREN

Crisis. Ik kan het woord niet meer horen. Na jaren van onheilstijding houd ik me het liefst doof en blind voor wéér een noodsituatie. Onmogelijk natuurlijk. De crisis is overal. Zelfs tijdens mijn wekelijkse afbeul-uurtje in de sportschool ontkom ik er niet aan: ik zie een halfleeg fitnesscenter en hoor de eigenaar ons vragen korter te douchen. Corona heeft ervoor gezorgd dat veel sportmaatjes zijn afgehaakt en de energieprijzen jaagt de ondernemer op gigantische kosten. In plaats van het hoofd leeg te maken op de spinningfiets maak ik mij zorgen over de toekomst van sportaanbieders. De positivo's in mijn omgeving proberen me op te beuren. Zij roepen in koor: “De huidige ellende is ook een kans! Als we ooit de mogelijkheid hebben om een sterke, toekomstbestendige sportsector te bewerkstelligen, dan is het wel nu. Je weet toch: *never waste a good crisis.*” Deze goedbedoelde peptalk maakt me niet meteen vrolijker. Dat komt niet alleen door de sleetsheid van de uitdrukking ‘*Never waste a good crisis*’, maar vooral door de achtergrond van de twee mensen aan

wie deze uitdrukking wordt toegeschreven: Milton Friedman en Winston Churchill. De een was een gerenommeerd econoom, de ander een gelauwerd politicus. Ik betwijfel of hun economische en politieke perspectief op de samenleving de sportsector gaat helpen om de crisis aan te wenden voor substantiële veranderingen. Kijk bijvoorbeeld naar de lokale overheid. Daar zijn beide perspectieven dominant. Niets dan lof voor de inzet van gemeenten om het huidige sportaanbod overeind te houden – zonder hun ondersteuning was al menig club of ondernemer omgevallen – maar veel gemeenten hanteren vooral economische parameters om te bepalen wie zij wel en niet ondersteunen. Gezonde sportaanbieders ondersteunen zij liever dan ongezonde, en die gezondheid meten zij af aan het ledental en het huishoudboekje. Maar wat zegt dat over de maatschappelijke betekenis van een sportaanbieder? De kleine en armlastige vereniging dreigt zo minder voor ondersteuning in aanmerking te komen, terwijl zij binnen een gemeenschap van groot belang kan zijn, nu en in de toekomst. In andere gemeenten overheerst het politieke perspectief, met in veel gevallen als consequentie dat

er geen echte keuzes worden gemaakt. Uit angst voor onrechtvaardigheid of electoraal verlies maken bestuurders geen onderscheid tussen de ene en de andere sportaanbieder. Gelijke behandeling klinkt eerlijk en politiek handig, maar het is tegelijkertijd vaak ook kortzichtig. Ongelijk investeren bijvoorbeeld kan in veel gevallen op termijn juist zorgen voor meer gelijkheid. Ook kan het sportaanbieders stimuleren zich meer in te zetten voor plezier, kwaliteit, sociale veiligheid of andere aspecten die van belang zijn voor een sterk sportaanbod op de lange termijn. Als de positivo's in mijn omgeving gelijk willen krijgen en gemeenten de crisis echt willen benutten, dan zullen zij, zo is mijn overtuiging, naast een economisch en politiek ook een maatschappelijk perspectief moeten hanteren. Vanuit zo'n perspectief kijken overheid en sportsector samen naar de sociale waarde die een sportaanbieder heeft, en kan hebben, en op welke manier die vergroot kan worden. Als dat de basis wordt voor ondersteuningsbeleid, dan voorzie ik een toekomst waarin ik weer onbezorgd kan spinnen. ●

Frank van Eekeren is hoogleraar Sport & Society.



**"Kleine wasjes,
grote wasjes
Stop ze in je,
wasmasjien
Laat maar lekker
draaien
Steeds meer in
de wasmasjien"**

Trafassi: Wasmasjien

Sportswashing: wassen en gewassen worden

Sportswashing – een sportvriendelijk imago opbouwen om misstanden te verhullen – vindt niet alleen plaats door het organiseren van grote sportevenementen, zoals het aanstaande WK voetbal in Qatar, sportswashing gebeurt ook aan de bestuurstafel. De Rus Yuri Fedotov was als directeur-generaal van de United Nations Office Drugs and Crime (UNODC) grondlegger van een nieuw, wereldwijd VN-actieprogramma tegen corruptie, matchfixing en misdaad in de sport. Een plan dat wordt uitgevoerd op kosten van Qatar. Rusland en Qatar mogen ook graag aansprekende sportcongressen organiseren en westers sportonderzoek financieren, maar staan anderzijds niet toe dat sportieve, sociale en politieke misstanden op eigen bodem worden onderzocht.

De Canadese sportonderzoeker Declan Hill wil deze stille opmars van Qatar, Rusland en andere landen met een autoritair regime in het wetenschappelijk sportdebat aan de kaak stellen en zichtbaar maken. Daarom roept hij westerse sportwetenschappers en -onderzoekers op openheid te geven over financiering en sponsoring vanuit landen als Qatar, Rusland, China en Saoedi-Arabië. Ook adviseert hij zijn collega's om geen congressen en bijeenkomsten meer te bezoeken of voordrachten te houden in landen die de persvrijheid en de mensenrechten aan hun laars lappen.

Wat vinden Nederlandse sportwetenschappers en -onderzoekers van zijn oproep? Een debat met twaalf deelnemers.



Afgelopen zomer wekte Declan Hill enige beroering door uit te halen naar Play the Game, de wereldbekende organisatie uit Denemarken die al jaren pleit voor integere en zuivere sport. Ook is Play the Game een uniek internationaal forum geworden voor kritisch sportonderzoek naar matchfixing, doping, corruptie, grensoverschrijdend gedrag, wanbestuur, misdaad en andere schaduwzijden van (top)sport, vaak samengebracht onder de noemer ‘integriteitsvraagstukken’. Steen des aanstoots was de bereidheid van Play the Game om wetenschappers en onderzoekers die zich laten betalen door landen als Qatar, Rusland, China en Saoedi-Arabië, toe te laten tot de tweejaarlijkse Play the Game-conferentie, dit jaar van 27 tot en met 30 juni in Odense, en daar hun onderzoek te laten presenteren.

Afstand

Een doodzonde, vindt Declan Hill, die op zijn website zijn stap toelichtte. “You cannot, in my opinion, lecture about sports integrity and ethics while on public taxpayers money, and accept funding from human rights challenged governments. It is perilously close to ‘sports washing’. It means using sports as a way of giving credibility and positive images to problematic regimes” (zie ook: <https://www.declan-hill.com/the-sickness-of-the-sports-integrity-industry/>).

Hill nam demonstratief afstand van Play the Game en beloofde de Play the Game-award waarmee hij in 2009 was onderscheiden voor zijn baanbrekend onderzoek naar matchfixing in het voetbal, terug te sturen. Ook riep hij sportwetenschappers en -onderzoekers op congressen en bijeenkomsten in landen zonder persvrijheid en met een bedenkelijke mensenrechtenreputatie, voortaan te mijden. “This is not to avoid debate – it can be done in neutral venues with no financial support given – but it does ensure that there is no inadvertent sports washing.”

Verder zou Hill graag zien dat sportwetenschappers en -onderzoekers verplicht worden te vermelden door wie ze financieel gesteund en/of gesponsord worden. In de medische wereld geldt die verplichting al sinds de jaren negentig, toen aan het licht kwam dat veel medisch onderzoek naar de gevolgen van roken werd gestuurd en gesponsord door de tabaksindustrie. Hill: “It does not have to be complicated. A one-page form should suffice. But it should be done so that the public and media can understand the funding sources.”

Debat

Hoe sportwetenschappelijk om te gaan met landen als Qatar, Rusland, China en Saoedi-Arabië? Sport & Strategie vindt de oproep van Declan Hill te belangrijk om er geen aandacht aan te besteden. Elf sportwetenschappers/-onderzoekers (plus voormalig Volkskrant-journalist John Volkers als vertegenwoordiger van de Nederlandse Sport Pers) kregen vier vragen voorgelegd:

1. Wat vindt u van de suggestie van Hill om sportwetenschappers en -onderzoekers voortaan te verplichten openheid te geven over elke vorm van financiële steun en sponsoring (met inbegrip van reis- en onderzoekskosten, honoraria en salarissen) voor hun onderzoek/voordracht?
2. Heeft uw organisatie of u persoonlijk wel eens sponsoring of financiële steun aangenomen vanuit China, Rusland, Qatar, Saoedi-Arabië of andere landen die ter discussie staan vanwege hun omstrede omgang met de mensenrechten?
3. Welke (sport)publicaties, (sport)congressen en (sport)bijeenkomsten waarbij u of uw organisatie was betrokken, zijn mede met sponsoring of financiële hulp uit genoemde landen tot stand gekomen?



DAT HET WK VOETBAL BINNENKORT IN QATAR WORDT GESPEELD, ROEPT AL JAREN ONGELOOF EN PROTESTGELUIDEN OP.

4. Wat vindt u van Hills suggestie om sportwetenschappelijke congressen en bijeenkomsten in landen als Qatar, Rusland, China of Saoedi-Arabië voortaan te boycotten?

De vragen werden verstuurd naar:

- Maarten van Bottenburg, hoogleraar Bestuurs- en Organisatiewetenschap Universiteit Utrecht, trekker van het focusgebied Sport & Society;
- Peter Beek (VU), hoogleraar Coördinatie dynamica aan de Faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen Vrije Universiteit Amsterdam;
- Frank van Eekeren, hoogleraar Sport & Society aan Universiteit Utrecht;
- Remco Hoekman, directeur Mulier Instituut;
- Sandra Meeuwssen, directeur Centre for Sport Integrity & Transition, Erasmus Universiteit Rotterdam;

- Marjan Olfers, hoogleraar Sport en Recht aan de Vrije Universiteit Amsterdam;
- Ramón Spaaij, Victoria University Melbourne, Universiteit van Amsterdam;
- Jacco van Sterkenburg, bijzonder hoogleraar Ras, Inclusiviteit en Communicatie, specifiek in relatie tot voetbal en media aan Erasmus Universiteit Rotterdam;
- Evert Verhagen, hoogleraar Department of Public and Occupational Health of the Amsterdam UMC en Amsterdam Movement Science Research Institute;
- Hans Westerbeek, professor International Sport Business aan Victoria University Melbourne;
- Koen Lemmink, hoogleraar Sport, prestatie en innovatie en afdelingshoofd Bewegingswetenschappen aan Rijksuniversiteit Groningen;
- John Volkers, bestuurslid van de NSP (Nederlandse Sport Pers) in de internationale koepelorganisatie AIPS.

Hans Westerbeek:

“Ik heb het voorrecht als adjunct-hoogleraar verbonden te zijn aan de Vrije Universiteit Brussel. Het motto van de VUB, het denken onderwerpt zich niet, is afgeleid van een citaat van de wetenschapsfilosoof Henri Poincaré. “Het denken mag zich nooit onderwerpen, noch aan een dogma, noch aan een partij, noch aan een hartschicht, noch aan een belang, noch aan een vooroordeel, noch aan om het even wat, maar uitsluitend aan de feiten zelf, want zich onderwerpen betekent het einde van alle denken.” De veel te vroeg overleden voormalige rector van de VUB, Caroline Pauwels, gebruikte dit citaat om uit te leggen dat “goede wetenschap inhoudt dat je ongemakkelijke waarheden vertelt”. Geredeneerd vanuit dat perspectief is het niet meer dan logisch, en dus goede wetenschap, dat sportwetenschappers en -onderzoekers, openheid en transparantie bieden ten aanzien van hun mogelijke ‘onderwerpingen’. Het ontvangen van steun voor onderzoekswerk in welke vorm dan ook, is haast onvermijdelijk. Maar wees dan in elk geval transparant met betrekking tot waar die steun vandaan komt. Dit kan zelfs leiden tot een constructief debat, als de ontvanger van steun zich de mond niet laat snoeren als het gaat om het uiten van kritiek op sponsors. Mijn primaire werkgever, Victoria University in Melbourne, doet ‘zaken’ met China, Qatar en Saoedi-Arabië. Vanuit al die landen worden studenten met ‘full scholarships’ naar onze universiteit gestuurd om Masters- of PhD-

graden te behalen. Ik heb persoonlijk nog steeds een adjunct-aanstelling bij de CUFE, de Central University of Finance and Economics, in Peking. Ik heb mij in opinieartikelen meermalen kritisch uitgelaten over, met name, de situatie in Hongkong, waar de Chinese overheid steeds meer vrijheden wegneemt van de huidige bevolking. In beide gevallen – via studenten met full scholarships of via honoraire aanstellingen – denk ik dat dit kansen zijn om positieve invloed uit te oefenen. Mits we ons laten leiden door het citaat van Poincaré. Ik vind het belangrijk om Declan Hill te prijzen voor zijn morele integriteit en voor de reden waarom hij heeft besloten zijn associatie met Play the Game te beëindigen. Juist omdat die organisatie hem beloond heeft met een onderscheiding, stelt Hill, is het belangrijk na te leven wat die onderscheiding betekent: integriteit in sport. Zijn suggestie om sportwetenschappelijke congressen en bijeenkomsten te boycotten, als die door landen gefinancierd worden waar de mensenrechten ernstig



overtreden worden, lijkt mij ironisch genoeg te cru. Juist omdat er in die landen een kritisch debat gevoerd zou moeten worden, zeker met de plaatselijke wetenschappers en woordvoerders, moet je de kans niet laten ontnemen. En weer beroep ik mij op het citaat van Poincaré, en wellicht nog meer op het inzicht van Caroline Pauwels, dat je als wetenschapper ongemakkelijke waarheden moet vertellen. Waarheid in die zin is uiteraard gebaseerd op de fundamenteën van de wetenschap – kritische beschouwing, scherpe vraagstelling, objectieve dataverzameling, en breedskalige, multidisciplinaire interpretatie. Geld ontvangen om de mond dicht te houden, of om de zaken voor de financier in een goed daglicht te stellen (sportswashing), past niet in dat plaatje. Vrijheid van meningsuiting gekoppeld aan een diep wetenschappelijk besef en onderzoeksproces zijn daarom essentieel. Als die basisvoorwaarden aanwezig zijn, kun je nog steeds het debat aangaan op een congres in Qatar, Rusland, China of Saoedi-Arabië.”

Maarten van Bottenburg:

“Ik heb nooit geld ontvangen van organisaties uit Qatar, Rusland, China of Saoedi-Arabië voor onderzoek of wat dan ook. En ja, ik vind het belangrijk dat wetenschappers/onderzoekers openheid geven over financiële steun en sponsoring van hun onderzoek. Dat past bij het waarborgen van wetenschappelijke integriteit, namelijk dat je je als wetenschapper/onderzoeker moet laten leiden door principes van eerlijkheid, zorgvuldigheid, transpa-



rantie, onafhankelijkheid en verantwoordelijkheid. Wat een eventuele boycot betreft: ik vind dat je sportwetenschappelijke congressen en bijeenkomsten niet anders moet benaderen dan andere (niet-sport)wetenschappelijke congressen en bijeenkomsten. De Nederlandse universiteiten hanteren geen algehele boycot van deze landen. In verband met de inval in Oekraïne is de samenwerking met kennisinstellingen in Rusland en Belarus opgeschort, maar er blijft ruimte bestaan voor persoonlijke contacten met onderzoekers, onder meer om met hen in gesprek te blijven en hen niet af te snijden van open, onafhankelijke kennisontwikkeling. In het verlengde hiervan vind ik dat je als wetenschapper heel kritisch wetenschappelijke congressen en bijeenkomsten moet bekijken en beoordelen. Wat is het doel van het congres of de bijeenkomst? Kun je op onafhankelijke wijze resultaten en interpretaties van wetenschappelijk onderzoek delen en bespreken? Is daarin een open, kritische uitwisseling van kennis, inzichten en ideeën met alle deelnemers mogelijk? Kun je door deelname een onafhankelijk, kritisch perspectief bevorderen, ook in het organiserende land?”

Jacco van Sterkenburg:

“Ik kan hier alleen voor mezelf spreken; de organisatie waar ik werk, de Erasmus Universiteit Rotterdam, is te groot om dit te weten voor de hele organisatie. Ik heb geen sponsoring ontvangen vanuit de genoemde landen en ook geen publicaties of congrespresentaties verzorgd die financieel gesponsord zijn door genoemde landen. Ik vind het logisch dat wetenschappers die onderzoek publiceren of presenteren dat gesponsord is door een externe partij, daar openheid over geven. Wat een boycot betreft: afhankelijk van land en context (wordt een congres bijvoorbeeld door de overheid of een aan de overheid gelieerde organisatie georganiseerd of niet?) kun je dat doen. Om welk(e) land(en) het gaat, kan door de tijd heen veranderen.”



“Het denken mag zich nooit onderwerpen, noch aan een dogma, noch aan een partij, noch aan een hartstocht, noch aan een belang, noch aan een vooroordeel, noch aan om het even wat, maar uitsluitend aan de feiten zelf, want zich onderwerpen betekent het einde van alle denken”

Henri Poincaré

Frank van Eekeren:

“Een van de wetenschappelijke kernwaarden is ‘onafhankelijkheid’. De wereld moet erop kunnen vertrouwen dat de bevindingen uit wetenschappelijk onderzoek niet zijn beïnvloed door belangen van anderen. Tegelijkertijd is onderzoek, zeker ook in de sport, een publieke zaak en is verwevenheid tussen onderzoekers en belanghebbers onontkoombaar. Een scherp afgesteld ethisch kompas van de onderzoeker is daarom een vereiste, maar niet voldoende. Buitenstaanders moeten kunnen controleren hoe data zijn verzameld, hoe analyses zijn gemaakt en op basis waarvan conclusies zijn getrokken. Hills oproep tot openheid is daarom terecht en bestaat ook al. ‘Transparantie’ is tevens een kernwaarde in wetenschappelijk onderzoek: in *peer reviews* (het beoordelen van wetenschappelijk onderzoek door niet bij het onderzoek betrokken wetenschappers) en gedurende debatten op congressen moeten kwaliteit, betrouwbaarheid én onafhankelijkheid beoordeeld kunnen worden. Dat kan niet zonder openheid over de financiering van het onderzoek en andere mogelijke beïnvloedende factoren, zoals nevenfuncties of het bekostigen van congresonderzoek. Ieder zichzelf respecterend wetenschappelijk tijdschrift of congres vraagt daarnaar en publiceert niet zonder deze openheid. Hills oproep laat zien dat dit echter nog niet overal gebeurt, ondanks de morele verplichting voor iedere wetenschapper. Een juridische verplichting zal in de praktijk moeilijk zijn, alleen al vanwege de wildgroei aan congressen die niet verbonden zijn aan een universiteit of andere gezaghebbende instanties. Wanneer een wetenschapper niet transparant is, lapt hij of zij niet per definitie de kernwaarde ‘onafhankelijkheid’ aan zijn laars, maar zijn of haar werk verdient wel een extra kritische beoordeling en een stevig debat. Dat is een taak voor collega-onderzoekers, journalisten en andere betrokkenen. Sport & Society is de afgelopen jaren enkele keren benaderd, onder meer om een lezing te verzorgen op een congres in Qatar en een opdracht uit te voeren in

Saoedi-Arabië. In beide gevallen was het schimmig wie de opdrachtgever was (ons vermoeden in beide gevallen: de nationale overheid) en wat de achterliggende reden was om ons te vragen. Sports-washing leek ons meer voor de hand te liggen dan open wetenschappelijk debat of onafhankelijk onderzoek, vandaar een resolute afwijzing door ons. Als je zoals wij onderzoek doet naar de publieke waarden van sport en goed sportbestuur, ligt het bepaald niet voor de hand om financiële steun uit deze landen aan te nemen. En ook al zou de financiële bron onomstreden zijn en is inhoudelijke onafhankelijkheid gegarandeerd: geloofwaardigheid en reputatie staan snel op de tocht. Voor zover ik weet, is Sport & Society nooit betrokken geweest bij publicaties, congressen en bijeenkomsten die gesponsord of gefinancierd werden door genoemde landen. Ik kan echter niet uitsluiten dat ik op congressen ben geweest of onderzoek heb gelezen dat achter de schermen met financiële ondersteuning vanuit genoemde landen tot stand is gekomen. Maar juist de onderzoeken die inhoudelijk betrekking (kunnen) hebben op dergelijke landen of waarvan de financiële ondersteuning onhelder is, worden extra kritisch beoordeeld, zo is mijn ervaring. Ook ben ik een aantal jaren geleden op bezoek geweest bij een Chinese universiteit vanwege een partnerschap met de hogeschool waaraan ik toen verbonden was. Die reis is door de hogeschool zelf betaald en gedurende die reis is besloten de samenwerking met deze universiteit niet voort te zetten. Kritisch zijn op financiering van onderzoek en congressen in deze landen is belangrijk.



Tegelijkertijd verloopt beïnvloeding in de praktijk waarschijnlijk heel wat subtieler dan via directe financiering. Zo worden bijvoorbeeld in het Verenigd Koninkrijk veel universiteiten ondersteund vanuit Arabische landen en kunnen mensen in wetenschappelijke besturen gekozen worden die sympathieën hebben voor bepaalde regimes. Ik heb wel eens nage- tafeld met een wetenschapper die zitting had in een invloedrijk sportonderzoek-gremium en na een aantal wijntjes de ene na de andere Rusland-propagandatekst uitkraamde. Zijn onderzoek lees ik nu met veel argwaan en zal ik niet snel citeren. Ik zal niet snel gaan naar congressen en bijeenkomsten in landen als Qatar, Rusland, China of Saoedi-Arabië. Tegelijkertijd draait wetenschap om respect voor gelijkheid, diversiteit en inclusiviteit en om ruimte voor debat, dialoog, discussie én confrontatie. In de zoektocht naar kennis en inzicht is het van belang alle stemmen te horen. Om dan bij voorbaat bepaalde congressen of evenementen uit te sluiten, gaat mij te ver. Indien het bijvoorbeeld mogelijk zou zijn om in Saoedi-Arabië op basis van je onderzoek je stem te laten horen over diversiteit, dan kan dat heel impactvol zijn. Het vergt uiteraard véél vooronderzoek om daar zeker van te kunnen zijn. Daarnaast: geen enkele boycot is gebaseerd op waardevrije, niet-politieke normen. Wie bepaalt die? Joe Biden? Mark Rutte? Declan Hill? Een wetenschapper moet zijn eigen afwegingen kunnen maken en dient bij elke keuze de kernwaarden van wetenschap te garanderen, waaronder onafhankelijkheid, transparantie, eerlijkheid en openheid.”

DECLAN HILL: "IK VRAAG OM TRANSPARANTIE"

"De Russen en Qatari hebben de afgelopen vijf jaar het UNODC overgenomen en bepalen zo welke integriteitsvraagstukken wel of niet worden onderzocht en hoe de geldstromen lopen. Beide landen organiseren of sponsoren daarnaast heel actief conferenties, financieren wetenschappelijk onderzoek en hebben zo een massief, disproportioneel effect op het debat rond sport en integriteit. Met maar één doel: de aandacht afleiden van het van staatswege opgezette dopinggebruik door de Russen en in het geval van Qatar van de 6.000 doden die gevallen zijn bij de bouw van de stadions. Toen Andrew Jennings in de late jaren negentig de schandalen, de corruptie en controverses in sport onthulde, was er een muur van ontkenning en ongeloof. Nu is er een 'wall of accommodation' [een muur van inschikkelijkheid, FO]. We staan toe dat autoritaire regimes, die sport gebruiken voor sportswashing, het integriteitsdebat bepalen. Zoals in de jaren tachtig en negentig de tabaksindustrie de gelegenheid kreeg om het debat in de gezondheidszorg te bepalen, zo stelen Rusland en Qatar nu het sport-en-integriteitsdebat. Het is niet dat ze leugens vertellen of fraude plegen, maar ze drukken het debat weg van issues waarover ze niet willen praten. Toen Mike McNamee benoemd werd tot hoogleraar integriteit en ethiek bij de KU Leuven, dacht ik: *Genoeg is genoeg. Een man die werkt met Qatar, UNODC, communistisch China komt ons lesgeven in ethiek en integriteit - het moet niet gekker worden!* Jens Andersen [directeur Play the Game, FO] sprong voor McNamee in de bres en zei: 'Ik ben ook naar conferenties en bijeenkomsten geweest in China, Qatar, Rusland en ik ben daarvoor betaald.' Ik neem afstand van die handelwijze en wil daar publiekelijk stelling in nemen. Ik denk dat het absoluut verkeerd is om naar conferenties en events van deze landen te gaan. Want ze staan zelf niet open voor debat of discussies over welke binnenlandse kwestie dan ook. *They're not open for anything.* Ik vraag om transparantie. Laat gewoon iedere wetenschapper en onderzoeker voortaan zijn fondsen onthullen en vertellen waar zijn onderzoeksgeld vandaan komt. Van een register, van *blaming* and *shaming* is geen sprake. Ik vraag researchers, wetenschappers, consultants of sprekers op een conferentie slechts om open te zijn over door wie ze worden gefinancierd of betaald. Bij wijze van publieke verantwoording, zodat we weten namens wie ze spreken. Het gaat ook niet om *fund-ing* vanuit Rusland, China of Qatar alleen. Ook de gokindustrie is een ijverig financier van academisch sportonderzoek. We moeten in alle gevallen gewoon duidelijk weten: Waar komt het geld vandaan? Wie wordt betaald door wie?"

Don't go

Waar het gaat om het bezoek aan congressen en bijeenkomsten in deze landen, heeft Hill een duidelijk advies: "*Don't go.*" Hill: "Begin september hield de door de Qatar opgezette Sports Integrity Global Alliance een conferentie in Cascais, aan de Portugese Rivièra. Zoals de tabaksindustrie vroeger dokters meenam op cruises over de Nijl, zo nemen de Qatari wetenschappers mee naar locaties als Parijs, Zwitserland, de Portugese Rivièra. Ik zou willen zeggen: ga er niet heen. Je hebt er niets te winnen. Zelfs als je denkt dat je eerlijk bent en niet te corrumperen, kan het invloed hebben en je veranderen op een manier die je je niet realiseert. *Boycot the conferences, but don't boycott the debate.* Blijf met wetenschappers uit deze landen en met hun instellingen en vertegenwoordigers in contact. Voer het debat, praat vrij met ze, dat moet altijd doorgaan. Maar doe het niet in hun land, maar op neutraal terrein."

Noble Purpose Sports Integrity Award

Inmiddels heeft Hill, als Associate Professor verbonden aan het Sports Integrity Center van de University of New Haven in Connecticut, een eigen integriteitsprijs in het leven geroepen. Zijn instituut zal voortaan jaarlijks de persoon "die in de wereld van sport als beste de waarden van integriteit en moed representeert" bekronen met de Noble Purpose Sports Integrity Award. Voor 2022 werden door het integriteitscentrum van New Haven en collega-onderzoekers uit Amerika, Engeland, Ierland en Zimbabwe drie personen voorgedragen. Dat was in de eerste plaats voormalig NBA-speler Enes Kanter Freedom, omdat hij opkwam voor mensenrechten, democratie en fair play in China en Turkije en dat moest bekopen met contractontbinding door zijn club de Portland Trail Blazers, naar verluidt onder Chinese druk. Nummer twee was de Canadees Richard McLaren, die namens dopingwaakhond WADA het door de Russische overheid geregisseerde dopinggebruik van Russische topatleten aan het licht bracht. En de derde kanshebber was de Chinese tennisspeelster Peng Shuai, die in 2021 op Chinese sociale media berichtte dat ze seksueel werd lastiggevallen door een politiek kopstuk uit haar land. Sindsdien wordt ze onder huisarrest en monddood gehouden.

De keuze viel op 22 september jongstleden op onderzoeker Richard McLaren. "*When sport has a problem, who you gonna call? Richard McLaren*", schreef Hill in een tweet na afloop van de verkiezing. De regering van Qatar kreeg een speciale Anti-Noble Purpose Award, als "*government in the world whose actions have demonstrated the worst principles in the sports world*".



Marjan Olfers:

"Mijn onderzoeken worden vooral gefinancierd door overheidsinstellingen. Daarnaast door private organisaties in binnen- en buitenland, bijvoorbeeld NOC*NSF. Gaat het om Nederlandse overheden, dan is het totaalbedrag van het onderzoek bekend. Dat valt dan onder de Wob, de



Wet openbaarheid van bestuur. Bij veel onderzoeken wordt met andere partijen samengewerkt. Dan is er sprake van een hoofdaannemer en onderaannemer(s). De VU is soms hoofdaannemer, soms onderaannemer. Transparantie op hoofdlijnen is wenselijk. Altijd moet duidelijk zijn wie of wat een en ander heeft gefinancierd. Dit volgt mijns inziens al uit de wetenschapscode, welke inhoudt dat een wetenschapper zijn werk en onderzoek onafhankelijk en zonder bemoeienis moet kunnen uitvoeren. De VU of mijn onderzoeksbureau Veri-norm of ik als persoon heeft als onderzoeker of spreker nog nooit direct geld ontvangen vanuit de genoemde landen. We zijn nog nooit hoofdaannemer geweest en hebben geen relatie (gehad) met de genoemde landen of organisaties in die landen. Voor zover het mijn onderzoeken betreft, is de VU eenmalig als onderaannemer betrokken geweest bij een onderzoek uitgevoerd door de Sorbonne, dat in 2014 een samenwerking had met het ICSS (International Centre for Sports Security) in Qatar. Als onderaannemer heb ik namens

de VU destijds een deelonderzoek naar matchfixing uitgevoerd: *Fighting against manipulation of sports competition*. Er is geen enkele bemoeienis geweest van welk land of welke organisatie dan ook bij de totstandkoming van dit door mij uitgevoerde deelonderzoek. Rond 2014 is ICSS ook betrokken geweest bij een sportwetenschappelijk congres in Amsterdam. Ik heb daar een lezing gegeven over fair play (gratis, ook geen reiskosten). Verder heb ik bijvoorbeeld wel lezingen gegeven in China over fair play in sport. Dit was aan de Beijing Sport University. Hier is geen geld voor ontvangen, wel zijn reis- en verblijfkosten betaald. De Wagner groep heeft een relatie met de Beijing Sport University. Het ging bij die lezingen om concepten over *fairness* en *fair play integrity in sports (competitions)*. In de genoemde landen is het juist van belang de wetenschappelijke invalshoeken te belichten. Ook als het gaat om mensenrechten, rechten van minderheden et cetera spreek ik nooit met een slot op mijn mond en wijs ik geld af als er ook maar een zweem van manipulatie ontstaat of zou kunnen ontstaan. Het is mij

niet vreemd om een opdracht terug te geven of om geld te weigeren van naar mijn mening non-integere partijen. Dit is in het verleden een aantal keren gebeurd. Het betrof Nederlandse partijen en een Europese partij. Ook weiger ik principieel geld voor mediaoptredens. Juist op mijn terrein is het van belang om de kennis die bestaat over concepten als *fairness*, fair play en *integrity* uit te dragen en de discussie aan te gaan. Dit is een taak van een wetenschapper. Ook of juist in landen of bij instituten die horende doof zijn voor de werking van het recht. Juist in het hol van de leeuw moet het geluid van de rechtswetenschap snoeihard doorklinken. Dus kom maar door met uitnodigingen om te spreken. Waarom gaat het Hill overigens juist om deze landen? Wie bepaalt om welke landen het zou moeten gaan? Er zijn ook Europese landen die het niet altijd even nauw nemen met het recht. Mijn taak als wetenschapper is juist ook het recht en de rechtsbeginselen onder de aandacht te krijgen van en te discussiëren met groepen die anders denken, of tegen het recht in handelen."

279 x 215



“Voorzitter, heeft mijn trainer een VOG?”

Jezelf veilig voelen op de sportvereniging zou voor iedereen vanzelfsprekend moeten zijn. Voor agressie, intimidatie en (seksueel) grensoverschrijdend gedrag is geen plaats. Wat helpt om een veilige sportomgeving te creëren, is een VOG (bewijs van goed gedrag) voor alle vrijwilligers op jouw vereniging. Die kunnen ze gratis aanvragen als jouw club is aangemeld voor de Regeling Gratis VOG.

Doe het gelijk voorzitter, ga naar centrumveiligesport.nl/vog



JENS ANDERSEN, DIRECTEUR PLAY THE GAME: "DE WERELD IS NIET ZWART-WIT"



"Vorig jaar viel Declan Hill in een gesprek tussen ons Mike McNamee, professor sport en integriteit aan Swansea University en KU Leuven, aan. Hij zou 'in the pocket' van de Qatari zitten en heimelijk door ze worden betaald. Ik ken McNamee al jaren, heb een goede werkrelatie met hem, dus ik antwoordde Declan dat ik sceptisch was over zijn beschuldiging en dat hij met bewijs moest komen. Een paar maanden later vroeg McNamee me om advies. Hij vertelde dat hij was benaderd door een Belgische journalist, kennelijk namens Declan, die hem vroeg of hij in de zak zat van autoritaire staten. Ik adviseerde te vragen naar bewijzen en documentatie voor die beschuldiging. Het ging erom dat McNamee in het verleden een paar keer heeft gesproken op bijeenkomsten van het ICSS, het International Center for Sport Security, in Qatar. Ik scheef Declan: 'Als je denkt dat dit compromitterend is, dan ben ik schuldig aan hetzelfde. Ik heb ook gesproken op bijeenkomsten in China en Rusland, zoals de Unesco-conferentie van sportministers en de sportbijeenkomst van de Council of Europe. Als spreken op conferenties een misdaad is, dan ben ik medeplichtig.' Ik kreeg daarop een agressieve e-mail van Declan, waarin hij vroeg hoeveel geld ik had aangenomen, of ik bij die bijeenkomsten de schendingen van mensenrechten wel aan de kaak had gesteld, en meer van dat soort vragen. Ik heb heel gedetailleerd het doel van mijn reisactiviteiten, speciaal de

potentieel kritische, beschreven, geprobeerd mijn keuzes uit te leggen, maar het had geen invloed. In een aantal e-mails over en weer bleef Declan zijn vragen herhalen en ik begreep: hij is niet geïnteresseerd in de antwoorden. Ik ben het oneens met hoe hij vragen stelt, maar onderschrijf de relevantie van debat. Het gaat om de onafhankelijkheid van wetenschap en onderzoek en dat is een belangrijk issue. En er zijn dilemma's! De volgende Council of Europe-bijeenkomst van sportministers vindt in oktober plaats in Turkije. Een land dat Rusland steunt in de oorlog tegen Oekraïne en waar niet alle mensenrechtenissues in overeenstemming zijn met het beleid van de Council. Moet ik wegblijven, terwijl regeringen van alle landen uit Europa daar hun sportbeleid bespreken? Volgend dilemma: Unesco organiseert zijn volgende conferentie van sportministers in Bakoe, Azerbeidzjan, niet echt een toonbeeld van democratie. Wat doe je, deelnemen of niet? Ik heb geprobeerd om Declan uit te leggen dat ik bij elke gelegenheid mijn bezoek aan autoritaire landen heb gebruikt om controversiële thema's en issues onder de aandacht te brengen. Toen ik in 2017 in Kazan sprak op de Unesco-sportconferentie, heb ik gezegd dat het goed was dat de Russen nu ook een *whistleblowers*-protectieprogramma hadden, maar dat ze pas geloofwaardig waren als Yuliya en Vitaly Stepanov [de onthullers van het Russische dopingschandaal bij de Winterspelen van 2014 in Sotsji, FO] veilig naar huis konden terugkeren. Dat was toen een zeer gevoelig onderwerp en ik was bij mijn weten de enige die refereerde aan dat schandaal en de noodzaak klokkenluiders te beschermen. Ik zeg dat niet om me te rechtvaardigen. Maar ik wil ook niet, wat Declan kennelijk vindt dat we moeten doen, aan internationaal activisme doen. Toen ik in 2014 les gaf aan de universiteit van Beijing ben ik niet begonnen met studenten een overzicht te geven van de laatste mensenrechtenschendingen in China. In plaats daarvan ging ik in gesprek over de waarde van de burgerlijke samenleving, over de gevaren en risico's die verbonden zijn aan het ontmaskeren van monopolies en machtsstructuren met be-

trekking tot matchfixing en corruptie en over de rol van Play the Game als platform van debat. Boycots hebben geen nut vind ik. Hoogstens onder zeer bepaalde omstandigheden. Als Rusland morgen een conferentie over ethiek in de sport organiseert, zou ik daar niet naartoe gaan en ik zou iedereen hetzelfde aanraden. Maar ik ben een te groot voorstander van publiek debat om ergens principieel niet naartoe te gaan. Het moet wel altijd transparant en duidelijk zijn door wie en op welke gronden en voorwaarden je voor een conferentie of bijeenkomst wordt uitgenodigd. Zoals bij onderzoek en publicatie van wetenschappelijke artikelen helder moet zijn wie daar financieel aan heeft bijgedragen. Declan suggereert een wereld waarin wetenschappers en onderzoekers in het geniep door Qatar of Rusland worden betaald om namens hen invloed uit te oefenen. Ik geloof daar niet in. En wie beschuldigingen uit, moet wel met bewijs komen. Ik zou van onderzoekers en wetenschappers die bij ons congres een voordracht houden of een onderzoek presenteren, ook graag weten of ze door Qatar of een ander land worden betaald. Ik kan ze alleen niet dwingen dat te vertellen. Als mensen die samenwerking geheim willen houden, hoe kun je het dan weten? Bij presentaties vragen we altijd of er conflicterende belangen zijn, maar dat kan niet altijd voorkomen dat mensen niet eerlijk zijn. Soms is informatie niet te verifiëren. Hoe kan ik de waarheid uit ze wringen? Ik heb geen folterkamer. Wetenschappers en onderzoekers moeten altijd goed bedenken in welke context ze ergens verschijnen en wiens doel dat dient. Maar het is onmogelijk precies voor te schrijven hoe je moet manoeuvreren in deze complexe wereld. Declan zegt bijvoorbeeld dat ik heb 'gewerkt' voor communistisch China. Dan zeg ik: 'Beste kerel, ik werd uitgenodigd door mensen van de Beijing Sport University. Goede mensen, die me niet hadden gevraagd om propaganda te komen maken voor de communistische partij van China, maar omdat ze de idealen van Play the Game, als organisatie die debat en democratie promoot, ook voor hun land interessant vonden. De wereld is niet zwart-wit.' "

Evert Verhagen:



"Sportwetenschappers en -onderzoekers verplichten openheid te geven over elke vorm van financiële steun en sponsoring, is een zeer goede suggestie en is – naar mijn weten – al de norm. Wij geven via onze universiteit openheid van zaken omtrent nevenwerkzaamheden en inkomsten. Bij publicaties geven we aan waar eventuele fondsen vandaan komen. Bij

voordrachten zou dit ook moeten gebeuren. Dat is nu niet altijd het geval. Als het al wordt gedaan, dan gaat dat vaak zo snel, dat het onduidelijk blijft. Ik kan niet voor de gehele universiteit of UMC spreken. Persoonlijk ben ik wel eens uitgenodigd om een voordracht te geven in Dubai en Qatar. Daarnaast geef ik jaarlijks onderwijs in Brazilië. Voor deze voordrachten worden mijn reis- en verblijfskosten vergoed. Een extra honorarium vraag ik daarvoor niet. Het is lastig te zeggen welke publicaties, congressen en bijeenkomsten waarbij wij waren betrokken, mede met sponsoring of financiële hulp uit genoemde landen tot stand zijn gekomen. Ik kan niet in de financiële keuken kijken van de organisaties waarmee wij samenwerken. We doen onderzoek samen met bijvoorbeeld IOC, FIFA, UEFA en enkele professionele sportclubs. Als je kijkt naar de

sponsoring van dergelijke organisaties, kan ik me voorstellen dat er ook financiële stromen uit genoemde landen lopen. Congressen en bijeenkomsten in landen als Qatar, Rusland, China of Saoedi-Arabië boycotten, klinkt als je het voor het eerst hoort als een goed plan, maar ik ben daar toch niet voor. Je straft hiermee namelijk collega-onderzoekers, die in dergelijke landen vaak ook al te maken hebben met censuur of moeten werken onder het juk van een streng regime. Onze kennis is in mijn ogen gemeengoed en moet worden ingezet om de gezondheid (in het geval van mijn onderzoek) van sporters waar dan ook ter wereld te beschermen. Ik vind dat deze kennis breed gedeeld moet worden. Ook in landen waar collega-wetenschappers vaak minder kans hebben om deze kennis via andere wegen te verkrijgen."

Koen Lemmink:

"Financiële openheid geven is een goede suggestie, mits eenduidig en eenvoudig te realiseren. De Afdeling Bewegingswetenschappen waar ik werkzaam ben, is onderdeel van de Medische Faculteit van de Rijksuniversiteit Groningen en Universitair Medisch Centrum Groningen en al gebonden aan veel van de voorgestelde suggesties. Mijn afdeling noch ikzelf heeft ooit sponsoring of financiële steun gehad uit genoemde landen of is betrokken geweest bij publicaties, projecten of bijeenkomsten die tot stand kwamen met hulp uit die landen. Ik weet niet of boycotten altijd de juiste weg is, maar kritisch zijn op congressen en bijeenkomsten is zeker een goede stap voorwaarts. Anderzijds lijkt de dialoog in genoemde landen soms effectiever dan dezelfde dialoog buiten deze landen."



Ramón Spaaij:



“De onderwerpen die Declan Hill aansnijdt, komen voor mij persoonlijk op een interessant moment, enkele maanden nadat ik een lezing gaf op een Australisch forum over sport en mensenrechten. Ik sprak daar over de relatie tussen mensenrechtenschendingen en sport, waarbij voorbeelden uit Rusland, Qatar, Saoedi-Arabië en China de revue passeerden. Hoewel de andere sprekers en ik unaniem waren in onze kritiek op de vele vormen van sportwashing, bleven bij mij ook bepaalde nuances hangen. Zo benoemde een van de sprekers, een gerenommeerde Aboriginal-activist en mediapersoonlijkheid, de hypocrisie rond mensenrechten: de selectiviteit waarmee veel (witte) mensen en bestuurders schande spreken van sommige schendingen van mensenrechten door buitenlandse regimes (de ander), maar zwijgen over de schendingen die plaatsvinden in hun eigen achtertuin, zoals

de onderdrukking van Eerste Naties-volkeren in Australië. Dit heeft mij aangespoord om zelf nog bewuster om te gaan met dit soort morele vraagstukken, juist nu de kritische en onafhankelijke rol van de sociologie van de sport (en van sportmanagement) behoorlijk onder druk staat. Zo betoogt de Britse socioloog Joseph Maguire dat deze discipline veelal een mondstuk van de commerciële sportindustrie is geworden. Dit doemscenario is wellicht voorbarig, maar signaleert wel het reële gevaar dat de maatschappij- en wetenschapkritische rol van de sociologie van de sport in het gedrang raakt. En – in relatie tot wat Declan Hill aankaart – verder gepolitiseerd raakt en kenmerken gaat vertonen van sportwashing. Transparantie is absoluut een belangrijk middel om hieraan het hoofd te bieden. Ik ben daarom voorstander van een grotere openheid onder sportwetenschappers en -onderzoekers over de financiële steun en sponsoring voor hun onderzoek en voordrachten. Persoonlijk heb ik nooit sponsoring of financiële steun aangeboden gekregen of aangenomen vanuit de genoemde landen, met uitzondering van een eenmalig honorarium van 750 dollar voor mijn bijdrage aan de Working Group on Football in the Middle East van het Center for International and Regional Studies aan Georgetown University Qatar. Vanwege de lockdowns in Australië nam ik online deel aan de bijeenkomsten van deze werkgroep. Ook ben ik in de periode 2019-2020 betrokken geweest bij de Working Group on Football in the Middle East. Een twaalfstal wetenschappers en journalisten uit verschillende delen van de wereld boog zich tijdens meerdere bijeenkomsten over belangrijke maatschap-



BEGIN OKTOBER VINDT TIJDENS DE VERGADERING VAN DE OLYMPIC COUNCIL OF ASIA (OCA) IN HET CAMBODJAANSE PHNOM PENH EEN VERKIEZING PLAATS MET EEN OPMERKELIJKE WINNAAR. SAOEDI-ARABIË WORDT VERKOZEN TOT GASTLAND VOOR DE ASIAN WINTER GAMES IN 2029. HET LAND ZAL DIE SPELEN ORGANISEREN IN TROJENA, EEN RECREATIEGEBIED DAT HOORT BIJ NEOM. IN EEN PRESTIGEPROJECT VAN 500 MILJARD DOLLAR ZAL EEN NIEUWE, LANGWERPIGE STAD VOOR 9 MILJOEN INWONERS VERRIJZEN AAN DE RODE ZEE, DOOR DE WOESTIJN EN HET HEJAZ-GEBERGTE.

pelijke en politieke aspecten van voetbal in het Midden-Oosten, waaronder ook sportwashing, arbeidsmigranten en de sociale in- en uitsluiting van vrouwen en minderheden. De werkgroep mondde uit in het boek *Football in the Middle East: State, Society, and the Beautiful Game* (Oxford University Press, 2022). De werkgroep werd gefinancierd door Georgetown University Qatar, dat financiële steun ontvangt van Qatar. Deze steun is enigszins omstreden en kan worden gezien als een poging tot het kopen van politieke invloed in de Verenigde Staten. Ik heb gemengde gevoelens over de suggestie van Declan Hill over een boycot. Ik ben absoluut voorstander van stevige *checks and balances* en transparantie rond sportwetenschappelijke congressen en bijeenkomsten in de genoemde landen. Maar ik twijfel of een algehele boycot wenselijk is. Het boek *Football in the*

Middle East bevat bijvoorbeeld enkele kritische hoofdstukken die misstanden ten aanzien van de mensenrechten scherp aan de kaak stellen en die verscheidene vormen van sportwashing blootleggen. De publicatie van het boek werd onder meer opgeluisterd met een briefing voor de Council for Arab-British Understanding, een niet-gouvernementele organisatie gevestigd in het Verenigd Koninkrijk. Deze briefing vormde een kritische discussie over sport en samenleving in het Midden-Oosten, waarin wederom sportwashing en de uitbuiting van arbeidsmigranten centraal stonden, maar waarin ook ruimte was voor een constructieve dialoog over kansen voor verbetering. Deze dialoog tussen wetenschappers en activisten uit het Midden-Oosten en Europa is mij bijgebleven als een waardevolle ontmoeting.”

Sandra Meeuwssen:



“De verdachtmaking door Declan Hill past in de *‘Blaming & Shaming’*-cultuur die in de loop der jaren rondom Play the Game is ontstaan. Een community van kritische onderzoeksjournalisten, sportwetenschappers en -onderzoekers die elkaar gevonden hebben om ‘het kwaad’ in de sport te bestrijden, lijkt ook zelf steeds meer de strijd te reflecteren om het ethisch hart van de sport. Maar wie beheert de waarheid over wat sport is of

zou moeten zijn? Een legioen van waarheidszoekers claimt hierin het primaat. De sportwetenschap, ooit ontstaan in de slipstream van deze nieuwe sociale praktijk, ontleent haar bestaansrecht aan diezelfde praktijk en heeft soms moeite kritische distantie te bewaren. Men valideert bij voorkeur de vermeende kracht van sport, de positieve waarden of het economisch rendement. Het creëren van een splitsing tussen ‘waar’ en ‘vals’, zoals nu gehanteerd door Hill, schept een machtsorde die niet alleen de sportwetenschap, maar ook alle *‘integrity fighters’* in de sport stevig onder druk zet. Dat is goed – de industrie van sportlectoraten, -leerstoelen, -kenniscentra en andere *‘believers’* mag veel kritischer zijn op de relatie tussen de door hen geproduceerde waarheid over sport en de excessen waar de sport onder zucht. Als die relatie wordt gebagatelliseerd of ontkend, zijn deze wetenschappers geen knip voor hun neus waard. Maar ik zou Hill ook willen uitnodigen in de spiegel te kijken. Aan welke kant staat hij? Welke intenties drijven hem om nu Play the Game over de hele linie te diskwalificeren? Bovendien: de misstanden en excessen waar Play the Game zich op richt, vinden plaats in het primaire proces van de sport, namelijk binnen training en coaching, of beleid

en bestuur. *‘Don’t shoot the messenger!’* zou hier gepast zijn. Los daarvan: Is het überhaupt waar wat Hill beweert? Dat bepaalde partijen *‘funding’* ontvangen van ‘dubieuze’ regimes en daardoor minder onafhankelijk zijn? Zijn verwijt is de retorische ‘tu quoque’, een klassieke drogredenering om een tegenstander de mond te snoeren. ‘Gij ook Brutus!’ De verdachtmaking alleen al treft de Play the Game-community in het hart. Ik was bij de conferentie dit jaar, in het Deense Odense. Ook enkele academici uit Qatar waren aanwezig en ik moet zeggen: de dialoog met hen was verrijkend en onthullend. Een ander waarheidsparadigma schuurt stevig met onze West-Europese kennismoraal. Als we Hill zouden volgen, zijn dergelijke ontmoetingen straks niet meer mogelijk. Wat zal het effect zijn op de evolutie van de sport? Vanuit deze visie kan ik de vragen van *Sport & Strategie* als volgt beantwoorden. Waar het gaat om openheid over financiële steun en sponsoring: transparantie is geboden om mogelijk ongezonde verbanden bloot te leggen. Wie bepaalt echter of er sprake is van beïnvloeding? Collega-wetenschappers, de overheid of de media? Elke wetenschapper heeft zich te houden aan de eisen die van toepassing zijn op een volwaardige academi-

sche positie: onafhankelijkheid, betrouwbaarheid en validiteit. Persoonlijk heb ik nooit sponsoring of financiële steun aangenomen vanuit China, Rusland, Qatar, Saoedi-Arabië of andere landen met een discutabele omgang met de mensenrechten. De bijdrage vanuit publieke middelen (VWS/NOC*NSF/VSG) zou echter ook onmaskerd kunnen worden als *‘dirty money’*. Onze staatskas wordt immers mede gevuld met middelen afkomstig uit lucratieve deals met bovengenoemde landen. Om over de inkomsten vanuit de Nederlandse Loterij nog maar te zwijgen. Kortom: Waar houdt ‘zuiver’ op en waar begint *‘dirty’*? In de startfase van ESPRIT, het Erasmus Center for Sport Integrity & Transition, is nog geen sprake van sponsoring of financiële hulp van derden, laat staan vanuit genoemde landen. Wij oriënteren momenteel wel op de mogelijkheden voor publiek-private samenwerking en zijn hierin zeer kritisch over te verbinden partijen. Hills suggestie voor een boycot van sportwetenschappelijke congressen en bijeenkomsten in landen als Qatar, Rusland, China en Saoedi-Arabië lijkt ons een goed idee, al bestaat de kans dat hiermee ook de dialoog met meer ‘verlichte’ collega’s in de genoemde landen ten einde komt.”

Remco Hoekman:

“Ik begrijp de oproep van Declan Hill tot openheid over financiële steun en sponsoring en vind het passend om als onderzoeker hierover helderheid te geven. Dit sluit aan bij de werkwijze van het Mulier Instituut waar in publicaties gemeld wordt wie opdrachtgever/financier is van het onderzoek. Als onafhankelijk onderzoeksbureau hechten we waarde aan transparantie over de financiering van onderzoek. Als persoon heb ik nooit sponsoring, financiële steun of andere bijdragen vanuit genoemde landen aangenomen, en voor zover ik heb kunnen nagaan is daar ook in de twintigjarige historie van het Mulier Instituut nooit sprake van geweest. Het Mulier Instituut is voornamelijk in Neder-

land actief en is vanuit het oogpunt van kennisuitwisseling vertegenwoordigd in diverse Europese netwerken. We hebben geen samenwerkingsrelaties met personen of organisaties uit de genoemde landen. Ook heb ik geen weet van publicaties, congressen en bijeenkomsten waar wij bij betrokken waren die met steun uit genoemde landen tot stand zijn gekomen. Eerlijkheid gebiedt wel om te zeggen dat we daarbij vertrouwen op de goede naam van organisatoren van congressen en onze partners in het veld. Veel collega’s bezoeken jaarlijks een wetenschappelijk congres, veelal binnen Europa. Deze congressen worden georganiseerd door respectabele wetenschappelijke vereni-

gingen (EASS, ISSA, EASM, ECSS, ICPESS et cetera) in samenwerking met een universiteit. Wij controleren niet of bij deze congresorganisatie sprake is van sponsoring of financiële steun uit genoemde landen, maar vertrouwen op de integriteit van de wetenschappelijke vereniging en de betrokken universiteit. Ik begrijp Hills suggestie van een boycot, maar ben zelf voorstander van het openhouden van de dialoog. Dat wil Declan Hill zelf ook volgens mij. Die dialoog zou dan plaats moeten vinden buiten deze landen, zonder financiële inmenging uit deze landen. Het Mulier Instituut zal bijvoorbeeld dan ook niet aanwezig zijn op congressen in Qatar rondom het WK voetbal.”



Peter Beek:



“De suggestie van Hill om sportwetenschappers en -onderzoekers voortaan te verplichten openheid te geven over elke vorm van financiële steun en spon-

soring, bevat niks nieuws. Onderzoekers worden reeds geacht hierover openheid van zaken te geven. Zie de Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening, met name punt 5, Onafhankelijkheid, en punt 6, Verantwoordelijkheid. Cruciaal is het uitgangspunt dat onderzoek dat in opdracht of met steun van derden wordt verricht, onafhankelijk van de opdrachtgever of subsidieverstrekker mag en kan worden uitgevoerd en dat de opdrachtgever of subsidieverstrekker geen invloed heeft op de resultaten. Sportwetenschappers dienen zich net als andere onderzoekers te houden aan de Nederlands Gedragscode Wetenschapsbeoefening en vormen niet een speciale categorie met speciale regelgeving. Recent kwam in het nieuws dat het Cross Cultural Human Rights Centre (CCHRC) van de VU in 2018, 2019 en 2020 jaarlijks 2,5- tot 3 ton aan subsidie heeft ontvangen van een Chinese universiteit. Toen dit aan het licht kwam, heeft de VU de ontvangen subsidie direct stopgezet en teruggestort en het betreffende mensenrechtencen-

trum gesloten en ontmanteld. Voor de VU is, zo werd gesteld, zelfs de ‘schijn van’ afhankelijkheid van het onderzoek onacceptabel. Persoonlijk heb ik nooit sponsoring of financiële steun ontvangen uit dergelijke landen. Ook heb ik geen weet van sportcongressen of -bijeenkomsten waarbij de VU was betrokken en die mede met sponsoring of financiële hulp uit genoemde landen tot stand zijn gekomen. Het enige dat ik mij voor de geest kan halen, is dat Aspetar, een (overigens alom gerespecteerd) sportmedisch onderzoekcentrum uit Doha, Qatar, net als vele andere bedrijven en instellingen, tegen betaling een x-aantal vierkante meters exhibitie-oppervlak heeft afgenomen in de RAI tijdens het ECSS-congres dat daar in 2014 werd gehouden en dat ik mede heb georganiseerd. Ik ben om diverse redenen geen voorstander van boycotts. Ten eerste ben ik van mening dat het essentieel is om open betrekkingen met dergelijke landen te behouden, zodat het debat juist in en met die landen kan (blijven) gaan over gevoe-

lige onderwerpen als mensenrechten en ethische kwesties als integriteit en sportiviteit in de sport. In de huidige, snel polariserende wereld is het cruciaal dat wetenschappers, die bij uitstek integer, betrouwbaar, controleerbaar, onpartijdig, onafhankelijk, open en verantwoordelijk geacht worden te zijn, met elkaar in gesprek blijven. Dat gezegd hebbende lijkt me juist noch wenselijk individuele wetenschappers de mogelijkheid van wetenschappelijke congressen en bijeenkomsten in eigen land te ontnemen, of althans te ontdoen van buitenlandse deelnemers, omdat het betreffende land ter discussie staat vanwege een omstreden omgang met mensenrechten. Dat brengt me op een derde probleem dat ik heb met Hills suggestie, namelijk: Waar trek je de grens, welke landen vallen binnen de categorie ‘ter discussie staan vanwege een omstreden omgang met mensenrechten’? Behoren Hongarije en Bulgarije daar ook toe, of Polen? En wie precies velt dan dat oordeel en op welke (inhoudelijke en operationele) gronden?”

John Volkers:

“Declan Hill vertelde in 2009 in *Sport & Strategie* dat hij erachter kwam dat een Russische maffiabaas in de presidentiële loge van de FIFA zat bij de WK-finale van 1994, naast de heren Blatter en Havelange – later beiden veroordeeld dan wel geëxcommuniceerd. Sindsdien weet Hill hoe banden worden gesmeed en dat daar een breuk of een knip in hoort te komen. Daarom is zijn pleidooi voor openheid, ook in sportwetenschap en -onderzoek, het woord van de juiste man. Het kan, wat de sportpers betreft, niet open genoeg zijn. In deze hoogste lagen van de mondiale sport – waar geld regeert – is wantrouwen intussen een natuurlijke houding. Niets is wat het lijkt. Deze stap, pure transparantie, is van belang. De Nederlandse Sport Pers ontvangt een klein sponsorship van TOTO, de nationale sporttotalisator, om enkele kennismiddagen te organiseren. Voor het overige steunen wij op de contributie van onze 650 leden, bestaande uit sportjournalisten en sportfotografen. Wij kunnen ons geen commerciële inmenging veroorloven, en willen dat ook niet. Onze moe-

derorganisatie, de internationale sportpersassociatie (AIPS), heeft daar minder moeite mee en laat zich al jaren in met Chinese bedrijven als HYX en Honav. Qatar is intussen een geldschieter voor de Media Awards van de AIPS. Ondergetekende kreeg bij zijn elfde Olympische Spelen een klein formaat van de olympische toorts overhandigd door AIPS, dat graag veteranen huldigt. Het bleek door het Chinese bedrijf Honav te zijn vervaardigd. In 2007 meed ik de officiële Press Briefing van het IOC te Peking. Ik ging op eigen kracht door de stad, om te zien hoe het Chinese sportmodel werkte. Het was een principiële opstelling uit praktische overwegingen. Andersom kan ook. Ik bezocht Qatar voor de Aziatische Spelen van 2006 en de WK turnen van 2018. Ik was in China voor de Olympische Spelen van 2008 en vertoefde in Rusland voor World League-volleybalcompetities, voor grote schaatstoernooien (van Moskou tot Tsjeljabinsk) en voetbalinterlands. In Saoedi-Arabië was ik nooit. Tot voor kort werd het Arabische land gemeden als gastland voor grote sportevenementen. Alle

genoemde evenementen werden door de staat dan wel de oliebedrijven van het specifieke land gefinancierd. Het is onmogelijk in het huidige tijdsgewricht daar afstand van te houden. We zijn het niet eens met de bedenkelijke geldstromen (ook bij het verwerven van toernooien als het WK voetbal van 2022 in Qatar), maar als journalisten horen we ter plekke te zijn om verslag te doen. Hills suggestie om sportwetenschappelijke congressen uit de Vermaledijde Vier weg te houden en te mijden, is een zinnige. De AIPS organiseerde onlangs de uitreiking van de Media Awards in Qatar. De NSP heeft daar, met zusterbonden als de Deense en Noorse, sterk tegen geprotesteerd, tot en met een onlinediscussie met de Italiaanse voorzitter van de AIPS, Gianni Merlo. Denemarken gaat zich naar alle waarschijnlijkheid zelfs terugtrekken uit de wereldbond. Een pijnlijke ontwikkeling, die in oktober bij het jaarcongres in Rome besproken gaat worden. Daar zullen we een motie op tafel leggen om onze conferenties en prijsuitreikingen niet langer in een land als Qatar te houden.



Het afstand houden van China en Rusland is in de huidige politieke situatie evident. De Saoedi’s hebben zich nog niet gemeld.”●

De KNLTB als de verbinder in tennis en padel

Een nieuwe visie op de toekomst van de georganiseerde sport

Meer mensen meer laten tennissen en padellen, zodat zo veel mogelijk spelers plezier beleven aan deze sporten. Dat is het streven van de KNLTB anno 2022. Jaren geleden was dat niet veel anders – tijden zijn echter wél veranderd. Sporters hebben nu eenmaal andere wensen dan in het verleden, zijn steeds meer op zoek naar mogelijkheden om te sporten waar en wanneer zij dat willen. Dat betekent wat de KNLTB betreft dat verenigingen goed moeten nadenken over hun aanbod, maar ook dat de positie van andere, commerciële aanbieders niet genegeerd kan worden. “En dat hoeft ook niet”, stelt Robert Jan Schumacher, Directeur Dienstverlening bij de KNLTB. “Wij willen nog steeds dat zo veel mogelijk mensen genieten van tennis en padel. Verenigingen en commerciële partijen kunnen in dat opzicht naast elkaar bestaan én samenwerken in één netwerk om ‘klanten’ optimaal te bedienen. Noem het een ecosysteem, waarin alle tennis- en padelliefhebbers vinden wat zij zoeken, onder regie van de KNLTB.”

DOOR ROBERT BARREVELD



“De KNLTB wil niet langer de monopolist zijn, maar een verbinder van alle belanghebbenden in tennis en padel”

Robert Jan Schumacher

Meer gebruik van commercieel sportaanbod, de mogelijkheden om ongebonden van sport te genieten, de stabilisering tot lichte daling van het aantal leden bij sportverenigingen in de laatste vijftien jaar, nieuwe technologieën – het zijn allemaal ontwikkelingen die in de Nederlandse sport ook wel worden samengevat onder de noemer ‘Transitie in de Sport’. Sporters zijn lang niet altijd meer geïnteresseerd in een jaarlidmaatschap bij een vereniging, maar zoeken maatwerk – sportaanbod dat zo veel mogelijk is toegespitst op hun specifieke wensen. Ook NOC*NSF onderkent die ontwikkelingen en zet zich, onder andere samen met een aantal sportbonden, al enkele jaren in om die transitie te maken. Dat begint met een andere denkwijze, waarbij niet de aanbieders, maar de sporters het uitgangspunt zijn. De

klant en diens wensen staan centraal, dat is de basis om na te denken over passend sport- en beweegaanbod.

Flexibel, snel en toegankelijk

Waar voor menig sportbond de weg van vraaggericht denken, flexibel sportaanbod en commerciële aanbieders volledig nieuw is, heeft de KNLTB daar op een bepaald niveau altijd al mee te maken gehad. “Wat dat betreft zijn wij een wat vreemde eend in de bijt”, zegt Schumacher. “Naast de tennisverenigingen in Nederland zijn er altijd de commerciële tennishallen geweest waar iemand voor een uur een baan kon huren. Dat is zeker één van de redenen geweest om al vroeg te gaan nadenken over ons aanbod, toen wij een verandering zagen in het gedrag en de voorkeuren van tennissers.”

Want goed beschouwd is de KNLTB al een jaar of zes bezig om op verschillende manieren in te spelen op de behoefte aan flexibeler, toegankelijk aanbod. Een goed voorbeeld is de Zomer Challenge, een tennis- en/of padellidmaatschap van enkele maanden als veel andere sporten stilliggen. Inmiddels bieden jaarlijks meer dan 500 verenigingen het aan. Natuurlijk in de hoop dat een deel van de deelnemers na die paar maanden een lidmaatschap voor langere tijd afsluit, maar deels is het ook gewoon een reactie op de vraag uit de markt: lekker een paar maanden tennissen als andere sporten in de zomerstop zitten. En ook met KNLTB Meet & Play komt de bond tegemoet aan die nieuwe vraag. Met het zoek- en boekplatform kan iemand die over een paar uur even de tennis- of padelbaan op wil, op zijn telefoon een geschikte vereniging of andere aanbieder kiezen, een baan of activiteit boeken en direct betalen. Het maakt tennis en padel voor elke liefhebber heel toegankelijk en is voor verenigingen bovendien een uitstekende manier om in de zogenoemde daluren een betere baanbezetting te hebben. Zo heeft de KNLTB steeds meer, veelal digitale toepassingen beschikbaar om de sporter van deze tijd te bedienen en potentiële nieuwe leden te verwelkomen.

Van monopolist naar verbinder

Daar stoppen de veranderingen echter niet voor de bond. Met de ontwikkelingen in het tennis- en padellandschap maken ook de rol en relevantie van de KNLTB zelf ten opzichte van de tennis- en padelsport een ontwikkeling door. “Al meer dan een eeuw hebben wij de verantwoordelijkheid voor de gehele tennissport in Nederland. De begeleiding van verenigingen, het opleiden van leraren, het begeleiden van talent – het begon bij ons. Wij waren de monopolist op het gebied van tennis. Dat uitgangspunt is nu achterhaald. Daarom zijn wij onze rol en positie in het tennis- en padellandschap al enkele jaren stukje bij beetje aan het bijschaven. We zijn naast verenigingsleden ook andere spelers gaan bedienen, maar zijn ook steeds vaker direct met tennissers en padellers gaan communiceren en zijn tennislerearen intensiever gaan ondersteunen. En natuur-

lijk is het ‘product’ padel onderdeel van ons aanbod geworden. Wij willen als bond niet langer de monopolist zijn, maar een verbinder van alle belanghebbenden in tennis en padel, om één miljoen fans van onze sporten en één miljoen spelers zo goed mogelijk te bedienen.”

Ecosysteem

Maar hoe moet dat er dan concreet uitzien? “Ik zie het als een ecosysteem”, aldus Schumacher. “Dat is misschien niet de meest dynamische naam voor een toekomstvisie, maar het is feitelijk wel waar we het over hebben. Alle tennis- en padelliefhebbers zijn straks naast een eventueel lidmaatschap bij een vereniging direct geregistreerd bij de KNLTB. Ze gaan een directe relatie aan met ons als bond, krijgen een KNLTB-ID en daarmee zijn ze onderdeel van het ecosysteem. Fan, prospect, player, member, in marketingtermen zijn dat de groepen waar je alle geïnteresseerden in tennis en padel in kunt onderverdelen en allemaal vinden ze in het ecosysteem aanbod dat past bij hun wensen.”

In dat systeem moeten ook alle aanbieders een plek kunnen hebben. “Verenigingen zijn eigenlijk als vanzelfsprekend onderdeel van het systeem, maar commerciële aanbieders, tennis- en padelhallen en andere sportverenigingen kunnen dat net zo goed zijn. Of je nu fans kaarten voor een event wilt verkopen of spelers in je hal wilt hebben. Binnen het systeem heeft de KNLTB interessante proposities waar je je voordeel mee kunt doen, waarvan Meet & Play natuurlijk een uitstekend voorbeeld is. Heel geschikt om potentiële spelers te laten kennismaken met tennis en padel en ze langzaam de sport in te trekken, maar ook een platform om actieve spelers mee te bedienen en dus interessant voor verenigingen én commerciële aanbieders. Kies je ervoor om op deze manier als aanbieder een relatie aan te gaan met ons als bond en dus onderdeel te zijn van het systeem, dan zijn er wel enkele basale kwaliteitseisen. Verenigingen moeten bijvoorbeeld kwalitatief goede banen hebben, een trainer met een licentie, dat soort zaken. En ook voor commerciële centra zal een aantal kwaliteitsnormen gelden. Opname in het systeem onder voorwaarden biedt de garantie van een goed, veilig en verzorgd ‘tennis- en padelland’.”

“Dit wordt van ons gevraagd”

De KNLTB is in deze structuur de hoeder van het ecosysteem, de regisseur, zoals Schumacher het zelf noemt. En in die rol is de bond de verbinder van alle belanghebbenden in tennis en padel die de KNLTB graag wil zijn. Maar als je fungeert als regisseur, mensen met een KNLTB-ID kunnen binnenkomen en aanbieders zich aan enkele van jouw eisen moeten conformeren, ben je dan niet ook weer een beetje die monopolist?

Schumacher: “Nee, een monopolist is echt iets anders. In het systeem laten we aanbieders volledig vrij in wat ze aanbieden en voor wie, zolang ze zich maar aan die paar eisen houden. Niemand is iets verplicht. Als die kleine, traditionele vereniging in een dorp hier niks mee te maken wil hebben, prima. Misschien worden er huizen gebouwd in de omgeving en is er veel aanwas van jonge leden en vertrouwt de club erop dat het met het klassieke verenigingsmodel de komende twintig jaar voort kan. Daar hebben wij geen problemen mee. Dan beperk je je tot de proposities die voor jou relevant zijn. Je zit in het systeem, dus je houdt je aan mijn kwaliteitsregels en verder prima. Ik zou je liever wel aansporen om anders te gaan denken, want wij doen dit uiteindelijk omdat tennissers en padellers hierom vragen, of er steeds meer om zullen gaan vragen, en



“De KNLTB doet precies wat door het Ministerie van VWS, NOC*NSF en eigenlijk de gehele maatschappij gevraagd wordt: faciliteer aantrekkelijk sportaanbod op een veilige en verantwoorde manier waar en wanneer sporters willen”

Robert Jan Schumacher

daar willen wij ons op voorbereiden. Maar je kiest zelf. De KNLTB richt zich op die één miljoen tennissers en/of padellers. Wij willen iets faciliteren waarbinnen alles beschikbaar is om onze sporten te beoefenen zoals jij het wil, in een veilige omgeving, op goede banen, met bekwame leraren, met verenigingslidmaatschap, zonder lidmaatschap, hybride, noem maar op. Wij doen die belofte aan iedereen, maar om dat goed te doen, moet er voor aanbieders een aantal voorwaarden gelden. En vergeet niet: op deze manier doet de KNLTB ook precies wat door het Ministerie van VWS, NOC*NSF en eigenlijk de gehele maatschappij van ons gevraagd wordt: faciliteer aantrekkelijk sportaanbod op een veilige en verantwoorde manier waar en wanneer sporters willen.”

Betaalbare sport

Als commerciële aanbieders weliswaar samenwerken met de KNLTB, maar binnen bepaalde kaders vrij zijn om de sport op hun manier aan te bieden, rijst al snel de vraag of tennis en padel niet te duur worden en dus voor sommigen minder toegankelijk. “Dat moeten we voorkomen”, zegt Schumacher. “Ook dat is een belangrijke reden om te doen wat de KNLTB nu doet: wij zorgen dat de sport betaalbaar blijft. Commerciële aanbieders zijn onderdeel van het systeem, maar wij als bond hebben ook de verenigingen, eigenlijk ons krachtigste middel. Daar kun je voor, pak ‘m beet, 150 tot 200 euro lid worden en onze sporten beoefenen. Bij andere aanbieders vind je wellicht aanbod dat nog beter aansluit bij je specifieke wensen en daar betaal je dan iets meer voor. Ik snap dat ondernemers snel vinden dat de prijs omhoog moet, maar wat mij betreft moet er een goede balans zijn. Het moet aantrekkelijk blijven voor commerciële partijen, maar als tennis en padel in het algemeen te duur worden, stort de gehele structuur van verenigingen en vrijwilligers in en dat kan niet. Als regisseur heeft de KNLTB de taak om de balans te bewaren en dus de sport betaalbaar te houden.”

Als er balans is, kunnen verenigingen en andere aanbieders naast elkaar floreren én elkaar versterken, zo is de stellige overtuiging van Schumacher. “Er zijn steeds meer voorbeelden van situaties waarin beide van elkaar kunnen profiteren en elkaar kunnen helpen. Plaza Padel heeft onlangs een centrum in Maastricht geopend. Vanaf het begin is er goed contact geweest

met de omliggende verenigingen, het padelcentrum is inmiddels ook onderdeel van de Kring waarin verenigingen in de regio samenwerken. De meeste van deze verenigingen hebben zelf geen padelbanen en gaan daar voorlopig ook niet aan beginnen, maar door de samenwerking aan te gaan met het centrum, kunnen zij leden wel de mogelijkheid geven om te padellen. Leden kunnen met enkele verenigingsvoordelen een padelbaan boeken en gaan spelen.”

DigiD voor de sport

“Een ecosysteem waarin wij iedereen zo goed mogelijk faciliteren op basis van de kwaliteit en de normen die de sport of de maatschappij stelt”, vat Schumacher de toekomstvisie van de KNLTB nog eens krachtig samen. “We bestaan inmiddels bijna 125 jaar, laat dit de visie zijn voor de volgende 100 jaar.” En wat Schumacher betreft kan het een visie zijn voor de gehele georganiseerde sport. “Elke sport is natuurlijk anders, maar of je het nu hebt over atletiek, bridge, golf of wielrennen, ze hebben allemaal competitiedeelnemers, leden en ‘vrije’ spelers. Voor hen kan een vergelijkbaar systeem werken. Vervolgens zou je die systemen aan elkaar kunnen koppelen. Wij worden steeds vaker gebeld door bonden die zich afvragen of er op terreinen van hun verenigingen niet ook padelbanen kunnen komen. Een propositie van ons komt terug in meerdere ecosystemen of er ontstaat zelfs overlap. Momenteel is er nog geen enkele basis om met één ID meerdere ecosystemen binnen te komen. Je moet bij elke sport afzonderlijk lid worden, ook als je op het complex van een voetbalvereniging wilt padellen. Dat kan makkelijker als je de systemen tegen elkaar aanklikt. Wat je dan krijgt, is een geschakeld ecosysteem, bijvoorbeeld onder regie van het Ministerie van VWS, waartoe je met één DigiD voor de sport toegang krijgt.”

Het is een visie op de toekomst van de georganiseerde sport, zo realiseert Schumacher zich. De tijd zal leren of dit ook gaat gebeuren. “Of dit de toekomst van de sport wordt, daarover kan ik natuurlijk geen zekerheid geven. En ik ben zeker niet zo arrogant om te denken dat dit het enige antwoord is. Het is in mijn ogen echter wel de beste manier om toekomstbestendig, flexibel, goed en veilig sportaanbod te creëren. Wij geloven hierin, dit is wat wij gaan doen.” ●



Actieprogramma GiveMe5 wil met bedrijven en scholen voor systeemdoorbraak zorgen

Vmbo-scholen op de schop voor meer beweging tijdens schooldag

De beweegcrisis laat zijn sporen na in de gehele Nederlandse bevolking. Wie verder op de cijfers rond sport- en beweegdeelname en leefstijlziektes inzoomt, moet constateren dat bepaalde groepen meer aandacht verdienen. Vmbo-scholieren in de leeftijd van twaalf tot zeventien jaar vormen zo'n doelgroep waar sportuitval, overgewicht en diabetes type 2 vaker voorkomen. Het landelijke actieprogramma GiveMe5, een samenwerkingsverband tussen lectoren en hoogleraren sport en bewegen, 32 vmbo-scholen en achttien bedrijven (waaronder a.s.r. Vitality), wil met vernieuwend praktijkonderzoek zorgen voor een systeemdoorbraak voor vmbo-jeugd. Remo Mombarg, lector Bewegingsonderwijs en Jeugdsport aan de Hanzehogeschool: "We hebben 'zit- en luisterscholen' gebouwd. Dat moet anders."

DOOR PIETER VAN DER MEER



HET ACTIEPROGRAMMA GIVEMES (*MORE YEARS TO LIFE*), OFWEL VIJF LEVENSJAREN EXTRA DOOR EEN GEZONDERE LEEFSTIJL, BRENGT VMBO'ERS IN BEWEGING.

Mombarg is een van de drijvende krachten achter het actieprogramma GiveMe5 (*more years to life*), dat wordt ondersteund door Sportinnovator, ZonMw en Topsector Life Sciences & Health. Dit brede consortium komt specifiek voor vmbo-jeugd in actie, omdat die groep een verhoogd risico heeft op een ongezond leven in de toekomst. Het voldoen aan de beweegrichtlijn ligt onder vmbo-scholieren al tien tot vijftien procent lager dan bij vwo-scholieren. Mombarg ziet dat de overstap naar het middelbaar onderwijs een bepalende grens

is. "Op de lagere school gaat het eigenlijk best goed en zijn nog vrij veel kinderen lid van een sportvereniging. Op de leeftijd van dertien, veertien jaar stappen ze weg en sluit het niet meer aan bij hun belevingswereld. Dan krijgen ze baantjes en andere interesses. Daar heeft de sport geen alternatief voor."

Het onderwijs zou in zijn ogen veel meer kunnen doen in het zorgen voor een beter gezondheidsperspectief en het aanleren van gezonde gewoontes. "Ik denk dat we kinderen eigenlijk op school al een ver-

keerde levensstijl aanleren. Klaslokalen zijn met dertig stoeltjes zo ingericht, dat er zo min mogelijk bewegingsactiviteit kan zijn. We hebben 'zit- en luisterscholen' gebouwd. Dat gaat op een aantal plekken goed, maar op veel plekken niet. We richten ons onderwijs fundamenteel verkeerd in."

Jongeren aan het roer

Het actieprogramma GiveMe5 wil daar verandering in brengen, op drie niveaus. Om te beginnen krijgen de jongeren zelf een duidelijke stem. Ze krijgen de ruimte om uit te vinden wat voor activiteiten bij ze passen. Het betrekken van de jongeren bij het praktijkgerichte onderzoek is voor Mombarg een belangrijk uitgangspunt. "Door samen met leerlingen te experimenteren, krijgen zij grip op hun eigen leefstijl. En wij ontwikkelen iets wat past bij de doelgroep." De jongeren worden aan de slag gezet om activiteiten en nieuwe

sporten te bedenken. Daarnaast krijgen ze de opdracht foto's te maken van locaties in de buitenruimte die verleiden tot bewegen en van plekken waar dat juist niet het geval is.

Het tweede niveau betreft de sociale en fysieke omgeving van de jongeren. Daarbij kan bijvoorbeeld met behulp van smartwatches een berichtje gestuurd worden naar de jongeren waarin staat dat er in de buurt een groepje aan het voetballen is waarbij zij kunnen aansluiten. Mombarg: "Hun leefomgeving is op school, in de buurt, thuis en online. Dat vierde leefmilieu is hartstikke essentieel. Als je daar niks aan doet, dan mis je gewoon een deel van hun leven."

Het derde niveau is gericht op beleid van scholen dat meer aandacht geeft aan een gezonde leefstijl. Vanuit het actieprogramma zijn daarmee al kleine experimenten gedaan, vertelt Mombarg. "We hebben op een school in Groningen alle stoelen uit de aula gehaald. Dat is een hele fysieke ingreep, die wel door beleid gesteund moet worden. Ook zoiets: Waar parkeer je scooters? We hebben die een halve kilometer van de ingang laten parkeren. Dat betekent dat je een stuk moet lopen, waarmee het dus minder aantrekkelijk wordt om met de scooter naar school te komen."

Menukaart

In vier regio's worden nieuwe oplossingen uitgeprobeerd en doorontwikkeld. Deze experimenten worden in de volgende fase van het programma uitgebreid naar 32 scholen door het hele land. Het programma moet uiteindelijk een menukaart opleveren om meer beweging in het schoolsysteem in te passen op de drie niveaus van GiveMe5. "Het proces is daarbij ook belangrijk: Hoe krijg je het voor elkaar met leerlingen?", zegt Mombarg. Als stip op de horizon heeft GiveMe5 duidelijke doelstellingen opgesteld, vervolgt hij. "In de basis willen we dat zeventig procent van de vmbo-leerlingen aan de beweegrichtlijn gaat voldoen. Dat is nu nog veertig procent. Dat willen we in tien jaar voor elkaar gaan krijgen. Daarmee wordt een beweging ingezet die de andere kant op gaat."

"De leefomgeving van vmbo'ers is op school, in de buurt, thuis én online. Als je online niks doet, dan mis je gewoon een hartstikke essentieel deel van hun leven"

Remo Mombarg

Deze vernieuwende aanpak van praktijkgericht onderzoek is volgens de Groningse sportlector zeker ook het resultaat van de intensieve samenwerking met zijn collega's van andere sporthogescholen. "Met het veranderde subsidielandschap is gezegd: 'Ga samenwerken en niet concurreren.' Het momentum dat sportlectoren en hogescholen zeggen 'We hebben zulke maatschappelijke problemen, daar moeten we gezamenlijk wat aan doen', dat is nu daar."

Bij GiveMe5 zit de kracht ook in het collectief. En dat is nodig om bestaande schotten te doorbreken. "Scholen hebben de tijd en energie niet om connecties met bedrijven te leggen en extra beweegactiviteiten te organiseren. Daar komen ze niet aan toe, zeker niet om dat samen met jongeren te doen. Daarvoor heb je systeemveranderingen nodig."

Onderbuikgevoel

Dat is precies waar Jules van Meerten als gymdocent op Aeres Vmbo in Velp tegenaan liep. Hij geeft al vijftien jaar les en heeft de leerlingen door de jaren heen zien veranderen. Op basis van zijn waarnemingen in de gymles had hij een onderbuikgevoel dat de jongeren motorisch minder vaardig zijn geworden, vaker overgewicht hebben en dat ze passiever zijn geworden. "Ik wilde er vanuit mijn rol als gymdocent een bijdrage aan leveren om dat te veranderen. Het is moeilijk om dat te doorbreken, merkte ik. We kunnen wel een extra sportdag of pauzeactiviteit organiseren, maar op het moment dat het klaar is, of het budget is op, dan bloedt het dood. Dan heb je niet veel verschil gemaakt."

Hij begon aan de Master Sport- en Beweeginnovatie om zijn onderbuikgevoel te staven met onderzoek naar de wensen en behoeften van die jongeren. "Ik heb daar bewust de inactieve leerlingen uitgefilterd en ben met hen in gesprek gegaan. Daaruit kwam naar voren dat juist die inactieve doelgroep aangeeft graag actiever te willen zijn gedurende de dag. Maar het aanbod is er niet voor ze, het wordt niet georganiseerd. Het meest vernietigend waren ze over hoe het in de klaslokalen gaat, met vijftig minuten zitten en naar een docent luisteren. Juist in die klaslokalen valt dus nog veel winst te behalen."

Extra beweegmomenten

Die uitkomst was voor de gymleraar niet zozeer een eyeopener, maar eerder een bevestiging van wat hij al dacht. "Wij deden al wel eens van die hapsnapactiviteiten: in de pauze gooiden we een gymzaal open



REMO MOMBARG, LECTOR BEWEGINGSONDERWIJS EN JEUGDSPORT AAN DE HANZEHOGESCHOOL: "WE WILLEN DAT ZEVENTIG PROCENT VAN DE VMBO-LEERLINGEN AAN DE BEWEEGRICHTLIJN GAAT VOLDOEN. EN DAT WILLEN WE IN TIEN JAAR VOOR ELKAAR KRIJGEN."

en daar kwamen allemaal leerlingen op af. Daaruit trok ik al de conclusie dat ze het leuk vinden. Maar het moet wél georganiseerd worden!"

Na zijn onderzoek is de school in Velp verder gegaan met het zoeken naar extra beweegmomenten in de les. Zo hebben ze in een lokaal de stoelen vervangen door beweegmeubilair en worden sommige lessen buiten gegeven. Het Aeres Vmbo gaat die experimenten ook voortzetten als een van de 'labscholen' binnen het GiveMe5-programma. Van Meerten: "Er ontstaan bij ons ook allerlei praktijk-aanpakken waarvan het heel erg interessant is dat er onderzoek naar wordt gedaan: Wat vinden leerlingen ervan? Bewegen ze er meer door? We stellen zo praktijksituaties beschikbaar waarmee we kunnen experimenteren."

Gymdocent als ambassadeur van bewegen

Van Meerten ziet in de kennisuitwisseling die daardoor gaat ontstaan een grote meerwaarde van het landelijke actieprogramma. "Wij zijn een streekschool, maar misschien werkt onze aanpak niet op een school in de stad. Ik denk dat er nog veel verschillende aanpakken gaan ontstaan."

Voor hem als aanjager van meer beweging in de school is het ook een voordeel om in contact te staan met een groter netwerk. Je kunt immers niet als gymdocent alleen voor een verandering zorgen. Zelf had hij ook een heel team gevormd om te zorgen dat het idee van meer beweging

in zijn school breed gedragen wordt: van de schoolleiding tot de docenten Engels en wiskunde. Van Meerten: "Ik denk ook dat de rol van de gymdocent in de toekomst belangrijker wordt. Die moet veranderen, als we dit voor elkaar willen krijgen. Als gymdocenten in het voortgezet onderwijs moeten we met elkaar zeggen: 'Wij kijken ook wat we kunnen doen buiten de muren van de gymzaal.' Wij kunnen zo een ambassadeur van bewegen in de school zijn." Hij ziet ook dat die beoogde verandering in het huidige onderwijssysteem nog best lastig voor elkaar te krijgen is. "Een school wordt er niet op afgerekend wanneer leerlingen niet genoeg bewegen of ongezond eten. Je wordt pas afgerekend op de eindexamenresultaten. Het zou mooi zijn als we straks kunnen zeggen: 'Bewegen levert ook een bijdrage aan de schoolprestaties.' "

Dat met GiveMe5 nadrukkelijk innovatieve bedrijven (zie kader) bij het bedenken van oplossingen voor jongeren worden betrokken, ziet Van Meerten als een grote doorbraak. "Het bedrijfsleven heeft meer slagkracht. Van die ondernemende insteek kunnen we profiteren. Het kan ook op een snellere manier."

Daarnaast benadrukt de gymleraar dat het heel belangrijk is om ook ouders mee te krijgen. Daarom houdt hij op ouderavonden altijd een praatje over de aanpak van GiveMe5. "Ik wil bijvoorbeeld dat ouders gaan nadenken over vragen als: 'Hoe gaat mijn kind naar school? Breng ik ze met de auto of laat ik ze zelf fietsen? En is dat dan een gewone fiets of een e-bike?' Dat gesprek met ouders is ook onderdeel van de oplossing. We hebben te veel gemak in ons leven." ●

"Mijn leerlingen waren vernietigend in hun oordeel over 'vijftig minuten stilzitten en naar een docent luisteren'. Juist in die klaslokalen valt dus nog veel winst te behalen"

Jules van Meerten

AANGEHAAKT BEDRIJFSLEVEN GIVEME5

Binnen het GiveMe5-programma hebben bedrijven een prominente plek om zo voor creativiteit en versnelling te zorgen. Een greep uit de partners die zich nu al aan het actieprogramma hebben verbonden:

Partner	Expertise
FC Groningen	Ontwikkeling van (bewezen) maatschappelijke programma's die inspireren en motiveren tot meer bewegen
8D games	Ontwikkeling van gamification-strategieën
Fitcoins	Ontwikkeling van gamification en incentives die aanzetten tot meer bewegen
Wefitter	Integreren van gamifaction-elementen in combinatie met persoonlijke feedback op basis van data
Sports(F)x	Met behulp van technologie en data interactief trainingsmateriaal ontwikkelen voor de bokssport
NLactief	Experimenteren met een specifiek aanbod voor jongeren op het vmbo in verschillende typen segmenten Sportscholen
Innosportlab Sport en Beweeg	Nieuwe kennis vertalen in concrete producten en/of diensten die zorgen voor een vitalere samenleving door bewegen
Embedded Fitness	Ontwikkeling van interactief beweegmateriaal voor in de lessen lichamelijke opvoeding, klaslokaal of schoolplein
Nijha	Ontwikkeling van innovatief materiaal voor in de gymzaal
Bluezonamics	Ontwikkeling van innovatief onderwijsmeubilair om zitgedrag tegen te gaan
Special Heroes	Doorontwikkelen en inpassen van het beweegconcept shuffle sport in en rondom het onderwijscurriculum
City Legends	Het bouwen van online en fysieke community's voor urban sporten
a.s.r. Vitality	Ontwikkeling van een vitaliteitsprogramma dat gezonde keuzes belooft met focus op fietsbewegingen
Eurofins	Inzichtelijk maken van het effect van sport en bewegen op gezondheid en vitaliteit
Funboxx	Nieuwe mogelijkheden voor bewegen creëren met innovatieve materialen en programma's
Kuostudio	Schoolmeubilair
Huis voor de Sport Groningen	
Active e-sports arena	

Ga voor meer informatie naar www.sportinnovator.nl.



JULES VAN MEERTEN KIJKT NAAR WAT ER MOGELIJK IS BUITEN DE MUREN VAN DE GYMZAAL: "GYMDOCENTEN KUNNEN ZO EEN AMBASSADEUR VAN BEWEGEN IN DE SCHOOL ZIJN."

Wetenschap&Onderzoek

Lessen uit vijftien jaar buurtsportcoach

Het beroep buurtsportcoach bestaat inmiddels vijftien jaar. In die tijd is deze beroepsgroep gegroeid tot ruim 4.500 buurtsportcoaches (Van Stam et al., 2021) en lijkt de rol van de buurtsportcoach steeds meer te verschuiven van uitvoerend naar coördinerend. Maar wat levert de inzet van buurtsportcoaches eigenlijk op? Welke ontwikkelingen hebben hun werk beïnvloed? En welke lessen moeten we meenemen in een nieuwe landelijke regeling die vanaf 2023 zal gelden?

DOOR WIKKE VAN STAM

Uit peilingen onder buurtsportcoaches, hun werkgevers en gemeenten blijkt dat verbindingen leggen tussen verschillende sectoren, kwetsbare groepen bereiken, een kwaliteitsimpuls voor het bewegingsonderwijs en een verhoogde sportdeelname belangrijke resultaten zijn van het werk van buurtsportcoaches (zie figuur 1). Ook opdrachtgevers van buurtsportcoaches zien mooie opbrengsten. Basis-scholen noemen resultaten als uitbreiding van sport- en beweegactiviteiten op en rond school, kwaliteitsverbetering van buitenschools sportaanbod op school, uitbreiding van het netwerk en kwaliteitsverbetering van het bewegingsonderwijs (panelpeiling Mulier Instituut, 2021, n=459). En hoewel niet alle verenigingen waar een buurtsportcoach werkzaam is directe opbrengsten zien, zegt wel één op de drie dat door de buurtsportcoach hun netwerk is uitgebreid. Daarnaast ziet ongeveer één op de tien een toename in het aantal leden, uitbreiding van het aanbod, een verbeterd imago of kwalitatief beter kader door het werk van de buurtsportcoach (Heijnen & Van Stam, 2022). Betrokkenen zijn over het algemeen tevreden: gemeenten, basis-scholen, werkgevers en verenigingen geven

gemiddeld een 8 als cijfer in antwoord op de vraag hoe tevreden ze zijn met de inzet van buurtsportcoaches (range 7,2-8,4; panelpeilingen Mulier Instituut 2020 en 2021).

Effect

Toch blijft vaak lastig te bepalen wat nu het effect is van de inzet van buurtsportcoaches. Drie kwart van de buurtsportcoaches (75%) en werkgevers (72%) vindt het lastig om goed te monitoren en te evalueren (Gómez Berns & Van Stam, 2022). En werkgevers (panelpeiling Mulier Instituut, 2022, n=46) en gemeenten (panelpeilingen Mulier Instituut, 2022, n=79) geven aan duidelijk gestelde doelen en zicht op de impact van de huidige inzet te missen. In de landelijke politiek worden hier ook vragen over gesteld. Met de vaak beperkte beschikbare tijd en financiën voor monitoring en evaluatie op lokaal niveau blijft dit een heikel punt. En door de variëteit in doelen en werkzaamheden van buurtsportcoaches zijn landelijke effecten al helemaal moeilijk te bepalen.

Ontwikkelingen

De afgelopen vijftien jaar zijn de opeenvolgende regelingen die de inzet van buurtsportcoaches mogelijk maken uitgebreid

qua omvang van de inzet (zowel in aantal fte als in aantal gemeenten) en qua doelgroepen en sectoren. Maar ook de ontwikkelingen en gebeurtenissen daarnaast hebben invloed gehad op de inzet van buurtsportcoaches.

Beleidsmaatregelen zoals het Nationaal Sportakkoord, met daaruit voortvloeiend de lokale en regionale sportakkoorden (Vrieswijk & Van Stam, 2021), hebben de werkzaamheden van sommige buurtsportcoaches flink veranderd. Buurtsportcoaches hebben vaak een prominente rol binnen de lokale/regionale akkoorden. Tijdens het ontwikkelen van de akkoorden waren buurtsportcoaches logische partners. Hun inzet kon worden gebundeld met die van andere partners en met nieuwe energie konden gezamenlijke doelen opgesteld en uitgevoerd worden (Heijnen & Van Stam, 2020a).

Maar ook onvoorziene omstandigheden, zoals het coronavirus (met name in de periodes met overheidsmaatregelen, zoals sluiting van binnensportaccommodaties en verbod op groepstrainingen), hebben impact gehad op de werkzaamheden van buurtsportcoaches (Van Stam & Heijnen, 2020; Ooms & Van Stam, 2021). Eén van de taken die buurtsportcoaches hebben opgepakt tijdens de coronalockdowns, is het adviseren van sportverenigingen (Heijnen & Van Stam, 2020b). Verenigingen hadden grote zorgen over verlies van leden en vrijwilligers en over inkomstenwerving, en nieuwsberichten over verschillende regelingen en maatregelen volgden elkaar snel op. Buurtsportcoaches waren op dat moment van grote waarde voor verenigingen met advies en ondersteuning.

Ondanks dat corona veel narigheid bracht, zijn er ook positieve gevolgen voor het werk van buurtsportcoaches. Buurtsportcoaches zijn altijd al bezig geweest met het bevorderen van een gezonde leefstijl. Doordat gezondheid en preventie door corona extra belangrijk werden, konden buurtsportcoaches op deze maatschappelijke ontwikkeling meeliften.

Toekomst

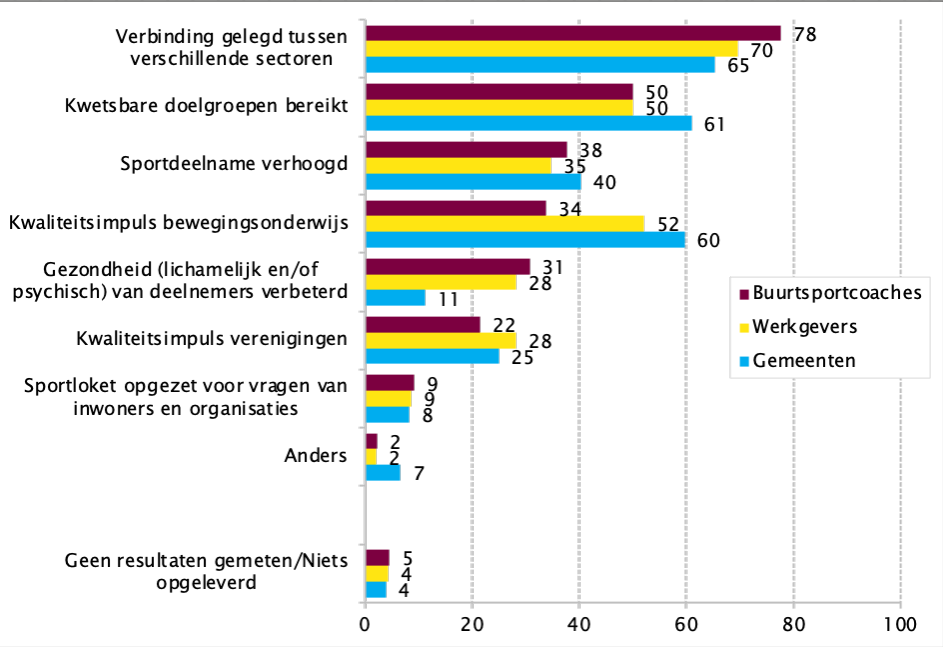
Dit jaar loopt de landelijke Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC) af. Er

WIE IS DE BUURTSPORTCOACH?

Een buurtsportcoach is een verbinder die alle Nederlanders wil verleiden tot sport en bewegen. Alle buurtsportcoaches verbinden, maar wel op hun eigen manier. De ene is een strateeg die de beleidsdoelen van de gemeente verbindt met wensen van inwoners van de wijk. Een ander is meer een coördinator en verbindt trainers van de sportvereniging met mensen van de daklozenopvang. En weer een ander is een uitvoerder en geeft zelf sportlessen waarbij hij of zij gebruikmaakt van eerder gelegde verbindingen met wijkcentra of scholen.

Alle buurtsportcoaches worden lokaal ingezet waar nodig, en dit zorgt voor een grote variatie aan doelen, doelgroepen en werkzaamheden. Wat ze gemeen hebben, is het doel om iedereen te betrekken bij sport en bewegen.

FIGUUR 1 BELANGRIJKSTE RESULTATEN VAN DE INZET VAN BUURTSPORTCOACHES TOT NU TOE, VOLGENS BUURTSPORTCOACHES (N=130), WERKGEVERS VAN BUURTSPORTCOACHES (N=46) EN GEMEENTEAMBTENAREN (N=97; IN PROCENTEN).



Bron: Mulier Instituut, Panelpeilingen gemeenteambtenaren i.s.m. VSG (voorjaar 2022), werkgevers van buurtsportcoaches i.s.m. VSG (voorjaar 2022) en buurtsportcoaches i.s.m. WIJ Buurtsportcoaches (2022).



voor (Bronkhorst et al., 2022). Eén op de drie buurtsportcoaches zegt alleen bij doorgroeimogelijkheden in de huidige functie te willen blijven in de toekomst. Het carrièrepad dat begin 2021 is geïntroduceerd, kan buurtsportcoaches meer het gevoel geven dat ze kunnen doorgroeien. En dat kan ervoor zorgen dat meer kennis en ervaring voor het vakgebied van buurtsportcoaches behouden blijft.

- Zorg voor duidelijke doelen waaraan buurtsportcoaches kunnen werken, zowel landelijk als lokaal. Dat is belangrijk voor een gerichte inzet en om resultaten goed te kunnen meten. Hierin moet een goede balans worden gevonden tussen meetbare doelen en de vrijheid om de buurtsportcoach lokaal in te zetten waar nodig.
- Zorg voor een goede en toegankelijke manier van monitoren (zoals het Buurtsportcoach Kompas) die geschikt is voor alle gemeenten, werkgevers en buurtsportcoaches. Deze manier

van monitoren moet aansluiten bij de gestelde landelijke en lokale doelen, zodat het proces van monitoren en evalueren makkelijker wordt. Zo kunnen zowel lokaal als landelijk de opbrengsten inzichtelijker worden gemaakt.

- Ondersteun gemeenten die moeite hebben om de lokale cofinanciering rond te krijgen. Volgens een groot deel van de gemeenten (60%; panelpeilingen Mulier Instituut, 2022, n=79) en werkgevers (76%; panelpeiling Mulier Instituut, 2022, n=46) is dit nog nodig om te zorgen dat buurtsportcoaches hun werk (nog) beter kunnen uitvoeren.
- Neem onduidelijkheid weg over de inzet van specialisten vanuit de landelijke regeling. Specialisten richten zich specifiek op één sector en verbinden niet, zoals andere buurtsportcoaches, verschillende sectoren aan elkaar. Denk hierbij aan vakleerkrachten bewegingsonderwijs en clubkadercoaches. Op dit moment werkt bijvoorbeeld 672 fte aan buurtsportcoaches als vakleer-

kracht bewegingsonderwijs (Van Stam et al., 2021). Er is al jaren discussie over de vraag of het belangrijke werk van deze specialisten onder de buurtsportcoachregeling moet vallen. Hierdoor kan frictie ontstaan.

- Benadruk dat zowel de uitvoerende als de coördinerende/strategische rol van de buurtsportcoach belangrijk is. Gemeenten waar alleen coördinerende buurtsportcoaches werken, missen geregeld uitvoerende handjes, maar bij gemeenten waar vooral uitvoerende buurtsportcoaches werken, ontbreekt soms coördinatie. Afhankelijk van de lokale situatie moet gekeken worden welk soort functionaris nodig is. Er kunnen bijvoorbeeld meer of minder verenigingen/vrijwilligers zijn die willen lesgeven in een gemeente, en meer of minder sturing vanuit beleid.

Tot slot
Buurtsportcoaches hebben in de afgelopen vijftien jaar op veel verschillende

BEKENDHEID MET DE BUURTSPOORTCOACH

De buurtsportcoach is op veel plekken aanwezig, maar ‘slechts’ één op de drie Nederlanders zegt bekend te zijn met een buurtsportcoach in hun buurt (Gómez Berns et al., 2022). Dat heeft een aantal mogelijke oorzaken:

- er zijn veel buurtsportcoaches, maar nog veel meer buurten en dorpen in Nederland, waardoor niet in elke buurt een buurtsportcoach actief is;
- de naam is niet altijd hetzelfde, de buurtsportcoach staat soms ook bekend als bijvoorbeeld combinatiefunctionaris, beweegmakelaar of beweegcoach;
- de rol van de buurtsportcoach zorgt ervoor dat hij of zij niet voor iedereen zichtbaar is. Soms werkt de buurtsportcoach namelijk op de achtergrond en niet als lesgever, of richt hij of zij zich alleen op een specifieke doelgroep, zoals mensen met een beperking.

terreinen resultaten geboekt. Ondanks dat het een jonge beroepsgroep is waarvan de inzet lokaal verschilt en werkzaamheden over de jaren heen wat verschuiven, valt de buurtsportcoach niet meer weg te denken uit het lokale sport- en bewegingslandschap. Met een nieuwe regeling die vanaf 2023 in werking treedt, liggen er kansen om de inzet van de buurtsportcoach nóg meer effect te laten hebben. Ben jij betrokken bij deze beroepsgroep en zie je de potentie? Pak dan nu de handschoen op, zodat we over nog eens vijftien jaar een volwassen beroepsgroep hebben waar iedere Nederlander z'n voordeel mee kan doen. ●

Bronnen kunnen worden opgevraagd bij de auteur, via w.vanstam@mulierinstituut.nl.

Column

Beweegambities halen? Richt je op de samenwerking tussen de zorg- en beweegsector



DORINE COLLARD

In de *Beweegbrief 2022* wordt het belang van sport en bewegen binnen het preventiedomein benadrukt. Als onderzoeker op het terrein van sport, bewegen en gezondheid juich ik dit toe. Aandacht voor een actieve leefstijl en het voorkomen van ziekten betekent namelijk proberen de kraan dicht te draaien. Of ten minste zachter te laten stromen in plaats van alleen te blijven dweilen. Meer bewegen in het dagelijks leven is een complexe uitdaging. Jezelf motiveren om te gaan bewegen als je dat zelden tot nooit hebt gedaan of niet weet hoe en waar dat kan, is bijna een onmogelijke taak. Vaak ligt de focus op gedragsverandering bij het individu. Maar om tot individuele gedragsverandering te kunnen komen, is intersectorale samenwerking van professio-

nals in de leefomgeving van het individu een belangrijke voorwaarde. Denk aan samenwerking tussen de huisarts of praktijkondersteuner en een buurtsportcoach die patiënten vanuit de zorg begeleidt naar passend beweegaanbod in de wijk. Die samenwerking tussen de zorgsector en de beweegsector ontstaat niet vanzelf. Randvoorwaarden hiervoor zijn investeren in elkaar leren kennen, vertrouwen krijgen en werkafspraken maken over hoe inactieve mensen kunnen worden begeleid. Daarom doe ik een oproep aan de Beweegalliantie, waarbinnen organisaties acties formuleren die bijdragen aan de beweegambitie dat 75 procent van de Nederlanders in 2040 aan de beweegrichtlijn voldoet. Zorg dat die acties gericht worden op het veranderen van deze (rand)voorwaarden. Investeer in meer tijd voor de patiënt om met hem of haar een

actieve leefstijl te bespreken. In meer vaardigheden om patiënten door te verwijzen, te motiveren om te bewegen en hen daarbij te begeleiden. In meer kennis over het creëren van een netwerk en een organisatiestructuur om kennis te delen. En in een betere vergoeding voor verwijzing en begeleiding van patiënten naar beweegaanbod. Door aan deze (rand)voorwaarden te werken, stellen we uiteindelijk het individu in staat om beweeggedrag te veranderen passend bij wat hij of zij wil. Als we niet beginnen met het veranderen van het systeem rondom het individu, gaat het ons niet lukken om de kraan die inmiddels wagenwijd open staat enigszins dicht te draaien. ●

Dorine Collard is senior onderzoeker bij het Mulier Instituut.

Column

Huistiran



BERT WAGENDORP

Het gaat voortreffelijk met de Nederlandse atletiek. Ooit stond het hele land op stelten als een vaderlandse atleet tijdens de Olympische Spelen de verder met Russen, Oost-Duitsers en Amerikanen gevulde finale haalde, maar dat is allang verleden tijd. Sifan Hassan, Femke Bol, Anouk Vetter en Emma Oosterwegel, Abdi Nageeye en de mannen van de viermaal 400: ze gingen in Tokio als de brandweer. De architecten van al dat succes: Charles van Commenée (hoofdcoach van de Atletiekunie) en Ad Roskam (technisch directeur).

Van Commenée is de voormalige directeur van de Britse atletiekfederatie en is voor zijn grote verdiensten en successen beloond met een plekje in de Coaching Hall of Fame van het grote sportland Groot-Brittannië. Dat betekent dat je een kei bent in je vak.

Ook Roskam heeft altijd een goede pers gehad, al waren er twijfels over de benoeming van de Amerikaanse coach Rana Reider. Reider had een relatie met een atlete en was eerder in Amerika en Groot-Brittannië al de laan uitgestuurd vanwege grensoverschrijdend gedrag. Maar ja, zei Roskam, hij was nu eenmaal een goede coach. Een goede coach is een coach die successen boekt. Hoe die tot stand zijn gekomen, is van later zorg. Dat gold ook voor Roskam en Van Commenée.

Dat moment van later zorg is nu aangebroken. *Trouw* en *NRC* kwamen begin oktober met een onthullende publicatie over de Atletiekunie, waarin de wijze van prestatiebevordering aan de orde kwam. Uit het verhaal bleek dat de twee kanonnen in hun streven naar medailles niet op een gebroken atleet meer of minder keken. Er waren ethische grenzen overschreden en de omgangsvormen waren verhard. Bovendien had Van Commenée de atleten geadviseerd het middel Thyrax te gebruiken, een volgens de dopinglijst (nog) toegestaan schildklierhormoon waar je lekker van afvalt. Het verhaal over het vermeende grensoverschrijdend gedrag, dat was gebaseerd op gesprekken met coaches, ouders, atleten en bestuurders, was niet het eerste in de Nederlandse sport. De turnbond en de triatlonbond kregen eerder te maken met verwijten op dat terrein en er zullen meer bonden volgen. De meeste geciteerde atleten hadden op voorwaarde van anonimiteit meegewerkt, maar de zilveren 400-meterloper Tony van Diepen klapte onder naam uit de school. Hij had geweigerd Thyrax te slikken, en dat kwam hem op een scherp verwijt te staan: “Hij vond ons geen echte topsporters omdat we niet zover wilden gaan.” Andere atleten klaagden over de botte omgangsvormen van Van Commenée.

Uit het verhaal kwam een botsing van sportculturen naar voren. Van Commenée, in de rug gedekt door Roskam, gaat zonder veel scrupules voor succes. En streven naar succes kent geen grenzen, dat wisten we al van de successen van Russen, Amerikanen en – wat langer geleden – van Oost-Duitsers. Het individu telt niet in de jacht op medailles, het gaat om de medaillespiegel en wie daarvoor niet tot de limiet wil gaan – en over – kan beter stoppen.

Daartegenover staan atleten die óók jagen op overwinningen, maar wel met inachtneming van grenzen. Ze hebben geen zin om afgezeked te worden en willen zich niet laten chanteren – ze hebben kortom weinig trek om willoos achter een allesbepalende leider aan te lopen.

Dat niet elke atleet zo denkt, blijkt uit het feit dat niet iedereen de methodes van Van Commenée veroordeelt – meestal zijn dat de succesnummers die over zo veel talent beschikken, dat ze het ook zonder huistiran wel redden. Van Commenée heeft nu eenmaal een “agressieprobleem”, zei Roskam vergoelijkend.

Zelf verdedigde Van Commenée zich met de woorden: “De problematiek rond grensoverschrijdend gedrag geeft een verkeerde kijk op topsport.” Dat is waar, gerede-neerd vanuit de genadeloze succescoach, die grensoverschrijdend gedrag helemaal geen grensoverschrijdend gedrag vindt, maar motiverend gedrag. Zo verklaarde hij tegen een van de zegslieden in het verhaal dat een relatie tussen een coach en zijn pupil heel goed kan werken. Niet op liefdesgebied, maar als middel om totale controle over de atleet uit te oefenen.

Roskam en Van Commenée zijn inmiddels allebei met pensioen, dus er volgen geen repercussies.

We moeten na alle affaires eindelijk een keer kiezen. Willen we een topsportland zijn? Dan zullen we ons moeten voegen naar de internationale normen: die zijn asociaal, keihard en meedogenloos. Dan mogen we niet schrikken van een angstcultuurtje meer of minder.

We kunnen ook kiezen voor een menselijke vorm van topsport. Maar die zal vermoedelijk minder succesvol zijn en nadelig voor de medaillespiegel.

Ik zou het wel weten, maar met mijn sportcarrière is het dan ook nooit wat geworden. ●

SPORTGESCHIEDENIS...

Oeki Hoekema, een van de weinige voetballers met principes

Hoewel er bij de bouw van de WK-stadions in Qatar meer dan 6.500 arbeidsimmigranten om het leven zijn gekomen, is er geen enkele Nederlandse voetballer die eraan denkt om het wereldkampioenschap in november te boycotten. Toen Oranje in 1978 naar het controversiële, dictatoriale Argentinië ging, klonk er wel degelijk protest van een voetballer: Oeki Hoekema.

DOOR MICHA PETERS

Hoekema kreeg sociaal engagement met de paplepel ingegoten. De geboren Fries komt uit een rood nest en zijn vader Jan weigerde al op achttienjarige leeftijd om deel te nemen aan de politionele acties in Nederlands-Indië. Hij mocht van het gezag in Nederland blijven, maar dan wel in de cel. Voor principes kreeg je toen zo’n twee jaar gevangenisstraf.

Hoekema kwam via Cambuur en Go Ahead op 22-jarige leeftijd bij PSV terecht, waar hij voor het eerst in conflict raakte met hogere machten. Hij liet zich kritisch uit over Philips, niet handig bij een club die naar dat bedrijf is vernoemd. Het kwam hem op een spreekverbod te staan.

Amnesty International

Hij speelde verder nog bij De Graafschap, Lierse en FC Den Haag. In 1981 sloot Hoekema zijn carrière af bij FC Wageningen. Al die jaren bleef hij een speler met principes. Zo liet hij in zijn contract met FC Den Haag opnemen dat hij niet wenste te spelen tegen clubs uit landen waar een dictatoriaal regime aan de macht was. Toen FC Den Haag voorjaar 1978 voor de Intertoto moest uitkomen tegen het Hongaarse Honvéd, vroeg hij het bestuur dan ook hem voor één wedstrijd te ontslaan van zijn contractuele verplichtingen. Het bestuur liet hem weten niet van zijn diensten te willen afzien. Dus besloot de eigenwijze Fries dan maar de wedstrijdpremie over te maken naar Amnesty International.

Bloed aan de paal

Voorjaar 1978 begonnen cabaretiers Freek de Jonge en Bram Vermeulen ook met hun actie ‘Bloed aan de Paal’, een initiatief om het WK voetbal in Argentinië te boycotten. Hoekema las in *Voetbal International* over de situatie in Argentinië en besloot het duo te steunen. Hij reisde het hele land door, om samen met De Jonge en Vermeulen op te roepen tot een boycot.

Vanwege deze politieke stellingname brandde Willem van Hanegem in zijn column ‘Krompraat’ in *De Telegraaf* Hoekema volledig af: “Ik heb ook een aardige suggestie. Hoekema moet zijn vakantiecenten opofferen. Argentinië zit er voor Oeki helaas niet in. Dan maar naar Texel en met zijn rooie kop op de hoek gaan staan knippen. De opbrengst moet natuurlijk ook naar Argentinië.” Hoekema reageerde nuchter: “Die rubriek heet geloof ik Krompraat, wel, daarmee is dat stukje voldoende gekwalificeerd. Ach. Van Hanegem zit vastgekoppeld aan bepaalde personen, die wel belang hadden bij zo’n verhaaltje. Het heeft geen zin om over de inhoud van zo’n stukje, dat op een dergelijk laag niveau staat, in discussie te treden.”

Eigen petitie

Hoekema zette ook zelf een petitie op touw om zijn collega’s op te roepen niet naar Argentinië af te reizen. “Het is daar een Hitlerregime”, zo verklaarde hij. Het werd geen succes. Bijna niemand was bereid de petitie te ondertekenen. Hij kreeg voor zijn initiatief wel alle lof van *Voetbal International*, in de jaren zeventig nog een progressief voetbalblad, en dagblad *Trouw*. De krant toonde bewondering voor de voetballer die zijn nek durfde uit te steken.

Overigens kwam Hoekema zelf allang niet meer in aanmerking voor de WK-selectie. Ook Van Hanegem ging niet met Oranje mee naar het WK. Zo hadden ze toen toch nog iets gemeen. ●



FREEK DE JONGE (LINKS) VAN HET CABARETDUO NEERLANDS HOOP IS NAAR ZEIST AFGEREISD OM SAMEN MET OEKI HOEKEMA HANDTEKENINGEN AAN TE BIJEN AAN DE DIRECTEUR VAN DE KNVB. DE ACTIE IS EEN PROTEST TEGEN DE DEELNAME VAN HET NEDERLANDS ELFTAL AAN HET WK VOETBAL IN ARGENTINIË IN 1978.

